

POROČILO

o izvajanju praktičnega dela zaključnega izpita v
programih z dualno organizacijo srednjega
poklicnega izobraževanja v šolskem letu 2004/2005

Ljubljana, februar 2006

POROČILO O IZVAJANJU PRAKTIČNEGA DELA ZAKLJUČNEGA IZPITA V PROGRAMIH Z DUALNO ORGANIZACIJO SREDNJEGA POKLICNEGA IZOBRAŽEVANJA V ŠOLSLEM LETU 2004/2005

Poročilo o izvajanju praktičnega dela zaključnega izpita v programih srednjega poklicnega izobraževanja dualne organizacije za šolsko leto 2004/2005 je na podlagi 21. člena Pravilnika o zaključnih izpiti v nižjem in srednjem poklicnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 102/99, 50/2001, 53/2001) na svoji 13. seji, dne 19.1.2006 sprejela Državna izpitna komisija za izvedbo praktičnega dela zaključnega izpita v dualni organizaciji.

Izdajatelj: Državna izpitna komisija za izvedbo praktičnega dela zaključnega izpita v dualni organizaciji

Založnik: Državni izpitni center

Uredniški odbor: Tina Klarič, glavna urednica
mag. Janja Meglič, Obrtna zbornica Slovenije
mag. Irena Bahovec, Ministrstvo za šolstvo in šport
Mitja Korunovski, Obrtna zbornica Slovenije
Irena Kuntarič Hribar, Gospodarska zbornica Slovenije

Avtorji poročila: Tina Klarič, Center RS za poklicno izobraževanje
mag. Janja Meglič, Obrtna zbornica Slovenije
mag. Irena Bahovec, Ministrstvo za šolstvo in šport
Peter Burjek, Sindikat vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture Slovenije
Gorazd Jenko, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve
Irena Kuntarič Hribar, Gospodarska zbornica Slovenije
Mitja Korunovski, Obrtna zbornica Slovenije
Karmen Leban, Zveza svobodnih sindikatov Slovenije
Marija Prelovšek, Državni izpitni center

Priprava in metodološka priprava:
mag. Jasna Mažgon

Jezikovni pregled: Rosana Čop
Računalniško oblikovanje: Martina Saje
Tisk: Državni izpitni center
Naklada: 230 izvodov
ISSN: 1581-6516

PREDGOVOR

Poročilo o izvajanju praktičnega dela zaključnega izpita v programih z dualno organizacijo v programih srednjega poklicnega izobraževanja za šolsko leto 2004/2005 za šesto generacijo vajencev je na podlagi rezultatov in spremljave pripravila Državna izpitna komisija, pristojna za to področje. Poročilo zajema izvajanje izpitov v spomladanskem in jesenskem izpitnem roku, rezultati zimskega izpitnega roka pa bodo zbrani ločeno in k poročilu dodani po izvedbi in analizi.

V zadnjem letniku v šolskem letu 2004/2005 so se vajenci v tesnem sodelovanju z delodajalci izobraževali za 21 nazivov poklicne izobrazbe na 26 srednjih šolah. Praktični del zaključnih izpitov vajencev sta tako kakor za prejšnje generacije v sodelovanju s srednjimi šolami organizirali Obrtna zbornica Slovenije in Gospodarska zbornica Slovenije. Spremljavo praktičnega dela ZI vajencev, pa tudi dela dijakov za enake nazive poklicne izobrazbe je pripravil in izpeljal Center RS za poklicno izobraževanje.

Zaključni izpit sestavljata teoretični in praktični del; praktični del obsega izdelek oziroma storitev in zagovor. Teoretični del izpita so vajenci opravljali v šoli, praktični del za poklicne nazive: mizar, frizer, cvetličar, kuhar, natak, pek, slaščičar konditor, zlatar (avtomehanik in avtoklepar na Strojni šoli Maribor); v šolskih delavnicah za poklicne nazive: avtomehanik, avtoklepar, klepar krovec, inštalater strojnih inštalacij, avtoličar, električar energetik in orodjar; pri delodajalcih, s katerimi so imeli sklenjene učne pogodbe za poklicne nazive: zidar, tesar in slikopleskar; v/na objektih za poklicne nazive: mesar in mizar.

Poročilo DIK ni zgolj analiza rezultatov in pregled ugotovitev: poudarja namreč močnejše in šibkejše plati dualne organizacije poklicnega izobraževanja ter pripravljenost in možnosti podpornega okolja, osvetli pa tudi nekatere primerjave s šolsko organizacijo. Ugotovitve DIK bodo tako zanimive za širši krog strokovne javnosti.

Številne vsebinske in organizacijske spremembe poklicnega in strokovnega izobraževanja, ki so v teku, pa kažejo, da bo potreben resen razmislek o novi vlogi in pristojnosti sedanje DIK ali pa oblikovanje drugega pristojnega telesa za zaključne izpite v celotnem poklicnem izobraževanju. Ob tem se pripravljajo še novi načini ocenjevanja znanja v kompetenčno naravnanih programih in spremembe v organizaciji zaključnega izpita v prihodnjih letih.

Ne glede na vse izzive, ki so pred strokovno javnostjo, v imenu DIK izrekam pohvalo in se zahvaljujem vsem sodelujočim v pripravah, organizaciji in izvedbi ter spremljavi praktičnega dela zaključnega izpita šeste generacije vajencev, vsem srednjim šolam, strokovnim delavcem in učiteljem, socialnim partnerjem in delodajalcem.

mag. Janja Meglič,
predsednica Državne izpitne komisije za izvedbo praktičnega dela
zaključnega izpita v dualni organizaciji

KAZALO

1. UVOD	8
1.1 Splošne opredelitve zaključnega izpita v dualni organizaciji poklicnega izobraževanja	8
Normativne podlage za izvedbo praktičnega dela zaključnega izpita v srednjem poklicnem izobraževanju	9
1.2 Opravljeno delo organov za izvedbo praktičnega dela zaključnega izpita v dualni organizaciji poklicnega izobraževanja	9
1.2.1 Državna izpitna komisija za izvedbo praktičnega dela zaključnega izpita v dualni organizaciji	9
1.2.2 Izpitni odbori	10
1.2.3 Gospodarska zbornica Slovenije in Obrtna zbornica Slovenije	10
1.2.4 Sindikati	11
1.2.5 Državni izpitni center	11
1.2.6 Center RS za poklicno izobraževanje	11
1.2.7 Ministrstvo za šolstvo in šport	11
1.2.8 Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve	11
2. PODATKI O VPISU V PROGRAME IZOBRAŽEVANJA IN PODATKI O USPEŠNOSTI PRI ZAKLJUČNIH IZPITIH.....	13
2.1 Vpis v izobraževalne programe dualne organizacije poklicnega izobraževanja	13
2.2 Uspešnost vajencev in dijakov pri zaključnih izpiti v šolskem letu 2004/2005	16
2.2.1 Uspeh vajencev in dijakov v zadnjem letniku poklicnega izobraževanja	16
2.2.2 Uspeh vajencev in dijakov pri zaključnem izpitu v spomladanskem izpitnem roku	17
2.2.3 Uspeh vajencev in dijakov pri zaključnem izpitu na spomladanskem in jesenskem izpitnem roku	18
2.2.4 Uspeh pri posameznih delih zaključnega izpita v spomladanskem in jesenskem izpitnem roku	19
3. OPREDELITEV SPREMLJAVE PRAKTIČNEGA DELA ZAKLJUČNEGA IZPITA V IZOBRAŽEVALNIH PROGRAMIH DUALNE ORGANIZACIJE IN NEKATERE PRIMERJAVE S ŠOLSKO ORGANIZACIJO	22
3.1 Namen in cilji	22
3.2 Področja spremljave	22
3.2.1 Raziskovalna metoda	23
3.2.2 Osnovna in preučevana populacija	23
3.3 Instrument za zbiranje podatkov	24
3.4 Statistične metode za obdelavo podatkov	24

4.	REZULTATI SPREMLJAVE PRAKTIČNEGA DELA ZAKLJUČNEGA IZPITA V IZOBRAŽEVALNIH PROGRAMIH DUALNE ORGANIZACIJE IN NEKATERE PRIMERJAVE S ŠOLSKO ORGANIZACIJO	25
4.1	Stališče delodajalcev in vajencev o programih poklicnega izobraževanja v dualni organizaciji in nekatere primerjave s stališči dijakov v šolski organizaciji	25
4.1.1	Stališča delodajalcev do sklepanja vajeniškega razmerja in zaposlovanja vajencev ...	25
4.1.2	Sodelovanje delodajalcev s pristojno zbornico in s šolami	27
4.1.3	Stališča vajencev in dijakov o izbiri načina izobraževanja in o izbiri poklicnega naziva	29
4.1.4	Načrti vajencev in dijakov po koncu izobraževanja	30
4.1.5	Štipendiranje in izplačevanje nagrade med izobraževanjem	32
4.1.6	Poklicno informiranje in svetovanje	34
4.2	Priprave na praktično izobraževanje v delovnem procesu in na zaključni izpit	36
4.2.1	Stališča delodajalcev o pripravah na praktično izobraževanje vajencev	36
4.2.2	Povezovanje strokovnoteoretičnega znanja s praktičnim znanjem, ki je opredeljeno v katalogih znanja in v izpitnem katalogu za praktični del zaključnega izpita	37
4.2.3	Priprave na praktični del zaključnega izpita	40
4.2.4	Informiranje glede izvedbe praktičnega dela zaključnega izpita	43
4.3	Izvedba praktičnega dela zaključnega izpita	44
4.3.1	Ustreznost izbire kraja praktičnega dela zaključnega izpita	44
4.3.2	Ustreznost izpitnih katalogov za praktični del zaključnih izpitov	45
4.3.3	Dnevniki praktičnega izobraževanja	47
4.3.4	Zagovor praktičnega dela zaključnega izpita	48
4.4	Strokovno spopolnjevanje	51
5.	UGOTOVITVE	55
5.1	Razpisana učna mesta in sklenjene učne pogodbe	55
5.2	Uspeh vajencev in dijakov v zadnjem letniku poklicnega izobraževanja in pri zaključnem izpitu	55
5.3	Stališča delodajalcev o dualni organizaciji poklicnega izobraževanja in o njihovi vlogi v njej	56
5.4	Stališča vajencev in dijakov o izbiri izobraževalnega programa in poklicnega naziva, o dostopnosti informacij o poklicnem izobraževanju in o ustreznosti poklicnega svetovanja	56
5.5	Prehod vajencev in dijakov med sfero izobraževanja in sfero dela	57
5.6	Štipendiranje vajencev in dijakov	57
5.7	Izplačevanje nagrad vajencem	58

5.8	Upoštevanje katalogov znanja in izpitnih katalogov za praktično izobraževanje pri načrtovanju praktičnega izobraževanja v delovnem procesu	58
5.9	Priprave na zaključni izpit	58
5.10	Izpitna dokumentacija	59
5.11	Dnevniki praktičnega izobraževanja	59
5.12	Individualna in skupinska izpitna naloga pri praktičnem delu zaključnega izpita	59
5.13	Varstvo pri delu in varovanje okolja	59
5.14	Strokovno spopolnjevanje članov izpitnih odborov	60
5.15	Financiranje izvajanja zaključnih izpitov	60
5.16	Sodelovanje sindikatov	60
5.17	Komisija za ugovore pri Državni izpitni komisiji za izvedbo praktičnega dela zaključnega izpita v dualni organizaciji	60
6.	PREDLOGI DRŽAVNE IZPITNE KOMISIJE ZA IZVEDBO PRAKTIČNEGA DELA ZAKLJUČNEGA IZPITA V DUALNI ORGANIZACIJI	61
6.1	PREDLOG: Spodbude za aktivnejšo vpetost delodajalcev v poklicnem izobraževanju	61
6.2	PREDLOG: Promocija poklicnega izobraževanja na različnih ravneh	61
6.3	PREDLOG: Spodbujanje aktivnega sodelovanja vseh partnerjev v poklicnem izobraževanju	61
6.4	PREDLOG: Skrb za izpolnjevanje določil učne pogodbe	61
6.5	PREDLOG: Izvedba praktičnega izobraževanja v delovnem procesu	62
6.6	PREDLOG: Individualna in skupinska naloga pri praktičnem delu zaključnega izpita	62
6.7	PREDLOG: Izpitna dokumentacija	62
6.8	PREDLOG: Strokovno spopolnjevanje	62
7.	PRILOGE	63
7.1	Sestava Državne izpitne komisije za praktični del zaključnega izpita v dualni organizaciji ...	63
7.2	Seznam šol, ki so izvajale izobraževalne programe v dualni organizaciji poklicnega izobraževanja, in sestava izpitnih odborov	64

POMEN KRAJŠAV IN KRATIC

DIK	Državna izpitna komisija za izvedbo praktičnega dela zaključnega izpita v dualni organizaciji
ZI	Zaključni izpit
Program	Izobraževalni program
DS	Dualna organizacija poklicnega izobraževanja
ŠO	Šolska organizacija poklicnega izobraževanja
IO	Izpitni odbor
GZS	Gospodarska zbornica Slovenije
OZS	Obrtna zbornica Slovenije
RIC	Državni izpitni center
CPI	Center RS za poklicno izobraževanje
MŠZŠ	Ministrstvo za šolstvo in šport
MDDSZ	Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve
SVIZ	Sindikatski zavod vzgoje, izobraževanja in znanosti Republike Slovenije
Pravilnik	Pravilnik o zaključnih izpitih v nižjem in srednjem poklicnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 102/99, 50/01, 53/01)
Izpitni red	Izpitni red za opravljanje praktičnega dela zaključnega izpita v dualni organizaciji poklicnega izobraževanja (2. 10. 2001)

1. UVOD

1.1 Splošne opredelitve zaključnega izpita v dualni organizaciji poklicnega izobraževanja

Zaključni izpit se opravlja po uspešno opravljenem zadnjem letniku srednjega poklicnega izobraževanja in obsega:

1. Strokovnoteoretični del, ki je sestavljen iz dveh izpitnih enot:

- pisni in ustni izpit iz slovenščine (iz italijanščine oziroma madžarščine na narodno mešanih območjih),
- ustni ali pisni oziroma ustni in pisni izpit iz temeljnega strokovnoteoretičnega predmeta.

2. Praktični del zaključnega izpita, ki obsega: izpitno nalogo z zagovorom (izpitna naloga je lahko ali enotno ali individualno izpitno delo), izdelavo potrebne dokumentacije, lahko pa tudi delovne preizkuse in zagovor. Vsebina izpita je določena na podlagi izpitnega kataloga za praktični del zaključnega izpita in nabora nalog. Praktični del zaključnega izpita pomeni preizkus praktične usposobljenosti vajenca.

Vajenci se med izobraževanjem pri delodajalcu in tudi v šoli usposobijo za praktično delo v poklicu. Uspešno opravljen praktični del zaključnega izpita zagotavlja zadostno praktično usposobljenost za samostojno opravljanje dela.

Vajenci morajo v skladu z Zakonom o poklicnem in strokovnem izobraževanju, v skladu s Pravilnikom o zaključnih izpitih v nižjem in srednjem poklicnem izobraževanju in v skladu s posameznim izobraževalnim programom izpolniti naslednje pogoje za pristop k zaključnemu izpitu:

- uspešno končati zadnji letnik poklicnega izobraževanja,
- opraviti praktično izobraževanje v delovnem procesu in izdelati dnevnik praktičnega izobraževanja,
- opraviti vmesni preizkus praktične usposobljenosti v 2. letniku,
- opraviti druge obveznosti, določene z izobraževalnim programom.

Za izvedbo praktičnega dela zaključnega izpita v dualni organizaciji je odgovorna pristojna zbornica. Izpit poteka pred izpitnim odborom, ki je sestavljen iz predstavnikov šol, zbornic in sindikatov in jih imenuje Državna izpitna komisija za izvedbo praktičnega dela zaključnega izpita v dualni organizaciji (v nadaljevanju: DIK).

Izpiti so lahko organizirani:

- na šoli, kjer vajenec obiskuje teoretični del pouka,
- pri delodajalcu, kjer je vajenec opravljal praktično izobraževanje v delovnem procesu oziroma je imel sklenjeno učno pogodbo,
- na drugi lokaciji, ki jo določi pristojna zbornica.

V skladu s Pravilnikom o zaključnih izpitih v nižjem in srednjem poklicnem izobraževanju lahko vajenci opravljajo pripravljalna dela za praktični del zaključnega izpita že med šolskim letom, izpitno nalogo pa dokončajo in zagovarjajo pred izpitnim odborom.

Vajenci z uspešno opravljenim zaključnim izpitom pridobijo srednjo poklicno izobrazbo. Zaključni izpit je tudi pogoj za vpis v izobraževalne programe poklicno-tehniškega izobraževanja.

Normativne podlage za izvedbo praktičnega dela zaključnega izpita v srednjem poklicnem izobraževanju

Praktični del zaključnih izpitov v srednjem poklicnem izobraževanju se izvaja na podlagi naslednjih predpisov:

1. Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 115/03, 65/05 in 117/05);
2. Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 12/96, 44/00 in 86/04), v skladu s katerim se pridobi srednja poklicna izobrazba po končanem izobraževanju z uspešno opravljenim zaključnim izpitom;
3. Pravilnik o zaključnih izpitih v nižjem in srednjem poklicnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 102/99, 50/01 in 53/01), ki določa pogoje, načine in postopke opravljanja zaključnega izpita v dualni in šolski organizaciji; ta pravilnik določa tudi načine ocenjevanja znanja, imenovanje, sestavo ter pristojnosti in naloge organov za izvedbo zaključnega izpita v dualni organizaciji (to so: Državna izpitna komisija za izvedbo praktičnega dela zaključnega izpita v dualni organizaciji izobraževanja in izpitni odbori); strokovnoteoretični del zaključnega izpita izvajajo izpitne komisije na šolah;
4. Izpitni red za opravljanje praktičnega dela zaključnega izpita v dualni organizaciji (objavljen dne 2. 10. 2001), ki določa pravila opravljanja izpita in naloge nadzornikov ter opredeljuje kršitve izpitnega reda in ukrepe zoper kršitelje;
5. Pravilnik o šolskem koledarju za gimnazije, poklicne in srednje tehniške in strokovne šole (Uradni list RS, št. 17/97, 40/99 in 69/02);
6. Šolski koledar 2004/2005 in navodila o razporeditvi pouka in počitnic (Ministrstvo za šolstvo in šport, 2004);
7. Pravilnik o šolski dokumentaciji v srednješolskem izobraževanju (Uradni list RS, št. 96/99, 108/99);
8. Javno veljavni izobraževalni programi za pridobitev srednje poklicne izobrazbe, ki jih je sprejel Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje in so bili objavljeni v publikacijah Ministrstva za šolstvo in šport; sestavina izobraževalnih programov so tudi izpitni katalogi za posamezne izpitne enote.

1.2 Opravljeno delo organov za izvedbo praktičnega dela zaključnega izpita v dualni organizaciji poklicnega izobraževanja

1.2.1 Državna izpitna komisija za izvedbo praktičnega dela zaključnega izpita v dualni organizaciji

Državno izpitno komisijo za izvedbo praktičnega dela zaključnega izpita v dualni organizaciji imenuje minister za šolstvo in šport na podlagi 20. člena Pravilnika o zaključnih izpitih v nižjem in srednjem poklicnem izobraževanju. Člani komisije so imenovani na predlog zbornic in reprezentativnih sindikatov za dve leti. Sestava DIK: predsednica in osem članov; od tega štirje predstavniki pristojnih zbornic (delodajalci), dva predstavnika reprezentativnih sindikatov (delojemalci), predstavnica Ministrstva za šolstvo in šport, predstavnik Ministrstva za delo in predstavnica Centra RS za poklicno izobraževanje (v nadaljevanju: CPI).

Naloge DIK določa 21. člen pravilnika. V šolskem letu 2004/2005 se je DIK sestala na osmih sejah in opravila vse naloge, določene s pravilnikom. Tako je:

- določila število izpitnih odborov za izvedbo praktičnega dela zaključnega izpita za posamezni naziv poklicne izobrazbe in imenovala predsednike, namestnike predsednikov in člane izpitnih odborov;
- uskladila delo izpitnih odborov;
- sprejela koledar aktivnosti za izvedbo praktičnega dela zaključnega izpita;
- določila kraj izvajanja praktičnega dela zaključnih izpitov;
- imenovala predsednika in namestnika komisije za ugovore;
- organizirala sestanke s šolami, ki izvajajo dualno organizacijo poklicnega izobraževanja;
- spremljala izvedbo praktičnega dela zaključnih izpitov;
- spremljala delo izpitnih odborov in komisij;
- potrdila izpitne naloge in potrebno dokumentacijo;
- se seznanila z načrtom izobraževanja in usposabljanja članov izpitnih odborov;
- se seznanila z navodili za delo izpitnih odborov za praktični del zaključnega izpita v dualni organizaciji;
- sprejela letno poročilo o poteku in rezultatih spremljanja praktičnega dela zaključnega izpita;
- opravila druge naloge v okviru svojih pristojnosti.

1.2.2 Izpitni odbori

Na podlagi 21. člena Pravilnika o zaključnih izpiti v nižjem in srednjem poklicnem izobraževanju je Državna izpitna komisija na 4. seji dne 21. decembra 2004 potrdila člane izpitnih odborov za izvedbo praktičnega dela zaključnih izpitov v dualni organizaciji v šolskem letu 2004/2005. Pri zaključnih izpiti so v 44 izpitnih odborih sodelovali: 38 članov OZS, 19 članov GZS in 104 člani iz srednjih poklicnih in strokovnih šol.

Za člane izpitnih odborov sta zbornici organizirali delovne sestanke, kjer so se člani izpitnih odborov dogovorili o organizaciji praktičnega dela zaključnih izpitov, o izpitnih nalogah, o kriterijih ocenjevanja, o varovanju zdravja in varstva pri delu in o drugih nalogah predsednika in članov. Pri tem so bile upošteevane izkušnje pri izvajanju zaključnih izpitov iz preteklih letih. Člani izpitnih odborov so tako oblikovali smernice, ki so v novem šolskem letu pripomogle k dvigu kakovosti izvedbe zaključnih izpitov. Sestanki so bili organizirani po nazivih poklicne izobrazbe, tako da so obravnavane teme zadevale posamezni naziv poklicne izobrazbe.

1.2.3 Gospodarska zbornica slovenije in obrtna zbornica slovenije

Na podlagi Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju so zbornice pristojne za organizacijo opravljanja praktičnega dela zaključnih izpitov za vajence. Gospodarska in Obrtna zbornica sta v šolskem letu 2004/2005 izvedli naslednje dejavnosti:

- pripravili sta koledarja opravljanja praktičnega dela zaključnih izpitov v zimskem, spomladanskem in jesenskem izpitnem roku glede na šolski koledar za šolsko leto 2004/2005;
- pripravili sta razpisa izpitnih rokov za izvedbo praktičnega dela zaključnih izpitov v zimskem, spomladanskem in jesenskem izpitnem roku;
- pripravili sta izpitne naloge in izpitno dokumentacijo;
- obveščali sta člane izpitnih odborov, vajencev, srednjih poklicnih in strokovnih šol in delodajalcev o kraju, času in načinu izvedbe praktičnega dela zaključnega izpita;
- svetovali in informirali sta vajence in njihove starše o izvedbi praktičnega dela zaključnih izpitov;
- usklajevali, informirali in koordinirali sta delo med Obrtno zbornico Slovenije in območnimi obrtnimi zbornicami ter Gospodarsko zbornico Slovenije, Ministrstvom za šolstvo in šport, Centrom RS za poklicno izobraževanje in srednjimi poklicnimi šolami;
- poskrbeli sta za logistiko podelitve spričeval;
- opravili sta analizo in statistiko izvedbe praktičnega dela zaključnih izpitov;
- pripravili in izvedli sta izplačilo nadomestil članom izpitnih odborov, nadzornikom in koordinatorjem.

Opravljen je bilo veliko dejavnosti, katerih cilj je bila bolj kvalitetna izvedba zaključnih izpitov za kandidate, ki so se izobraževali v dualni organizaciji srednjega poklicnega izobraževanja.

1.2.4 Sindikati

Predstavniki sindikatov so se redno udeleževali sej DIK in opravljali naloge, kakor jih določajo predpisi, niso pa se udeležili neposredne spremljave praktičnega dela zaključnih izpitov v dualni organizaciji poklicnega izobraževanja.

1.2.5 Državni izpitni center

Državni izpitni center je v šolskem letu 2004/2005 opravil naslednje naloge:

- strokovna, tehnična in administrativna podpora DIK;
- spremljava statistike uspeha pri zaključnih izpitih po izdelani metodologiji;
- priprava in posredovanje sklepov o imenovanju predsednikov izpitnih odborov in njihovih namestnikov posameznim šolam;
- sodelovanje pri pripravi, oblikovanju in tiskanju Koledarja opravljanja praktičnega dela zaključnih izpitov in posredovanje pristojnim institucijam;
- sodelovanje pri pripravi, oblikovanju in tiskanju Poročila o izvajanju praktičnega dela zaključnega izpita in posredovanje pristojnim institucijam.

1.2.6 Center RS za poklicno izobraževanje

Center Republike Slovenije za poklicno izobraževanje je opravil naslednje naloge:

- strokovne in razvojne naloge na področju poklicnega izobraževanja;
- priprava koncepta spremljanja izvajanja praktičnega dela zaključnih izpitov;
- priprava metodologije in instrumentarija za spremljanje;
- organizacija in izvedba spremljanja;
- obdelava in analiza podatkov za spremljanje;
- priprava Poročila o spremljanju izvajanja zaključnih izpitov v poklicnem izobraževanju.

1.2.7 Ministrstvo za šolstvo in šport

Ministrstvo za šolstvo in šport je opravilo naslednje naloge:

- usklajevanje aktivnosti med socialnimi partnerji, pristojnimi za izvedbo praktičnega dela zaključnega izpita v dualni organizaciji (npr. priprava razpisa za vpis v 1. letnik dualnega izobraževanja ...);
- usmerjanje delovanja šol za pripravo in izvedbo praktičnega dela zaključnega izpita z navodili v okrožnicah in na posvetih;
- priprava okvirnega koledarja izvedbe praktičnega dela zaključnega izpita v dualni organizaciji in objava koledarja za prihodnje šolsko leto;
- usmerjanje priprave izpita za kandidate s posebnimi potrebami;
- sodelovanje pri izobraževanju organov za izvedbo praktičnega dela zaključnega izpita v dualni organizaciji.

1.2.8 Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je v okviru Programa ukrepov aktivne politike zaposlovanja podprlo dualno izobraževanje z naslednjimi projekti:

- promocija poklicnega izobraževanja in deficitarnih poklicev s ciljem, povečati interes za vpis v izobraževalne programe, ki izobražujejo za deficitarne poklice;
- program "Drugače o poklicih", namenjen povezovanju šol in podjetij in pomoči osnovnošolcem, srednješolcem in brezposelnim osebam, da spoznajo značilnosti predvsem deficitarnih poklicev, vključno s tistimi, ki se izvajajo po dualni obliki;

- CIPS – centri za informiranje in poklicno svetovanje dajejo informacije s področja spoznavanja poklicev, možnosti izobraževanja in zaposlovanja v nekaterih poklicih.

Program izobraževanja brezposelnih oseb »Program 10.000+« omogoča brezposelnim osebam vključitev v izobraževanje in pridobitev javno veljavne izobrazbe in poklicnih kvalifikacij, praviloma na tistih področjih, kjer obstaja potreba po kadrih in s tem možnost zaposlitve. Cilj programa je, povečati zaposljivost in zmanjšati poklicno strukturno neskladje na trgu dela ter dvigniti izobrazbeno in kvalifikacijsko raven. V okviru »Programa 10.000+« se brezposelne osebe vključujejo tudi v dualno obliko izobraževanja.

2. PODATKI O VPISU V PROGRAME POKLICNEGA IZOBRAŽEVANJA IN PODATKI O USPEŠNOSTI PRI ZAKLJUČNIH IZPITIH

2.1 Vpis v izobraževalne programe dualne organizacije poklicnega izobraževanja

Prvi izobraževalni programi srednjega poklicnega izobraževanja (v nadaljevanju: programi) v dualni organizaciji so bili potrjeni na Strokovnem svetu RS za poklicno in strokovno izobraževanje leta 1996. Prvih šest izobraževalnih programov se je začelo izvajati v šolskem letu 1997/1998. V naslednjih letih se je ponudba izobraževalnih programov v dualni organizaciji razširila. Tako je bilo do šolskega leta 2002/2003 pripravljenih 41 izobraževalnih programov v dualni organizaciji.

V šolskem letu 2003/2004 so se v skladu z dopolnjenimi Izhodišči za pripravo izobraževalnih programov nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja ter programov srednjega izobraževanja (iz leta 2001) začeli izvajati nekateri izobraževalni programi iz tako imenovanega modela skupnega izvajanja. Ena temeljnih novosti, ki jih prinašajo dopolnjena Izhodišča za pripravo izobraževalnih programov nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja ter izobraževalnih programov srednjega izobraževanja, je izenačevanje izobrazbenega standarda za šolsko in dualno organizacijo izobraževanja. To pomeni, da so izobraževalni programi enakovredni ne glede na način izobraževanja in da je pouk v šoli za dijake in vajence organiziran skupaj. V modelu skupnega izvajanja lahko del izobraževanja za različne nazive poklicne izobrazbe poteka hkrati za splošnoizobraževalne predmete in za nekatere strokovnoteoretične predmete.

V model skupnega izvajanja izobraževalnih programov v strojništvu so vključeni izobraževalni programi: avtoličar, finomehanik, avtomehanik, avtoklepar, inštalater strojnih inštalacij, konstrukcijski mehanik, orodjar, oblikovalec kovin, strojni mehanik, urar, klepar krovec in zlatar.

V model skupnega izvajanja izobraževalnih programov v gradbeništvu, ki se je začel izvajati v šolskem letu 2004/2005, pa so vključeni izobraževalni programi: zidar, tesar, slikopleskar, kamnosek, pečar keramik, stavbni steklar, črkoslikar, izvajalec suhomontažne gradnje in dimnikar. Nekateri izobraževalni programi so pripravljeni tudi za izvajanje na narodno mešanem območju Slovenske Istre s slovenskim učnim jezikom.

V model skupnega izvajanja na narodno mešanih območjih so vključeni naslednji izobraževalni programi: avtoklepar, avtoličar, klepar krovec, orodjar, konstrukcijski mehanik, inštalater strojnih inštalacij, avtomehanik, strojni mehanik, zidar, pečar keramik, slikopleskar, kuhar, natakar, bolničar, negovalec in prodajalec.

Razpisana in zasedena učna mesta od šolskega leta 1997/1998 do šolskega leta 2004/2005

V spodnji tabeli prikazujemo pregled razpisanih in zasedenih učnih mest, ki jih v razpisu za vsako šolsko leto objavita Obrtna zbornica Slovenije in Gospodarska zbornica Slovenije.

Tabela 1: Skupno število razpisanih in zasedenih učnih mest od šolskega leta 1997/1998 do šolskega leta 2004/2005

Šolsko leto	Razpisana učna mesta			Zasedena učna mesta	
	OZS	GZS	Skupaj	Skupaj	
	Št.			Št.	%
1997/1998	1706	703	2409	694	28,8
1998/1999	1542	593	2135	913	42,7
1999/2000	1567	426	1931	1058	54,8
2000/2001	1656	986	2642	1075	40,7
2001/2002	1404	784	2188	854	39
2002/2003	1491	636	2127	812	38,2
2003/2004	1555	848	2403	853	35,5
2004/2005	1354	1080	2434	561	23

Primerjava razpisanih učnih mest po letih kaže, da je bilo največ učnih mest (2642 učnih mest) razpisanih v šolskem letu 2000/2001. Število razpisanih učnih mest se je nato zmanjševalo. **V šolskem letu 2004/2005 sta zbornici razpisali 2434 učnih mest, od teh so v 561 primerih delodajalci in vajenci sklenili učno pogodbo.** V šolskem letu 2004/2005 je bila zasedenost učnih mest 23 odstotkov.

Vpis v 1. letnik izobraževalnih programov v dualni organizaciji

V spodnji tabeli so prikazani podatki o vpisu v 1. letnik izobraževalnih programov dualne organizacije poklicnega izobraževanja od šolskega leta 1997/1998 do šolskega leta 2004/2005.

Tabela 2: Vpis v 1. letnik izobraževalnih programov dualne organizacije od šolskega leta 1997/1998 do šolskega leta 2004/2005¹

¹ Legenda tabele:

(do) – Program v dualni organizaciji poklicnega izobraževanja.

(M-str) – Model skupnega izvajanja izobraževalnih programov v strojništvu.

(M-gradb) – Model skupnega izvajanja izobraževalnih programov v gradbeništvu.

Program	1997/ 1998	1998/ 1999	1999/ 2000	2000/ 2001	2001/ 2002	2002/ 2003	2003/ 2004	2004/ 2005
Avtoklepar (do)	66	46	39	31	25	31	-	-
Avtoklepar (M -str)	-	-	-	-	-	-	32	20
Avtoličar (do)	-	-	-	-	-	12	-	-
Avtoličar (M-str)	-	-	-	-	-	-	20	10
Avtomehanik (do)	330	255	241	210	206	177	-	-
Avtomehanik (M-str)	-	-	-	-	-	-	169	89
Avtoserviser (do)	-	-	-	-	-	-	-	54
Cvetličar (do)	-	29	20	14	14	7	11	2
Elektrikar energetik (do)	-	-	-	-	14	16	0	4
Finomehanik (do)	-	-	-	3	-	-	-	-
Finomehanik (M-str)	-	-	-	-	-	-	-	-
Frizer (do)	-	184	156	144	101	71	72	58
Inštalater strojnih inštalacij (do)	-	17	12	22	16	35	-	-
Inštalater strojnih inštalacij (m-str)	-	-	-	-	-	-	28	22
Izvajalec suhomontažne gradnje (M-gradb)	-	-	-	-	-	-	-	2
Kamnosek (M-gradb)	-	-	-	-	-	-	-	3
Klepar krovec (do)	-	8	4	7	5	5	-	-
Klepar krovec (M-str)	-	-	-	-	-	-	4	4
Konstruktivski mehanik (M-str)	-	-	-	-	-	-	2	2
Kuhar (do)	-	35	100	101	74	115	81	45
Mesar (do)	20	11	20	-	8	-	36	30
Mehatronik (do)	-	-	-	-	-	-	-	2
Mizar (do)	245	225	238	167	169	154	111	88
Natakar (do)	-	16	48	46	58	50	51	10
Oblikovalec kovin (M-str)	-	-	-	-	-	-	6	7
Orodjar (do)	-	-	-	-	18	21	-	-
Orodjar (M-str)	-	-	-	-	-	-	29	15
Pečar keramik (do)	-	-	-	-	6	8	21	16
Pek (do)	-	-	11	20	17	10	12	11
Prodajalec (do)	-	-	-	166	48	16	8	11
Slaščičar konditor (do)	-	-	20	8	9	7	11	11
Slikopleskar (do)	-	-	11	20	10	13	31	16
Strojni mehanik (do)	-	-	-	5	-	-	-	-
Strojni mehanik (M-str)	-	-	-	-	-	-	4	4
Šivilja – krojač (do)	-	-	29	19	17	17	15	-
Tapetnik (do)	-	-	7	3	-	-	4	2
Tesar (do)	9	18	23	25	7	14	26	4
Vrtnar (do)	-	-	4	4	-	-	-	-
Zidar (do)	24	69	75	60	26	29	54	9
Zlatar (do)	-	-	-	-	6	4	-	-
Zlatar (M-str)	-	-	-	-	-	-	5	-
Skupaj	694	913	1058	1075	854	812	853	561

2.2 Uspešnost vajencev in dijakov pri zaključnih izpitih v šolskem letu 2004/2005

Center RS za poklicno izobraževanje je v sodelovanju z Državnim izpitnim centrom izvedel projekt »Spremljanje zaključnih izpitov«. Prek spletne aplikacije je pozval vse šole, ki so v šolskem letu 2004/2005 izvajale programe srednjega poklicnega izobraževanja, da so posredovale podatke o številu vpisanih vajencev in dijakov v zadnje letnike poklicnega izobraževanja ter podatke o uspešnosti vajencev in dijakov pri zaključnem izpitu. V nadaljevanju so prikazani podatki o uspešnosti vajencev in dijakov pri končevanju izobraževanja glede na vzorec, ki smo ga dobili prek omenjene spletne aplikacije.² Letos prvič objavljamo primerjavo med vajenci in dijaki.

2.2.1 Uspeh vajencev in dijakov v zadnjem letniku poklicnega izobraževanja

Graf 1: Uspeh vajencev in dijakov v zadnjem letniku poklicnega izobraževanja

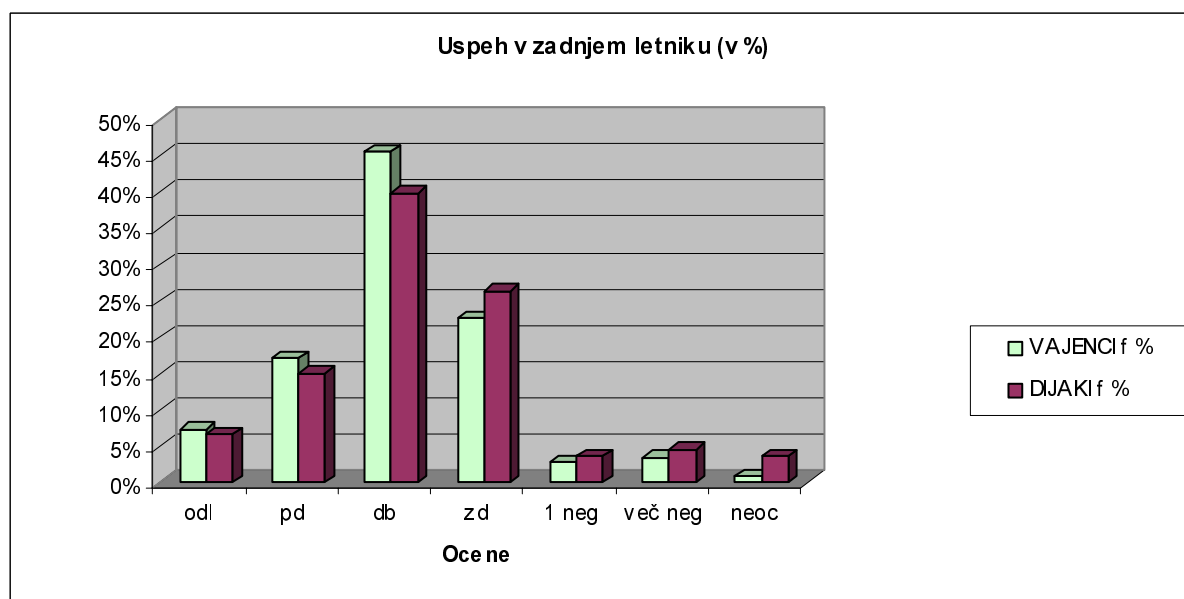

Tabela 3: Uspeh vajencev in dijakov v zadnjem letniku poklicnega izobraževanja

Uspeh v zadnjem letniku poklicnega izobraževanja	VAJENCI		DIJAKI	
	f	f %	F	f %
Odlično	40	7,4 %	353	6,7 %
Prav dobro	92	17,1 %	797	15,1 %
Dobro	245	45,6 %	2106	39,9 %
Zadostno	122	22,7 %	1395	26,4 %
SKUPAJ POZITIVNI	499	92,8 %	4651	88,1 %
1 negativna	15	2,8 %	197	3,7 %
Več negativnih	19	3,5 %	244	4,6 %
Neocenjeni	5	0,9 %	188	3,6 %
SKUPAJ	538	100 %	5280	100 %

Od 538 vajencev, ki so bili vpisani v 3. letnik poklicnega izobraževanja v dualni organizaciji, jih je 499 ali 92,8 odstotka uspešno končalo zadnji letnik, to pa je precej več kakor v prejšnjih letih.

Od 5280 dijakov, ki so bili vključeni v 3. letnik poklicnega izobraževanja v šolski organizaciji, je uspešno končalo letnik 4651 ali 88,1 odstotka dijakov.

² Po podatkih Ministrstva za šolstvo in šport je bilo v 3. letnik poklicnega izobraževanja v šolskem letu 2004/2005 vpisanih 5642 dijakov in 678 vajencev.

2.2.2 Uspeh vajencev in dijakov pri zaključnem izpitu v spomladanskem izpitnem roku

Graf 2: Uspeh vajencev in dijakov pri zaključnem izpitu – spomladanski izpitni rok

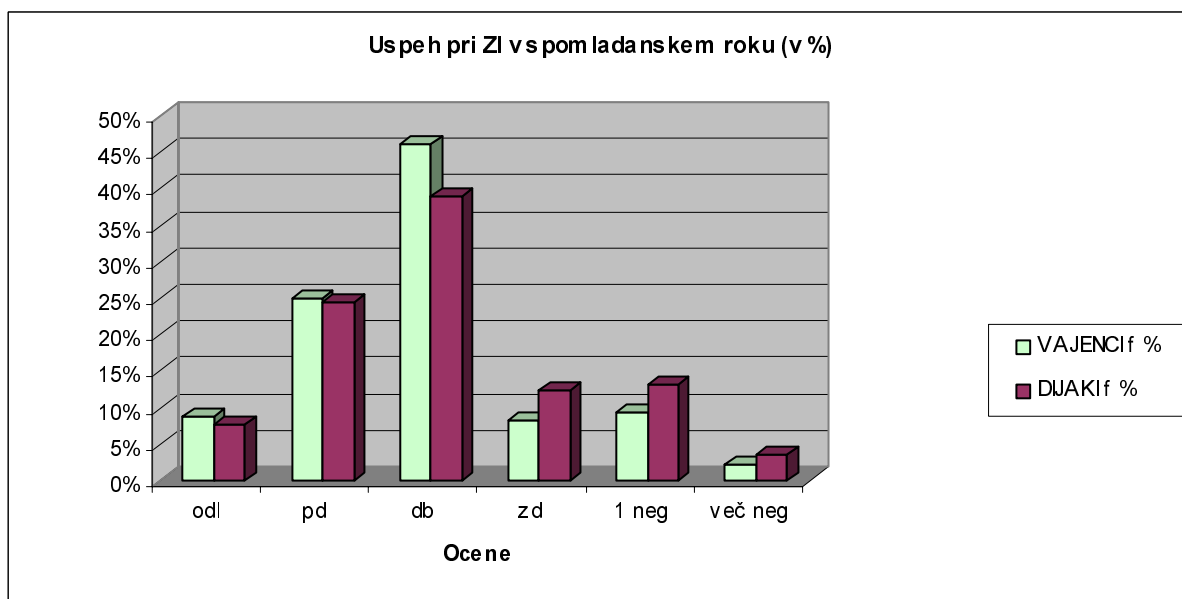

Tabela 4: Uspeh vajencev in dijakov pri zaključnem izpitu – spomladanski izpitni rok

Uspeh pri ZI – spomladanski rok	VAJENCI		DIJAKI	
	f	f %	F	f %
Odlično	43	8,9 %	327	7,6 %
Prav dobro	121	25,1 %	1044	24,4 %
Dobro	222	46,1 %	1666	39 %
Zadostno	40	8,3 %	525	12,3 %
SKUPAJ POZITIVNI	426	88,4 %	3562	83,3 %
1 negativna	45	9,3 %	562	13,2 %
Več negativnih	11	2,3 %	148	3,5 %
SKUPAJ	482	100 %	4272	100 %

Od 538 vajencev, ki so bili vključeni v zadnji letnik poklicnega izobraževanja v dualni organizaciji, je 426 ali 79,2 odstotka vajencev opravilo zaključni izpit v spomladanskem izpitnem roku.

Od 499 vajencev, ki so uspešno končali zadnji letnik v dualni organizaciji poklicnega izobraževanja, jih je 482 oziroma 96,6 odstotka pristopilo k zaključnemu izpitu v spomladanskem izpitnem roku, od tega je zaključni izpit opravilo 426 oziroma 88,4 odstotka vajencev.

Od 4651 dijakov, ki so uspešno končali zadnji letnik v šolski organizaciji poklicnega izobraževanja, jih je 4272 oziroma 91,9 odstotka pristopilo k zaključnemu izpitu v spomladanskem izpitnem roku.

Od 4272 dijakov, ki so k zaključnemu izpitu pristopili, je zaključni izpit opravilo 3562 oziroma 83,4 odstotka dijakov. Od 5280 dijakov, ki so bili vključeni v zadnji letnik poklicnega izobraževanja v šolski organizaciji, jih je v spomladanskem izpitnem roku 3562 ali 67,5 odstotka uspešno opravilo zaključni izpit.

2.2.3 Uspeh vajencev in dijakov pri zaključnem izpitu na spomladanskem in jesenskem izpitnem roku

Graf 3: Uspeh vajencev in dijakov pri zaključnem izpitu – spomladanski in jesenski izpitni rok

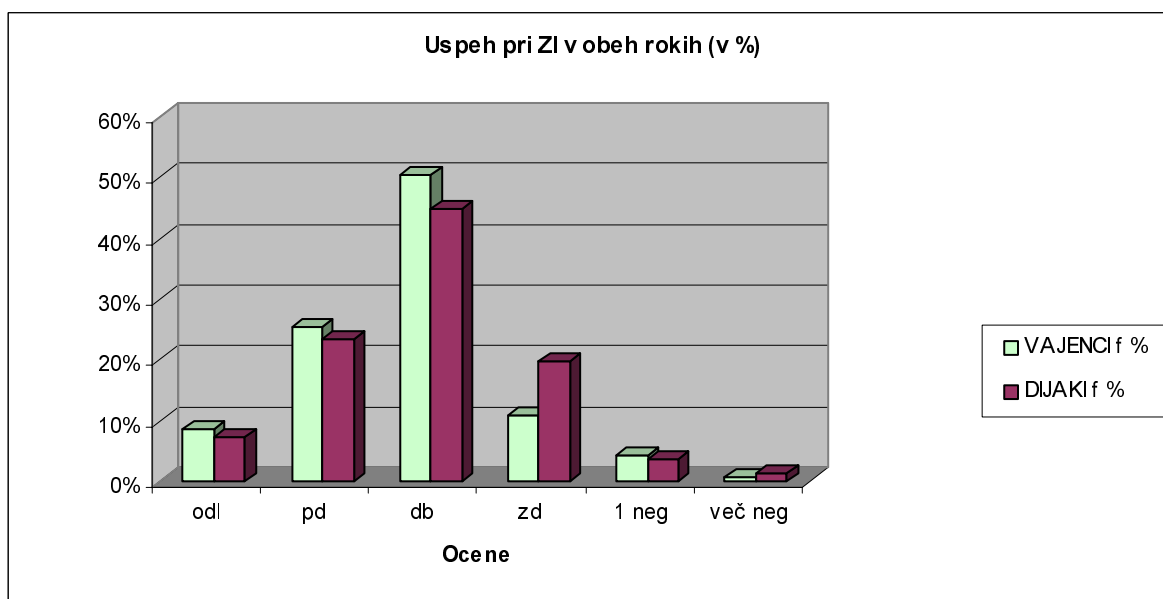

Tabela 5: Uspeh vajencev in dijakov pri zaključnem izpitu – spomladanski in jesenski izpitni rok

Uspeh pri ZI – spomladanski in jesenski izpitni rok	VAJENCI		DIJAKI	
	f	f %	f	f %
Odličen	43	8,6 %	333	7,1 %
Prav dober	126	25,3 %	1090	23,3 %
Dober	251	50,3 %	2086	44,7 %
Zadosten	54	10,8 %	925	19,8 %
SKUPAJ POZITIVNI	474	95 %	4434	94,9 %
1 negativna	22	4,4 %	166	3,6 %
Več negativnih	3	0,6 %	70	1,4 %
VSI SKUPAJ	499	100 %	4670	100 %

Od 538 vajencev, ki so bili vključeni v zadnji letnik poklicnega izobraževanja v dualni organizaciji, je 474 ali 88,1 odstotka vajencev opravilo zaključni izpit v spomladanskem ali jesenskem izpitnem roku.

Od 499 vajencev, ki so k zaključnem izpitu pristopili v spomladanskem ali jesenskem izpitnem roku, je zaključni izpit opravilo 474 oziroma 94,9 odstotka vajencev.

Od 5280 dijakov, ki so bili vključeni v zadnji letnik poklicnega izobraževanja v šolski organizaciji, je 4434 ali 84 odstotkov dijakov opravilo zaključni izpit v spomladanskem oziroma jesenskem izpitnem roku.

Od 4670 dijakov, ki so k zaključnem izpitu pristopili v spomladanskem ali jesenskem izpitnem roku, je zaključni izpit opravilo 4434 oziroma 94,9 odstotka dijakov.

2.2.4 Uspeh pri posameznih delih zaključnega izpita v spomladanskem in jesenskem izpitnem roku

Slovenščina

Graf 4: Uspeh pri slovenščini na zaključnem izpitu – spomladanski in jesenski izpitni rok

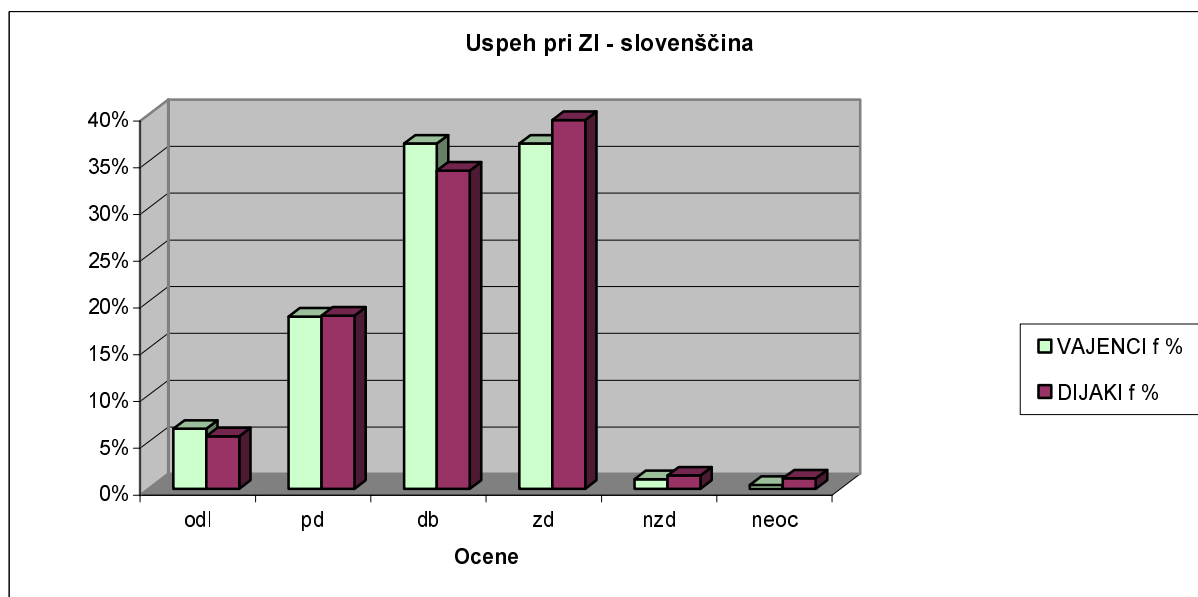

Tabela 6: Uspeh pri slovenščini na zaključnem izpitu – spomladanski in jesenski izpitni rok

Uspeh pri slovenščini na ZI – spomladanski in jesenski izpitni rok	VAJENCI		DIJAKI	
	f	f %	f	f %
Odlično	32	6,4 %	261	5,6 %
Prav dobro	92	18,4 %	865	18,5 %
Dobro	185	36,9 %	1587	34 %
Zadostno	183	36,9 %	1841	39,4 %
SKUPAJ POZITIVNI	492	98,6 %	4554	97,5 %
Negativni	5	1 %	66	1,4 %
Neocenjeni	2	0,4 %	50	1,1 %
SKUPAJ	499	100 %	4670	100 %

Od 499 vajencev, ki so pristopili k zaključnemu izpitu pri predmetu slovenščina v spomladanskem ali jesenskem izpitnem roku, je zaključni izpit opravilo 492 oziroma 98,6 odstotka vajencev.

Od 4670 dijakov, ki so k zaključnem izpitu pristopili v spomladanskem ali jesenskem izpitnem roku, je zaključni izpit pri slovenščini opravilo 4554 oziroma 97,5 odstotka dijakov.

Strokovni predmet

Graf 5: Uspeh pri strokovnem predmetu na zaključnem izpitu – spomladanski in jesenski izpitni rok

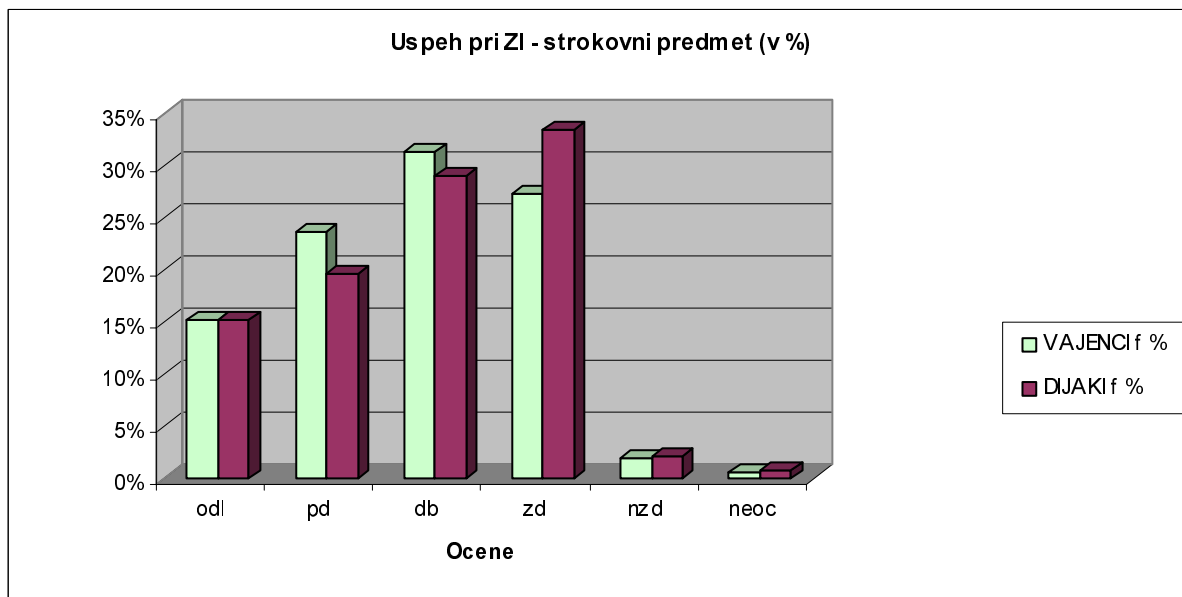

Tabela 7: Uspeh pri strokovnem predmetu na zaključnem izpitu – spomladanski in jesenski izpitni rok

Uspeh pri strok. predm. na ZI – spomladanski in jesenski izpitni rok	VAJENCI		DIJAKI	
	f	f %	f	f %
Odlično	76	15,2 %	703	15,1 %
Prav dobro	118	23,6 %	919	19,6 %
Dobro	156	31,3 %	1353	29 %
Zadostno	136	27,3 %	1558	33,4 %
SKUPAJ POZITIVNI	486	97,4 %	4533	97,1 %
Negativni	10	2 %	99	2,1 %
Neocenjeni	3	0,6 %	38	0,8 %
SKUPAJ	499	100 %	4670	100 %

Od 499 vajencev, ki so v spomladanskem ali jesenskem izpitnem roku pristopili k zaključnemu izpitu pri strokovnem predmetu, je zaključni izpit pri tem predmetu opravilo 486 oziroma 97,3 odstotka vajencev.

Od 4670 dijakov, ki so v spomladanskem ali jesenskem izpitnem roku pristopili k zaključnemu izpitu, je zaključni izpit pri strokovnem predmetu opravilo 4533 oziroma 97 odstotkov dijakov.

Praktični del zaključnega izpita

Graf 6: Uspeh pri praktičnem delu zaključnega izpita – spomladanski in jesenski izpitni rok

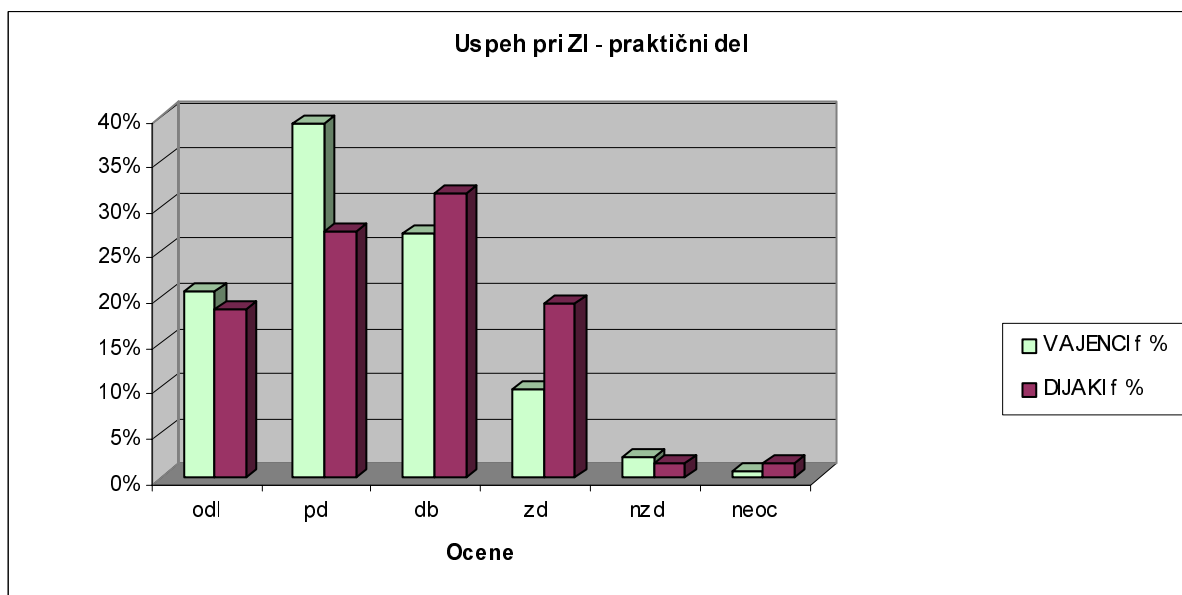

Tabela 8: Uspeh pri praktičnem delu zaključnega izpita – spomladanski in jesenski izpitni rok

Uspeh pri ZI – praktični del, spomladanski in jesenski izpitni rok	VAJENCI		DIJAKI	
	f	f %	f	f %
Odlično	103	20,6 %	870	18,6 %
Prav dobro	196	39,3 %	1280	27,4 %
Dobro	135	27,1 %	1471	31,5 %
Zadostno	49	9,8 %	901	19,3 %
SKUPAJ POZITIVNI	483	96,8 %	4522	96,8 %
Negativni	12	2,4 %	75	1,6 %
Neocenjeni	4	0,8 %	73	1,6 %
SKUPAJ	499	100 %	4670	100 %

Od 499 vajencev, ki so v spomladanskem ali jesenskem izpitnem roku pristopili k praktičnemu delu zaključnega izpita, je ta del zaključnega izpita opravilo 486 oziroma 97,4 odstotka vajencev.

Od 4670 dijakov, ki so v spomladanskem ali jesenskem izpitnem roku pristopili k praktičnemu delu zaključnega izpita, je praktični del zaključnega izpita opravilo 4522 oziroma 96,8 odstotka dijakov.

3. OPREDELITEV SPREMLJAVE PRAKTIČNEGA DELA ZAKLJUČNEGA IZPITA V IZOBRAŽEVALNIH PROGRAMIH DUALNE ORGANIZACIJE IN NEKATERE PRIMERJAVE S ŠOLSKO ORGANIZACIJO

3.1 Namen in cilji

Cilj spremljave je, predstaviti posnetek stanja izvajanja zaključnih izpitov v dualni organizaciji poklicnega izobraževanja. Da bi lahko predstavili celotno sliko končevanja izobraževanja v dualni organizaciji, so v spremljavo vključeni tudi nekateri dejavniki, ki so pomembni predvsem za izvajanje poklicnega izobraževanja in neposredno ne zadevajo zaključnih izpitov. V ta namen bomo naredili tudi nekatere primerjave med dualno in šolsko organizacijo. Upoštevali smo namreč, da so prenovljena Izhodišča za pripravo izobraževalnih programov nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja ter programov srednjega izobraževanja iz leta 2001 poenotila izobrazbeni standard programov dualne in šolske organizacije in s tem omogočila modele skupnega izvajanja sorodnih izobraževalnih programov, ki jih zaradi premajhnega vpisa ne bi bilo mogoče izvajati. V sklepu poročila bomo predstavili glavne ugotovitve, za katere mislimo, da so lahko ustrezna podlaga za zagotavljanje kakovosti, za nadaljnji razvoj poklicnega izobraževanja in za spremembo šolske zakonodaje.

3.2 Področja spremljave

Elemente spremljave smo zaradi preglednosti in lažje predstavitve rezultatov razdelili na organizacijske oziroma izvedbene in vsebinske. Pri tem se zavedamo, da se v realnih izobraževalnih okoliščinah posamezni elementi med seboj prepletajo in da so nekateri elementi, ki smo jih uvrstili med organizacijske oziroma izvedbene, hkrati tudi vsebinski in narobe.³ Področja spremljave:

ORGANIZACIJSKI OZIROMA IZVEDBENI VIDIK; pri tem nas je zanimalo:

- organizacijski vidik izvajanja dualne organizacije poklicnega izobraževanja, s poudarkom na izvedbi praktičnega dela zaključnih izpitov; natančneje, kako poteka informiranje med zbornicama, delodajalci, šolami in vajenci;
- ustreznost izbire kraja praktičnega dela zaključnega in ustreznost delitve opravljanja individualnega in skupinskega izpitnega dela.

VSEBINSKI VIDIK; pri tem nas je zanimalo:

- stališča delodajalcev o vajeniških mestih, vzroki za sprejetje vajenca v podjetje in ali bodo vajenca po končanem izobraževanju zaposlili;
- stališča vajencev o ustreznosti izbire izobraževalnega programa v dualni organizaciji poklicnega izobraževanja, mnenje vajencev o tem, kako so delodajalci izpolnjevali določila vajeniške pogodbe, nameni vajencev po koncu poklicnega izobraževanja; nekatera stališča vajencev smo primerjali s stališči dijakov;
- stališča vajencev o poklicnem svetovanju; kdo je nanje vplival pri izbiri poklica, kje so možnosti za poklicno informiranje mladih; odgovore vajencev smo primerjali z odgovori dijakov;
- potek priprav na praktični del zaključnega izpita; stališča vajencev, dijakov, učiteljev in mentorjev;
- potek zagovora praktičnega dela zaključnega izpita;
- vloga dnevnikov praktičnega izobraževanja;
- stališča učiteljev in mentorjev o povezovanju strokovnoteoretičnega in praktičnega izobraževanja, o načrtovanju praktičnega izobraževanja, o sodelovanju med šolo in delodajalci;
- potrebe po nenehnem strokovnem izpopolnjevanju učiteljev in mentorjev.

³ V poročilu uporabljamo zgolj moško obliko za poimenovanje vajencev, dijakov, članov izpitnih odborov ... S tem ne diskriminiramo predstavnic ženskega spola, temveč poenostavljamo poimenovanje in omogočamo lažje branje.

3.2.1 Raziskovalna metoda

V spremljavi smo uporabili deskriptivno metodo, s katero smo pojasnili stanje pojavov, in kavzalno neeksperimentalno metodo, s katero smo pojasnili povezave med pojavi.

3.2.2 Osnovna in preučevana populacija

V spremljavo smo vključili vse šole (to je 26 šol), ki izvajajo izobraževalne programe v dualni organizaciji poklicnega izobraževanja (šole so izvajale 21 programov v dualni organizaciji, to so: mizar, avtomehanik, avtoklepar, klepar krovec, inštalater strojnih inštalacij, orodjar, avtoličar, frizer, cvetličar, kuhar, natakar, pek, slaščičar, slikopleskar, pečar, zidar, tesar, električar energetik, zlatar, šivilja – krojač in prodajalec).

Anketne vprašalnike smo poslali po elektronski pošti:

- vsem vajencem, ki so obiskovali zadnji letnik navedenih izobraževalnih programov; vprašalnike je izpolnilo 454 vajencev;
- vsem članom izpitnih odborov za praktični del zaključnega izpita; vprašalnike je izpolnilo 111 članov izpitnih odborov, od tega 40 učiteljev praktičnega pouka, 20 mentorjev praktičnega izobraževanja pri delodajalcu, 12 učiteljev teoretičnega predmeta, en ravnatelj, preostali so imeli druge funkcije, ki jih niso navedli.

V spremljavo smo vključili tudi 11 šol, ki so izvajale prenovljene izobraževalne programe, to so: električar energetik, električar elektronik, gozdar in rudar po šolski organizaciji. To so prenovljeni programi, ki so jih šole začele izvajati (razen programa rudar, ki so ga začeli izvajati že prej) v šolskem letu 2002/2003, in v šolskem letu 2004/2005 so zaključni izpiti prvič potekali po prenovljenih katalogih znanja in izpitnih katalogih. Rezultate spremljave zaključnih izpitov v šolski organizaciji bomo uporabili za nekatere primerjave z dualno organizacijo.

Anketne vprašalnike smo poslali po navadni oziroma elektronski pošti:

- vsem dijakom, ki so obiskovali zadnji letnik omenjenih izobraževalnih programov; vprašalnike je izpolnilo 247 dijakov;
- vsem članom izpitnih komisij za praktični del zaključnega izpita; vprašalnike je izpolnilo 57 članov izpitne komisije, od tega 55 učiteljev praktičnega pouka, en učitelj, ki je poučeval praktični in teoretični predmet, in en učitelj teoretičnega predmeta.

Anketni vprašalnik za delodajalce smo poslali 460 delodajalcem, ki so izobraževali vajence v zadnjem letniku praktičnega izobraževanja:

- izpolnjene anketne vprašalnike je vrnilo 69 delodajalcev, od katerih ima 44 delodajalcev tudi vlogo mentorja praktičnega izobraževanja v delovnem procesu. Delodajalci, ki so vrnili izpolnjene vprašalnike, so izobraževali za poklice: mizar, avtomehanik, avtoklepar, inštalater strojnih inštalacij, orodjar, avtoličar, frizer, cvetličar, kuhar, natakar, pek, slaščičar, slikopleskar, zidar, tesar, električar energetik in zlatar.

V okviru spremljave so strokovni sodelavci Centra RS za poklicno izobraževanje izvedli 23 neposrednih spremljav, to pomeni, da so se neposredno udeležili izvajanja zaključnih izpitov na 23 šolah za programe: mizar, avtomehanik, avtoklepar, klepar krovec, inštalater strojnih inštalacij, orodjar, avtoličar, slikopleskar, pečar, zidar, tesar, električar energetik in šivilja – krojač.

V osnovno populacijo, na katero smo nekatere podatke posplošili, sodijo vsi, ki so po možnostih, v katerih delujejo, podobni preučevani vzorčni populaciji.

3.3 Instrument za zbiranje podatkov

Za spremljavo smo pripravili 7 anketnih vprašalnikov. Vsebovali so vprašanja zaprtega tipa, nekateri so bili kombinirani z odprtimi vprašanji, v smislu pojasnitve posameznih postavk v zaprtem delu. Vsebovali so od 17 do 27 vprašanj, odvisno od tega, koga smo spraševali. Uporabili smo naslednje vprašalnike:

- vprašalnik za spremljavo praktičnega dela zaključnega izpita v dualni organizaciji, za člane izpitnih komisij;
- vprašalnik za spremljavo praktičnega dela zaključnega izpita v šolski organizaciji, za člane izpitnih komisij;
- vprašalnik za mentorje praktičnega izobraževanja v delovnem procesu;
- vprašalnik za vajence;
- vprašalnik za dijake;
- vprašalnik za neposredno spremljavo praktičnega dela zaključnega izpita v dualni organizaciji;
- vprašalnik za neposredno spremljavo praktičnega dela zaključnega izpita v šolski organizaciji.

3.4 Statistične metode za obdelavo podatkov

Podatki so urejeni v frekvenčnih in strukturnih tabelah. Pri ocenjevalnih lestvicah smo izračunali povprečne vrednosti, opravili smo χ^2 preizkus, t preizkus za razlike aritmetičnih sredin, z preizkus o razlikah strukturnih odstotkov, za nekatere tabele smo izračunali tudi kontingentni koeficient (C).

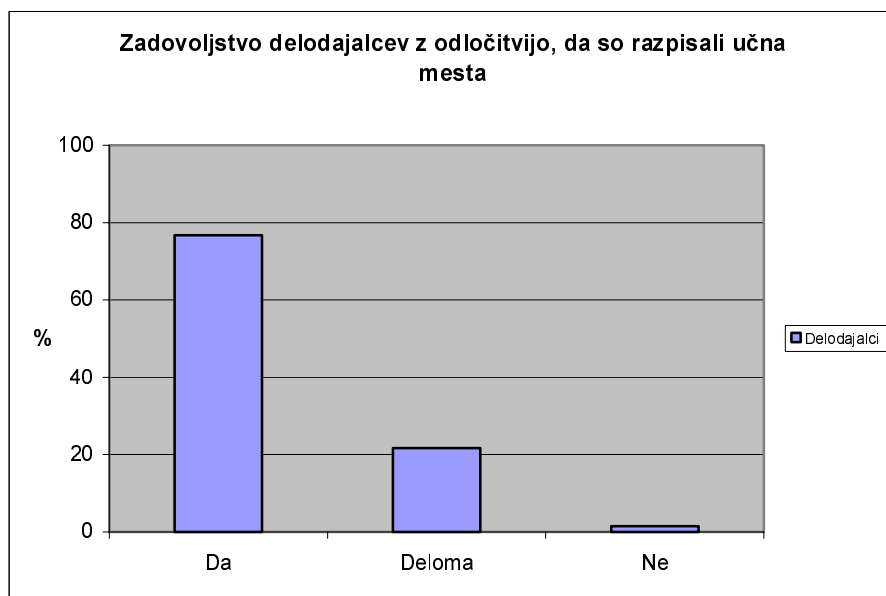
4. REZULTATI SPREMLJAVE PRAKTIČNEGA DELA ZAKLJUČNEGA IZPITA V IZOBRAŽEVALNIH PROGRAMIH DUALNE ORGANIZACIJE IN NEKATERE PRIMERJAVE S ŠOLSKO ORGANIZACIJO

4.1 Stališča delodajalcev in vajencev o programih poklicnega izobraževanja v dualni organizaciji in nekatere primerjave s stališči dijakov v šolski organizaciji

4.1.1 Stališča delodajalcev do sklepanja vajeniškega razmerja in do zaposlovanja vajencev

V nadaljevanju predstavljamo stališča delodajalcev, ki so odgovorili na vprašalnike. Kljub slabi odzivnosti delodajalcev predpostavljamo, da odgovori prinašajo ključna sporočila tistim, ki načrtujejo in izvajajo poklicno izobraževanje. Uvodoma smo delodajalce vprašali, **ali so v podjetju zadovoljni z odločitvijo, da so razpisali vajeniška učna mesta, in ali jih bodo razpisali tudi v prihodnjem letu.** Večina delodajalcev je s to odločitvijo zadovoljna (76,8 %) ali deloma zadovoljna (21,7 %).

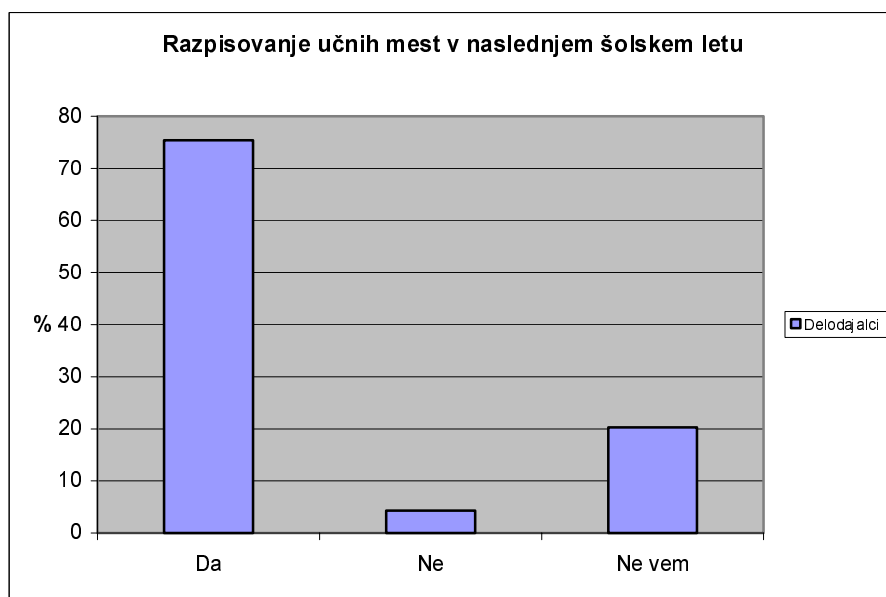
Graf 7: Zadovoljstvo delodajalcev z odločitvijo, da so razpisali učna mesta

Utemeljitev stališč delodajalcev o smiselnosti sklepanja vajeniškega razmerja smo uvrstili v naslednje kategorije:

- **Uspešno kadrovanje;** največ delodajalcev (25 delodajalcev) vidi smisel učnih pogodb z vajenci v pripravi ustreznega kadra v podjetju; teoretično znanje, ki ga vajenci dobijo v šoli, delodajalci praktično osmišljajo in tako vajencem razvijajo delovne spretnosti in navade, potrebne za samostojno, strokovno in učinkovito delo. **V treh letih praktičnega izobraževanja imajo delodajalci možnost, razvijati tiste spretnosti in navade, ki jih zaposleni potrebujejo za delo v njihovem podjetju.** V tem času se delodajalec in vajenec spoznata in ugotovita, ali imata podobne interese za nadaljnje sodelovanje.
- Prevelika obremenjenost z vajenci; nekaj delodajalcev meni, da **je z vajenci veliko dela in da zato trpi njihovo redno delo v podjetju. Menijo, da je z vajenci preveč stroškov;** eden od delodajalcev je izrazil mnenje, da bi bilo smiselno, izplačevati nagrado vajencem samo v času, ko so pri delodajalcu na praktičnem izobraževanju.

Graf 8: Razpisovanje učnih mest v naslednjem šolskem letu

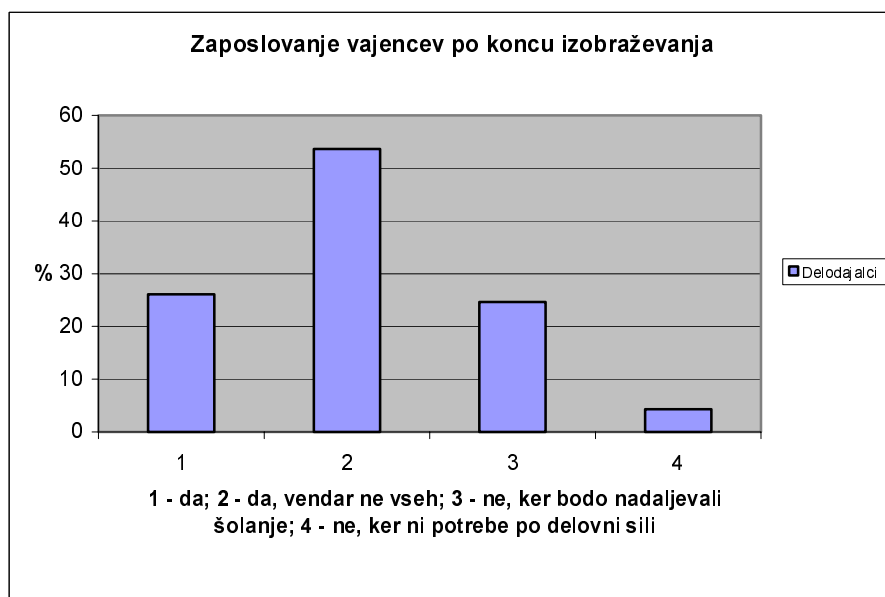

V naslednjem letu namerava od vseh, ki so izpolnili vprašalnik, 75,4 odstotka delodajalcev zopet razpisati učno mesto, 20,3 odstotka jih še ni odločenih, trije delodajalci (ali 4,3 %) ne bodo več razpisali učnih mest.

Delodajalci so odgovarjali tudi na vprašanje (graf 9), **ali bodo vajence po koncu izobraževanja zaposlili** (delodajalci so lahko izbrali med več odgovori):

- prvi možni odgovor: **»V podjetju bomo zaposlili vajence, ko bodo končali izobraževanje«** je izbralo 18 (ali 26,1 %) delodajalcev;
- drugi možni odgovor: **»Vajence bomo zaposlili, vendar ne vseh, ki so se izobraževali v podjetju«** je izbralo 37 (ali 53,6 %) delodajalcev;
- tretji možni odgovor: **»Po končanem izobraževanju vajencev ne bomo zaposlili, ker bodo nadaljevali izobraževanje«** je izbralo 17 (ali 24,6 %) delodajalcev;
- četrti možni odgovor: **»V našem podjetju ni potrebe po novi delovni sili«** so izbrali 3 (ali 4,3 %) delodajalci.

Graf 9: Zaposlovanje vajencev po koncu izobraževanja

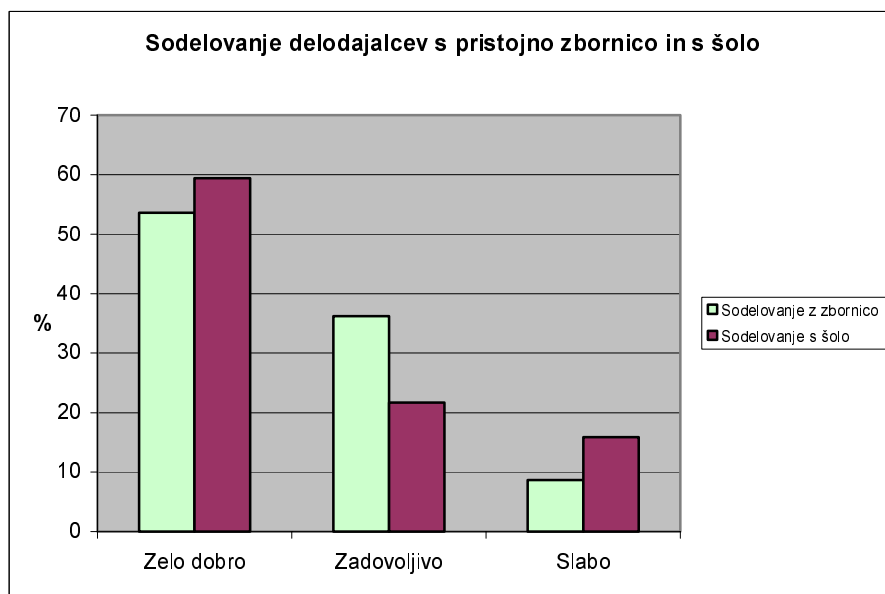

Odgovori potrjujejo tezo, da delodajalci izobražujejo za svoje kadrovske potrebe; samo 4,3 odstotka delodajalcev je navedlo, da nimajo potreb po novem kadru. 26,1 odstotka delodajalcev je navedlo, da bodo vajence zaposlili, 53,6 odstotka delodajalcev je navedlo, da bodo zaposlili vajence, vendar ne vseh, s katerimi so imeli sklenjeno učno pogodbo, 24,6 odstotka delodajalcev vajencev ne bo zaposlilo, ker bodo nadaljevali izobraževanje.

4.1.2 Sodelovanje delodajalcev s pristojno zbornico in s šolami

Dobra polovica delodajalcev (53,6 %) ocenjuje, da je v splošnem sodelovanje s pristojno zbornico dobro oziroma odlično, za 36,2 odstotka delodajalcev je sodelovanje zadovoljivo, 8,7 odstotka delodajalcev pa meni, da je sodelovanje slabo ali zelo slabo. Sodelovanje s šolo 59,4 odstotka delodajalcev ocenjuje kot dobro oziroma odlično, 21,7 odstotka delodajalcev je zadovoljnih s sodelovanjem s šolo, za 15,9 odstotka delodajalcev je sodelovanje s šolo slabo ali zelo slabo, vendar niso navedli razlogov za svoje ocene.

Graf 10: Sodelovanje delodajalcev s pristojno zbornico in s šolo

Podrobnejša stališča o sodelovanju med delodajalci, šolo in zbornico prikazuje spodnja tabela.

Tabela 9: Sodelovanje delodajalcev, šole in zbornice (1 pomeni: sploh se ne strinjam, 5 pomeni: zelo se strinjam)

SODELOVANJE	1	2	3	4	5	Ne morem oceniti	Skupaj
V podjetju/obratovalnici imamo osebo, ki je odgovorna za stike in sodelovanje s šolo.	7,4 %	4,4 %	17,6 %	19,1 %	45,6 %	5,9 %	100 %
Šola ima osebo, na katero se lahko obrnemo, ko načrtujemo praktično izobraževanje v delovnem procesu.	7,4 %	10,3 %	11,8 %	33,8 %	26,5 %	10,3 %	100 %
Informacije glede praktičnega izobraževanja, ki jih daje šola, so pravočasne.	3 %	7,5 %	25,4 %	29,9 %	32,8 %	1,5 %	100 %
Informacije glede praktičnega izobraževanja, ki jih daje pristojna zbornica, so pravočasne.	1,5 %	2,9 %	16,2 %	35,3 %	39,7 %	4,4 %	100 %
Informacije glede praktičnega izobraževanja, ki jih daje šola, so vsebinsko ustrezne.	1,5 %	6,2 %	26,2 %	30,8 %	32,3 %	3,1 %	100 %
Informacije glede praktičnega izobraževanja, ki jih daje pristojna zbornica, so vsebinsko ustrezne.	/	4,6 %	20 %	40 %	32,3 %	3,1 %	100 %
Šoli sproti posredujemo podatke, ki so pomembni za načrtovanje in izvedbo praktičnega izobraževanja.	7,5 %	6 %	26,9 %	23,9 %	25,4 %	10,4 %	100 %
Šola nam sproti posreduje podatke, ki so pomembni za načrtovanje in izvedbo praktičnega izobraževanja.	5,9 %	5,9 %	26,5 %	29,4 %	26,5 %	5,9 %	100 %
S šolo skupaj načrtujemo načrtovanje in izvedbo praktičnega izobraževanja.	20,9 %	7,5 %	25,4 %	14,9 %	22,4 %	9 %	100 %

Če v tabeli združimo oceni 4 in 5, potem razberemo, da ima **približno 60 odstotkov delodajalcev v podjetju oziroma obratovalnici neko osebo, ki je odgovorna za sodelovanje s šolo.** Prav tako **približno 60 odstotkov delodajalcev poroča, da imajo na šoli neko konkretno osebo, na katero se lahko delodajalci obračajo pri načrtovanju in izvajanju praktičnega izobraževanja v delovnem procesu.** Rezultati se ujemajo s splošnimi ocenami, ki so jih dali delodajalci v prejšnjem vprašanju. Enako se **približno 60 odstotkov delodajalcev strinja, da so informacije o praktičnem izobraževanju, ki jih daje šola, pravočasne in vsebinsko ustrezne,** približno 25 odstotkov delodajalcev se s tem deloma strinja. Nekaj več, **približno 70 odstotkov, delodajalcev se strinja, da so informacije o praktičnem izobraževanju, ki jih daje pristojna zbornica, pravočasne in vsebinsko ustrezne,** približno 20 odstotkov delodajalcev se s tem deloma strinja. **62 odstotkov delodajalcev navaja, da pri izvajanju praktičnega izobraževanja sodelujejo tudi s starši vajencev.**

4.1.3 Stališča vajencev in dijakov o izbiri načina izobraževanja in o izbiri poklicnega naziva

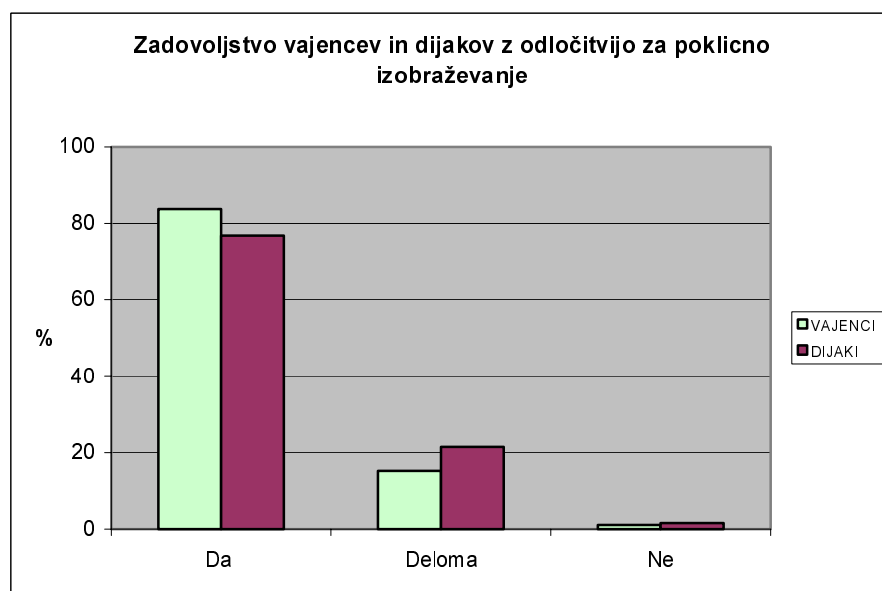
Vajence in dijake smo vprašali, **ali so zadovoljni z odločitvijo, da so se vpisali v izobraževalni program v dualni organizaciji poklicnega izobraževanja**. Od 453 vajencev, ki so na to vprašanje odgovorili:

- je 379 ali 83,7 odstotka vajencev z odločitvijo za izobraževalni program v dualni organizaciji zadovoljnih,
- 69 ali 15,2 odstotka vajencev je z odločitvijo deloma zadovoljnih,
- 5 ali 1,1 odstotka vajencev s tem ni zadovoljnih.⁴

Od 246 dijakov, ki so odgovorili na vprašanje, ali so zadovoljni z odločitvijo, da so se vpisali v program šolske organizacije poklicnega izobraževanja:

- je 189 ali 76,8 odstotka dijakov zadovoljnih, da so se odločili za program v šolski organizaciji,
- 53 ali 21,5 odstotka dijakov je deloma zadovoljnih,
- 4 dijaki ali 1,6 odstotka dijakov z odločitvijo ni zadovoljnih.⁵

Graf 11: Zadovoljstvo vajencev in dijakov z odločitvijo za poklicno izobraževanje

Vajence in dijake smo vprašali tudi, kako bi se odločili, če bi se ponovno odločali za poklicno izobraževanje. Stališča vajencev in dijakov smo primerjali in ugotovili, da je 74,8 odstotka vajencev in 73,1 odstotka dijakov izbralo odgovor »Izbral bi enako«. Ko smo primerjali stališča vajencev in dijakov, kaj bi izbrali, če bi se ponovno odločali o vpisu v poklicno šolo, je večina v obeh skupinah izbrala odgovor »Izbral bi enako« (vajenci 74,8 %, dijaki 73,1 %).⁶

Če bi se vajenci ponovno odločali za izobraževanje, bi se:

- **74,8 odstotka vajencev ponovno odločilo za pridobitev istega naziva poklicne izobrazbe v dualni organizaciji,**
- 7,9 odstotka vajencev bi se odločilo za izobraževanje za isti naziv poklicne izobrazbe, vendar v šolski organizaciji,

⁴ Od teh je en vajenec vpisan v izobraževalni program avtomehanic, en vajenec v izobraževalni program inštalater strojnih inštalacij, en vajenec v izobraževalni program orodjar in dva vajenca v izobraževalni program kuhar.

⁵ Od teh je en dijak vpisan v program gozdar, dva dijaka v program električar elektronike, en vajenec pa programa ni navedel.

⁶ Z-test je pokazal, da med odstotkoma obeh skupin ni statistično pomembnih razlik pri tem odgovoru ($z = 0,48 < 1,96$).

- 13,3 odstotka vajencev bi se odločilo za drug izobraževalni program (od teh se 12 vajencev izobražuje v izobraževalnem programu kuhar, 10 v programu mizar, 6 v programu frizer, 5 v programu avtomehanik ...),
- 4 odstotki vajencev so pod kategorijo drugo napisali, da bi se odločili za isti izobraževalni program v dualni organizaciji, vendar bi zamenjali delodajalca.

V spodnji tabeli je primerjano stališče o tem, ali so vajenci zadovoljni z izbiro izobraževalnega programa, po katerem do se izobraževali, s stališčem, ali bi se glede na triletne izkušnje v posameznem programu poklicnega izobraževanja ponovno odločili za istega.

Tabela 10: Povezanost stališča o izbiri poklica in stališča o ponovnem odločanju za poklic

Ali so vajenci zadovoljni z izbiro izobraževanja?	Ali bi se ponovno odločili za izobraževanje za pridobitev istega poklica?				
	Da, izbral bi enako	Izbral bi enako, vendar po šolski organizaciji	Izbral bi izobraževanje za drug poklic	Drugo	Skupaj
Da	312 ali 83,6 %	15 ali 4 %	36 ali 9,7 %	10 ali 2,7 %	373 ali 100 %
Deloma	21 ali 31,8 %	18 ali 27,3 %	19 ali 28,8 %	8 ali 12,1 %	66 ali 100 %
Ne	/	2 ali 40 %	3 ali 60 %	/	5 ali 100 %
Skupaj	333 ali 75 %	35 ali 7,9 %	58 ali 13,1 %	18 ali 4,1 %	444 ali 100 %

Ugotavljamo, da bi se vajenci, ki so zadovoljni z izbiro izobraževanja v dualni organizaciji, za posamezni naziv poklicne izobrazbe večinoma (v vzorcu kar 83,6 %) ponovno vpisali v isti izobraževalni program v dualni organizaciji in da bi se vajenci, ki niso zadovoljni z izbiro izobraževanja, odločili za izobraževanje za drug poklic.⁷

4.1.4 Načrti vajencev in dijakov po koncu izobraževanja

Primerjava vajencev in dijakov glede njihovih načrtov po koncu izobraževanja je pokazala, da se med 449 vajenci:

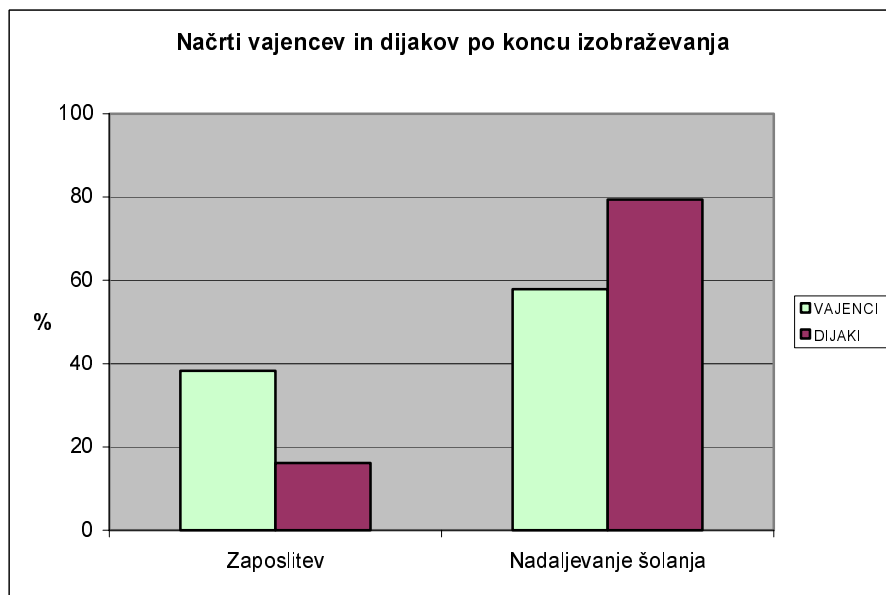
- namerava 112 ali 24,9 odstotka vajencev po koncu izobraževanja zaposliti pri delodajalcu, s katerim so imeli sklenjeno učno pogodbo;
- 60 ali 13,4 odstotka vajencev se namerava zaposliti, vendar ne pri delodajalcu, s katerim so imeli sklenjeno učno pogodbo;
- 260 ali 57,9 odstotka vajencev namerava nadaljevati izobraževanje;
- 4 (ali 1 %) vajenci se ne bodo zaposlili, ker ni potreb po poklicu, za katerega so se izobraževali;
- 13 (ali 2,9 %) vajencev se ni opredelilo za nobeno postavko.

Od 247 dijakov, ki so odgovarjali na isto vprašanje, se:

- namerava 40 ali 16,2 odstotka dijakov po koncu izobraževanja zaposliti;
- 196 ali 79,4 odstotka dijakov namerava nadaljevati izobraževanje;
- stališče 1 odstotka dijakov je, da se ne bodo zaposlili, ker ni potrebe po njihovem profilu poklica;
- 3,6 odstotka dijakov se ni opredelilo za nobeno od naštetih postavk.

⁷ Zaradi nizkih teoretičnih frekvenc smo uporabili Kullackov preizkus, s katerim preverjamo, ali sta spremenljivki v osnovni množici odvisni. Ugotovili smo, da je vrednost $2\uparrow$ statistično pomembna ($\hat{\alpha} = 0,00$; $g = 6$). Izračunani kontingentni koeficient za vzorčne podatke ($C = 0,44$) pomeni dokaj visoko mero povezanosti med spremenljivkami.

Graf 12: Načrti vajencev in dijakov po koncu izobraževanja

Primerjava stališč o tem, ali se nameravajo vajenci in dijaki po koncu izobraževanja zaposliti, pokaže, da je med vajenci in dijaki statistično pomembna razlika.⁸ Med 247 dijakov se jih kar 79,4 odstotka ne namerava zaposliti, temveč nadaljevati izobraževanje. Med vajenci (na to vprašanje jih je odgovorilo 449) je bilo takšnih odgovorov manj, 57,9 odstotka vajencev namerava nadaljevati izobraževanje.

Tudi med odstotki pritrdilnih odgovorov se je pokazala statistično pomembna razlika.⁹ Med vajenci se jih namerava takoj po šolanju zaposliti 38,3 odstotka (od tega 24,9 % pri delodajalcu, s katerim so imeli sklenjeno učno pogodbo, 13,4 % pa drugje), med dijaki je ta odstotek bistveno nižji, zaposliti se namerava le 16,2 odstotka dijakov.

⁸ ($z = 6,18 > 3,29$)

⁹ ($z = 6,73 > 3,29$)

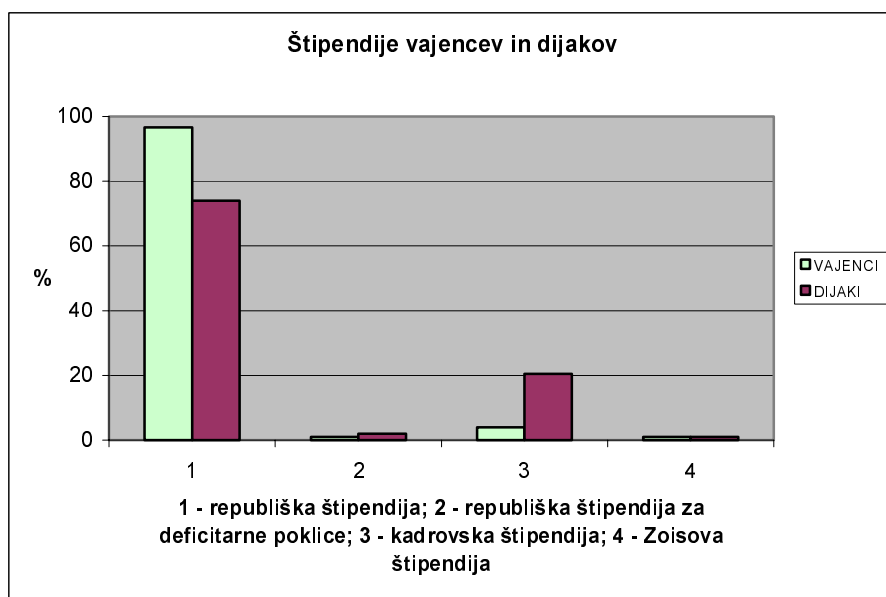
4.1.5 Štipendiranje in izplačevanje nagrade med izobraževanjem

Štipendiranje

Med izobraževanjem je približno polovica anketiranih vajencev (219 oziroma 48,3 %) prejela štipendijo. Na vprašanje, katero štipendijo so prejeli, je odgovorilo 214 vajencev; od teh jih je 199 prejelo republiško štipendijo, 2 vajenca republiško štipendijo z dodatkom za deficitarne poklice, 9 vajencev kadrovske štipendije, 1 vajenec Zoisovo štipendije, 2 vajenca se nista opredelila.

Od vseh anketiranih dijakov je štipendijo prejelo 47,4 odstotka dijakov. Na vprašanje, kakšno štipendijo so prejeli, je odgovorilo 116 dijakov; od teh jih je 85 prejelo republiško štipendijo, 3 dijaki republiško štipendijo z dodatkom za deficitarne poklice, 24 dijakov je prejelo kadrovske štipendije, 1 dijak Zoisovo štipendijo, 3 dijaki se niso opredelili.

Graf 13: Štipendije vajencev in dijakov

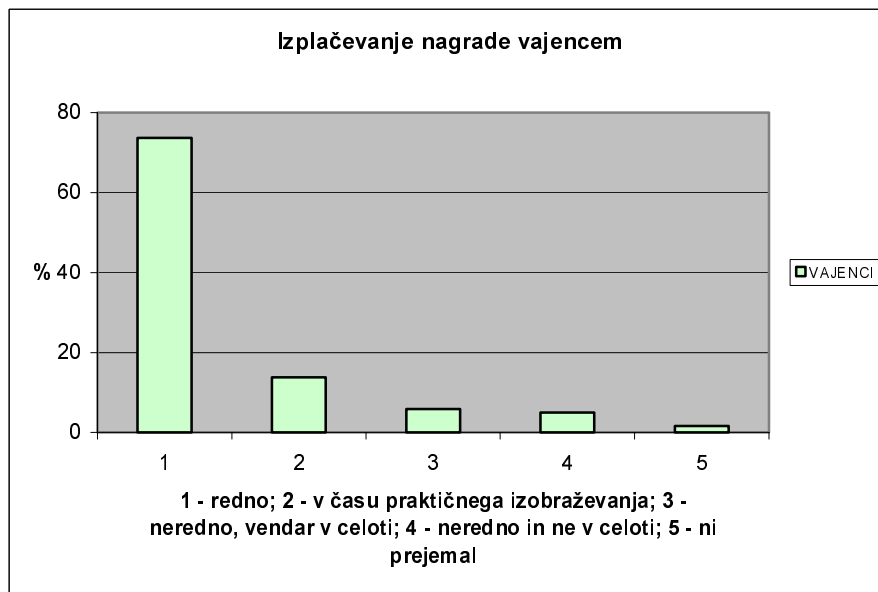
Odgovori vajencev in dijakov kažejo na to, da se za triletno poklicno izobraževanje odločajo mladi iz socialno šibkejšega okolja; večina tistih, ki so navedli, da prejema štipendijo, prejema republiško štipendijo. Odgovori vajencev in dijakov glede dodatka za deficitarnost pa kažejo na njihovo slabo informiranost o možnosti dodatka za deficitarne poklice. Čeprav ta dodatek na višino štipendije bistveno ne vpliva, je kljub vsemu element, ki prispeva k prepoznavnosti deficitarnih poklicev in k postopnemu večjemu prilivu kadra v te poklice. Zoisove štipendije so namenjene izjemno nadarjenim in uspešnim. Tako nizek delež prejemnikov te štipendije kaže na to, da se zelo majhen del zelo uspešnih učencev v osnovni šoli vpisuje v poklicno izobraževanje. Pri tem bi radi opozorili, da je med kriterije, ki vrednotijo samo intelektualne in umetniške izjemnosti, smiselno uvrstiti tudi druge kriterije nadarjenosti, spretnosti in nagnjenosti.

Izplačevanje nagrad vajencem

86,6 odstotka vajencev navaja, da jim je delodajalec redno izplačeval nagrado. Na dodatno vprašanje (graf 14), kdaj jim je delodajalec izplačeval nagrado, je odgovorilo 441 vajencev, od tega:

- 325 ali 73,7 odstotka vajencev navaja, da jim je delodajalec redno izplačeval nagrado;
- 61 ali 13,8 odstotka vajencev je prejelo nagrado v času, ko so bili pri delodajalcu na praktičnem izobraževanju;
- 26 ali 5,9 odstotka vajencev je navedlo, da jim je delodajalec nagrado izplačeval neredno, vendar so dobili nagrado v celoti izplačano;
- 22 ali 5 odstotkov vajencev ni redno prejelo nagrade niti jim je ni delodajalec v celoti izplačal;
- 7 ali 1,6 odstotka vajencev ni prejelo nagrade.

Graf 14: Izplačevanje nagrade vajencem

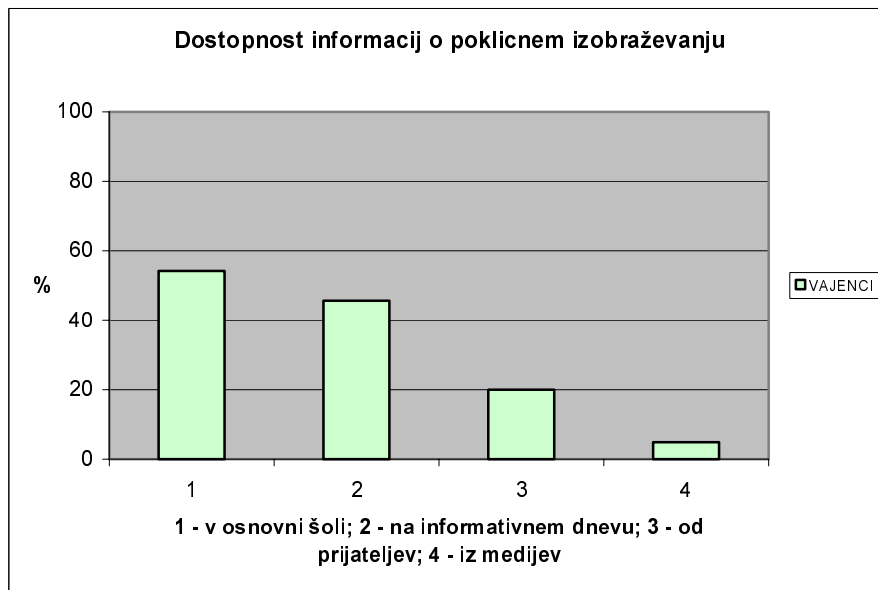
Delež vajencev, ki so prejeli nagrado, je glede na prejšnja leta višji. To dokazuje, da delodajalci v večji meri izpolnjujejo določila učne pogodbe, obenem pa je to lahko rezultat svetovanja in informiranja, ki ga opravljata zbornici. Kljub manjšim odstopanjem so približno tri četrtine vajencev redno prejemale nagrado. Da bi v prihodnje zmanjšali delež vajencev, ki ne prejemo nagrade v celoti ali jo prejemo neredno, bo treba svetovanje in informiranje zbornic še okrepiti.

4.1.6 Poklicno informiranje in svetovanje

Zanimalo nas je, kje so vajenci dobili informacije o možnostih vajeniškega načina poklicnega izobraževanja ter informacije o posameznem izobraževalnem programu in nazivu poklicne izobrazbe, do katere program vodi (graf 15). Ponudili smo jim nekaj možnih odgovorov (vajenci so lahko izbrali več odgovorov):

- največ vajencev (54,2 %) je dobilo informacije v osnovni šoli, informirali so jih učitelji in svetovalni delavci;
- 45,6 odstotka vajencev navaja, da so informacije dobili na šoli, ki je organizirala informativni dan;
- 20 odstotkov vajencev je dobilo informacije o izobraževanju za pridobitev izbranega poklica od prijateljev,
- 4,9 odstotka vajencev navaja, da so informacije zasledili na televiziji in v časopisih ali revijah.

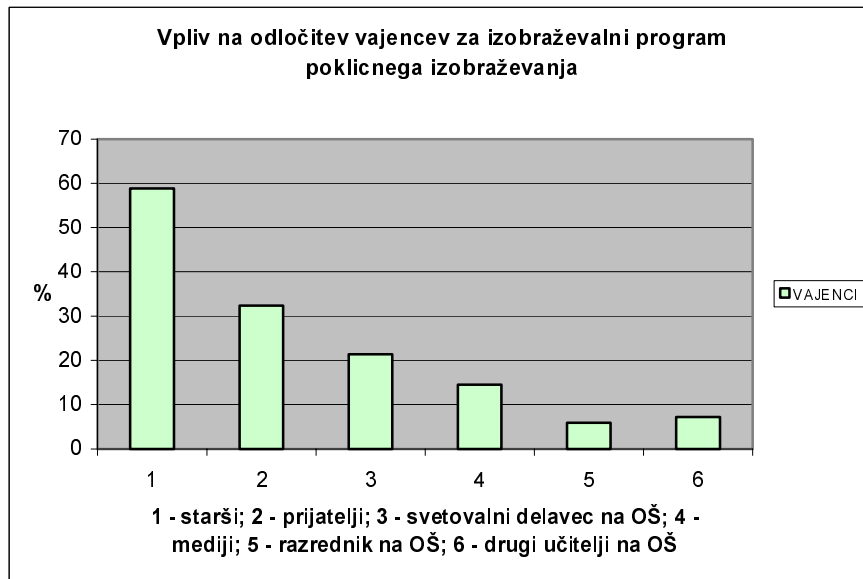
Graf 15: Dostopnost informacij o poklicnem izobraževanju

Ko smo vajence vprašali, kdo je najbolj vplival na njihovo izbiro za posamezen izobraževalni program,¹⁰ smo dobili precej drugačne odgovore:

- 58,8 odstotka vajencev navaja, da so na njihovo odločitev vplivali starši;
- na odločitev 32,4 odstotka vajencev so vplivali prijatelji;
- 21,4 odstotka vajencem je pri odločitvi pomagal svetovalni delavec na osnovni šoli;
- 14,5 odstotka vajencev se je odločilo za poklic na podlagi medijev, kakor so radio, TV, revije in časopisi;
- na odločitev 5,9 odstotka vajencev je vplival razrednik na osnovni šoli,
- na 7,2 odstotka vajencev so vplivali drugi učitelji na osnovni šoli.

Graf 16: Vpliv na odločitev vajencev za izobraževalni program poklicnega izobraževanja

Na podlagi rezultatov ugotavljamo, da na odločitev mladih za izbiro izobraževalnega programa v veliki meri vplivajo informacije, ki jih dobijo v osnovni šoli in pozneje na informativnem dnevu na že izbrani srednji šoli – približno polovica vajencev je navedla obe postavki. Le 14,5 odstotka vajencev je navedlo, da je informacije o programih in o šoli, ki izvaja posamezni izobraževalni program, dobilo po TV, radiu ali tiskanih medijih. 21,4 odstotka vajencev je bilo o možnostih poklicnega izobraževanja seznanjenih pri svetovalnem delavcu. Na odločitev mladih o izbiri programa v poklicnem izobraževanju imajo največji vpliv starši, kar 58,8 odstotka vajencev se je tako opredelilo. Na odločitev 32,4 odstotka vajencev so imeli zelo velik ali velik vpliv prijatelji, medtem ko je na manj kakor 10 odstotkov vajencev vplival razrednik ali drugi učitelji.

Stališča vajencev o tem, kateri mediji so po njihovem mnenju primerni za informiranje o (poklicnem) izobraževanju, o možnostih za izobraževanje in o posledicah, ki jih ima izobraževanje za posameznika (izbirali so med vnaprej danimi stališči, pri tem so lahko izbrali več odgovorov):

- vajenci so najpogosteje (**63,5 % vajencev**) izbrali odgovor, da je za informiranje najbolj primeren **internet**;
- **56,1** odstotka **vajencev** meni, da bi bilo smiselno tudi informiranje **po televiziji**;
- po mnenju 48,7 odstotka vajencev imajo časopisi in revije pomembno vlogo pri seznanjanju;
- 20,5 odstotka vajencev navaja primernost radia.

¹⁰ Odgovarjali so na vnaprej dane odgovore: razrednik v osnovni šoli, drugi učitelji v osnovni šoli, svetovalni delavec, starši, prijatelji in mediji (radio, TV, revije in časopisi). Vajenci so se za vsako postavko opredelili s točkami od 1 do 5, pri tem je 1 pomenilo: sploh ni imel vpliva, 5 pa: je imel zelo velik vpliv. Predstavljene so združene ocene 4 in 5 za vsako postavko.

4.2 Priprave na praktično izobraževanje v delovnem procesu in na zaključni izpit

4.2.1 Stališča delodajalcev o pripravah na praktično izobraževanje vajencev

Delodajalce oziroma mentorje praktičnega izobraževanja v delovnem procesu smo vprašali, ali si pred začetkom izobraževanja pripravijo načrt za delo z vajencem. 27,9 odstotka delodajalcev si načrt dela pripravi vnaprej, 69,1 odstotka delodajalcev navaja, da delo načrtujejo sproti. Spodnja tabela pa prikazuje vire, na podlagi katerih delodajalci načrtujejo delo z vajenci.

Tabela 11: Načrtovanje praktičnega izobraževanja

Viri za načrtovanje dela z vajenci	Da	Včasih	Ne	Skupaj
Katalog znanja za praktični del zaključnega izpita	38,1 %	50,8 %	11,1 %	100 %
Načrti, ki jih je delodajalec pripravil v preteklih letih	30,6 %	40,4 %	29,0 %	100 %
Strokovna literatura	46,7 %	46,7 %	6,6 %	100 %
Izkušnje, ki jih je delodajalec pridobil v delovnem procesu	93,9 %	6,1 %	/	100 %
Znanje, ki ga je delodajalec pridobil na strokovnih usposabljanjih, povezanih z izobraževanjem vajencev v delovnem procesu	83,3 %	13,6 %	3 %	100 %
Priporočila oziroma smernice šole	50,7 %	34,3 %	14,9 %	100 %
Priporočila oziroma smernice Obrtne oziroma Gospodarske zbornice	45 %	38,3 %	16,7 %	100 %
Nasveti vodja in drugih kolegov	41,5 %	41,5 %	16,9 %	100 %

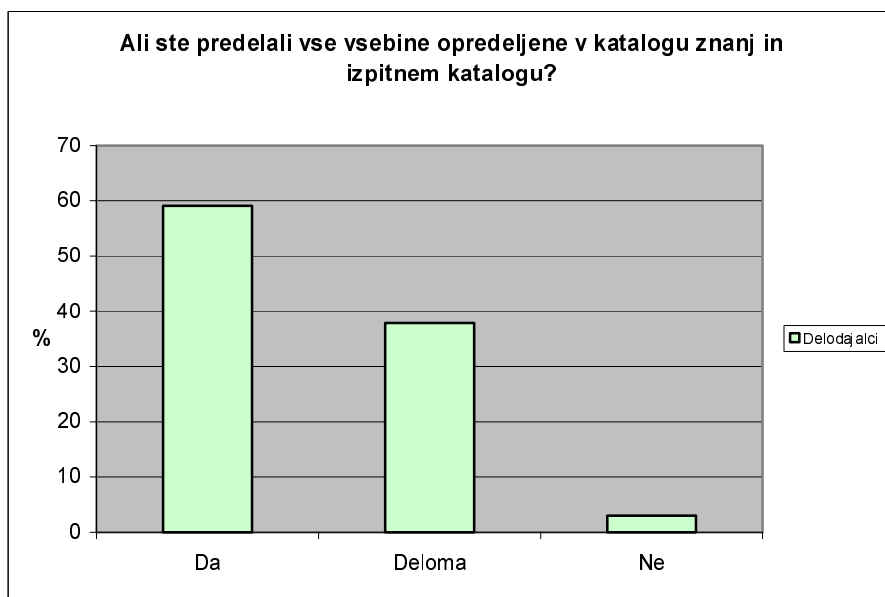
Kakor kažejo rezultati, pri načrtovanju praktičnega izobraževanja v delovnem procesu redno izhaja iz kataloga znanja za praktični del zaključnega izpita (ki je temelj za izvajanje praktičnega izobraževanja) samo 38,1 odstotka delodajalcev, 50,8 odstotka delodajalcev včasih izhaja iz izpitnega kataloga, 11,1 odstotka delodajalcev pri načrtovanju praktičnega izobraževanja ne upošteva izpitnega kataloga. Rezultat lahko razumemo tudi tako, da 88,9 odstotka¹¹ delodajalcev pozna izpitni katalog, ki jim pomeni izhodišče praktičnega izobraževanja v delovnem procesu. Pri tem moramo upoštevati, da poteka praktično izobraževanje neposredno v delovnem procesu, kjer izobraževalnih situacij ni mogoče natančno predvideti in je treba slediti dinamiki dela v podjetju oziroma obratovalnici. Pri izvajanju izobraževanja so zato bistvenega pomena izkušnje delodajalcev, to pa kažejo tudi rezultati, saj kar 93,9 odstotka delodajalcev navaja, da se pri načrtovanju praktičnega izobraževanja opirajo na lastne izkušnje. Vendar je kljub temu zaskrbljujoč podatek, da ima samo 38,1 odstotka delodajalcev katalog znanja za redno izhodišče načrtovanja praktičnega izobraževanja v delovnem procesu in da 11,1 odstotka delodajalcev pri praktičnem izobraževanju ne izhaja iz izpitnega kataloga.

Delodajalci so odgovarjali tudi na vprašanje, ali so v času praktičnega izobraževanja predelali vse vsebine in uresničili vse navedene cilje, opredeljene v katalogu znanja in v izpitnem katalogu za praktični del zaključnega izpita (graf 17):

- 59,1 odstotka delodajalcev odgovarja pritrdilno;
- 37,9 odstotka delodajalcev je izrazilo stališče, da so deloma uresničili cilje;
- 3 odstotki delodajalcev navajajo, da niso uresničili vseh ciljev.

¹¹ Če združimo odgovore, da: 38,1 odstotka in včasih: 50,8 odstotka.

Graf 17: Uresničevanje ciljev, opredeljenih v katalogu znanja in v izpitnem katalogu za praktični del zaključnega izpita

Tisti delodajalci, ki niso uresničili vseh ciljev ali so jih uresničili deloma, so to utemeljili:

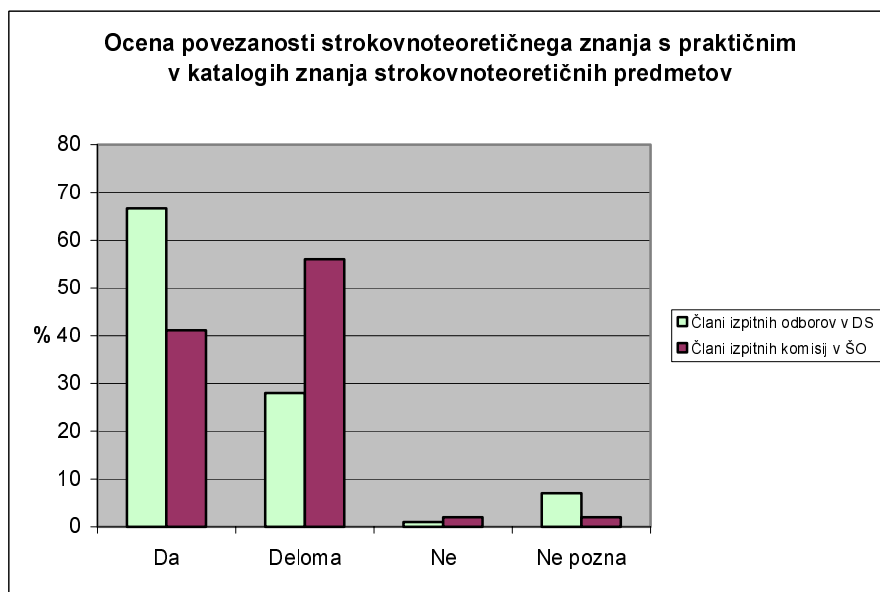
- podjetje oziroma obratovalnica nima možnosti za opravljanje vseh nalog, ki so opredeljene v izpitnem katalogu – to je stališče 13 delodajalcev;
- 10 delodajalcev ni imelo dovolj časa za uresničitev vseh ciljev.

Odgovori delodajalcev, da nimajo možnosti za opravljanje vseh nalog iz izpitnega kataloga, bi lahko pokazali napačno sliko o ustreznosti delovnega okolja za izobraževanje. Pojasniti je treba, da se učno mesto verificira tudi takrat, ko podjetje oziroma obratovalnica ne razpolaga z vso potrebno specialno opremo; tisti del nalog, ki so vezane na specialno opremo, se po dogovoru izvede v šoli, v medpodjetniškem centru ali pri delodajalcu, ki to opremo ima. Tako je navedeno tudi v zapisniku o verifikaciji.

4.2.2 Povezovanje strokovnoteoretičnega znanja s praktičnim znanjem, ki je opredeljeno v katalogu znanja in v izpitnem katalogu za praktični del zaključnega izpita

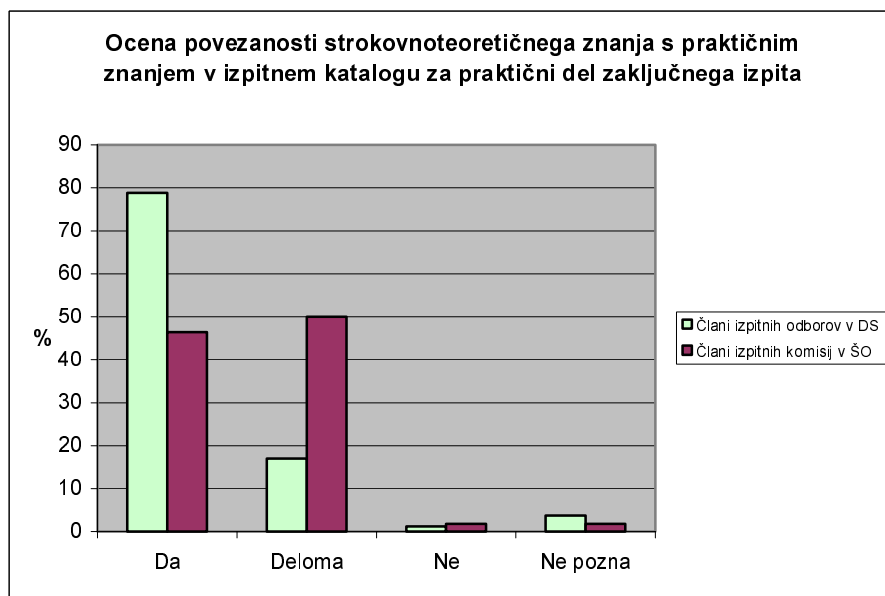
Člani izpitnih odborov v dualni organizaciji in člani izpitnih komisij v šolski organizaciji so odgovarjali tudi na vprašanje, kako se povezuje strokovnoteoretično znanje s praktičnim znanjem v katalogu znanja in v izpitnih katalogih za teoretične predmete in za praktično izobraževanje. Zanimala nas je tudi njihova ocena sodelovanja učiteljev strokovnoteoretičnih predmetov, učiteljev praktičnega pouka in mentorjev izobraževanja v delovnem procesu in pri načrtovanju pedagoškega dela.

Graf 18: Ocena povezanosti strokovnoteoretičnega znanja s praktičnim znanjem v katalogu znanja strokovnoteoretičnih predmetov

Na vprašanje, ali se strokovnoteoretično znanje dovolj povezuje s praktičnim znanjem v katalogu znanja strokovnoteoretičnih predmetov, je v skupini tistih, ki so spremljali zaključni izpit v dualni organizaciji, izbralo odgovor DA kar 66,7 odstotka članov (od 108, ki so odgovorili na to vprašanje). Med tistimi, ki so spremljali zaključni izpit v šolski organizaciji, je odgovor DA izbralo le 41,1 odstotka članov (od 56).¹²

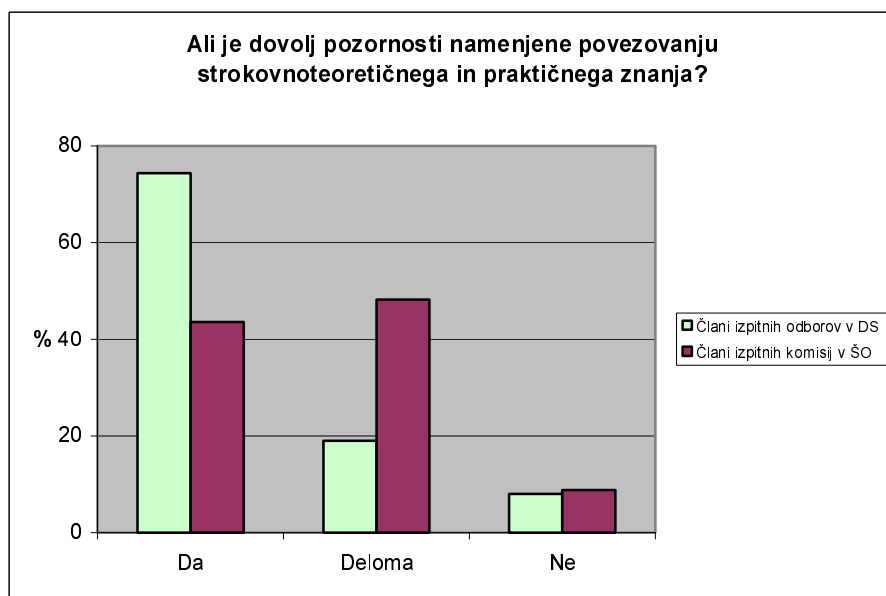
Graf 19: Ocena povezanosti strokovnoteoretičnega znanja s praktičnim znanjem v izpitnem katalogu za praktični del zaključnega izpita

¹² Razlika v odstotkih med obema skupinama je statistično pomembna na ravni 0,05 ($z = 2,29$).

Še večje razlike med skupinama so se pokazale pri vprašanju »Ali se strokovnoteoretično znanje dovolj povezuje s praktičnim znanjem v izpitnem katalogu za praktični del zaključnega izpita«. Odgovor DA je izbralo v skupini tistih, ki so spremljali zaključni izpit v dualni organizaciji, 78,9 odstotka članov (od 109), v šolski organizaciji pa le 46,4 odstotka članov (od 56).¹³ Zaskrbljujoč je podatek, da 3,7 odstotka članov izpitnih odborov v dualni organizaciji in 1,8 odstotka članov izpitnih komisij v šolski organizaciji navaja, da ne poznajo izpitnega kataloga za praktični del zaključnega izpita.

Graf 20: Ali je na šoli pri načrtovanju praktičnega izobraževanja namenjene dovolj pozornosti povezovanju strokovnoteoretičnega znanja s praktičnim znanjem (v smislu sodelovanja pri načrtovanju in izvajanju izobraževalnega procesa med učitelji praktičnega pouka in učitelji strokovnoteoretičnih predmetov ter delodajalci)?

Tudi pri vprašanju »Ali je na šoli pri načrtovanju praktičnega izobraževanja namenjene dovolj pozornosti povezovanju strokovnoteoretičnega znanja s praktičnim (v smislu sodelovanja pri načrtovanju in izvajanju izobraževalnega procesa med učitelji praktičnega pouka in strokovnoteoretičnih predmetov ter delodajalci)« je bila razlika v odstotkih pritrtilnih odgovorov statistično pomembna.¹⁴ Med tistimi, ki so spremljali zaključni izpit v dualni organizaciji, jih je pritrtilno odgovorilo 74,4 odstotka, v skupini, ki je spremljala izpit v šolski organizaciji, je bilo takšnih le 43,6 odstotka.

¹³ Razlika je statistično pomembna na ravni 0,01 ($z = 3,05$).

¹⁴ Na ravni 0,01 ($z = 2,76$).

4.2.3 Priprave na praktični del zaključnega izpita

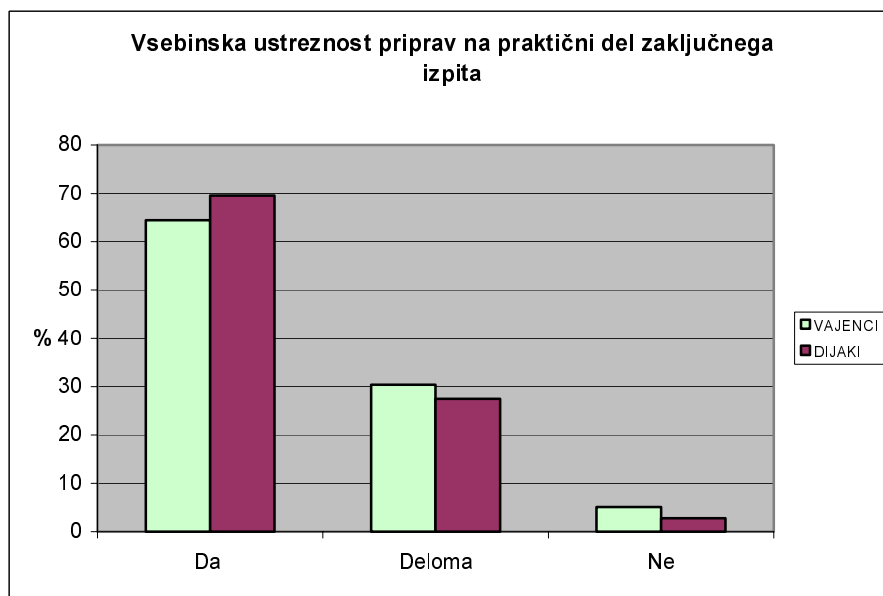
Vajenci in dijaki

Vajence in dijake smo vprašali za mnenje, ali je bilo pripravam na zaključni izpit namenjenega dovolj časa. Med odstotki pritrdilnih odgovorov vajencev in dijakov, da je bilo namenjenega dovolj časa pripravam na praktični del zaključnega izpita, je statistično pomembna razlika.¹⁵ V primerjavi z dijaki se je manjši delež vajencev (74,5 %) strinjal z odgovorom, »da je bilo namenjenega dovolj časa pripravam na praktični del zaključnega izpita«, delež dijakov je bil nekaj večji (81,0 %).

Stališča vajencev in dijakov o tem, ali so bile priprave tudi vsebinsko ustrezne:

- za 64,5 odstotka vajencev so bile priprave tudi vsebinsko ustrezne (s tem stališčem se strinja 69,6 odstotka dijakov);
- 30,4 odstotka vajencev meni, da so bile vsebinske priprave deloma ustrezne (27,5 odstotka dijakov se strinja s takšnim stališčem);
- za 5,1 odstotka vajencev in za 2,8 odstotka dijakov so bile priprave vsebinsko neustrezne.

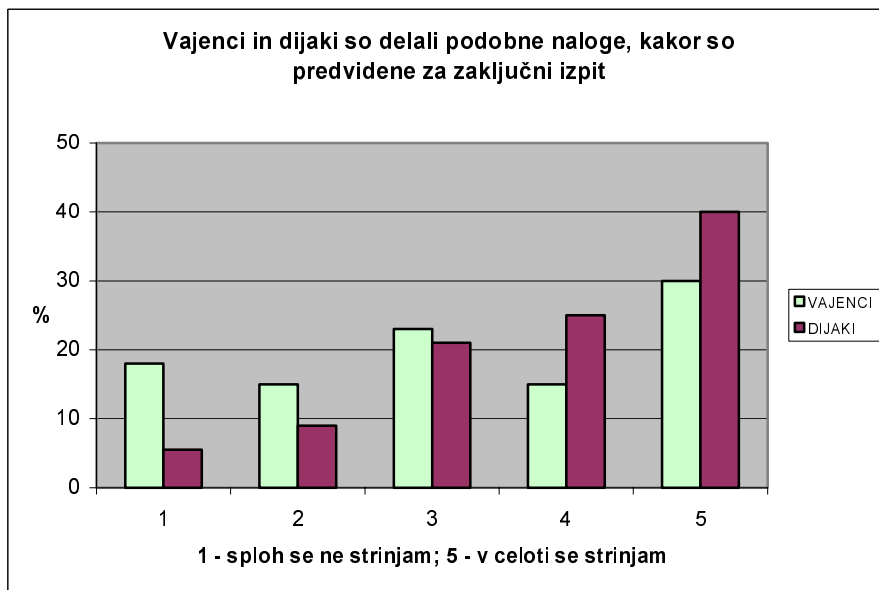
Graf 21: Vsebinska ustreznost priprav na praktični del zaključnega izpita

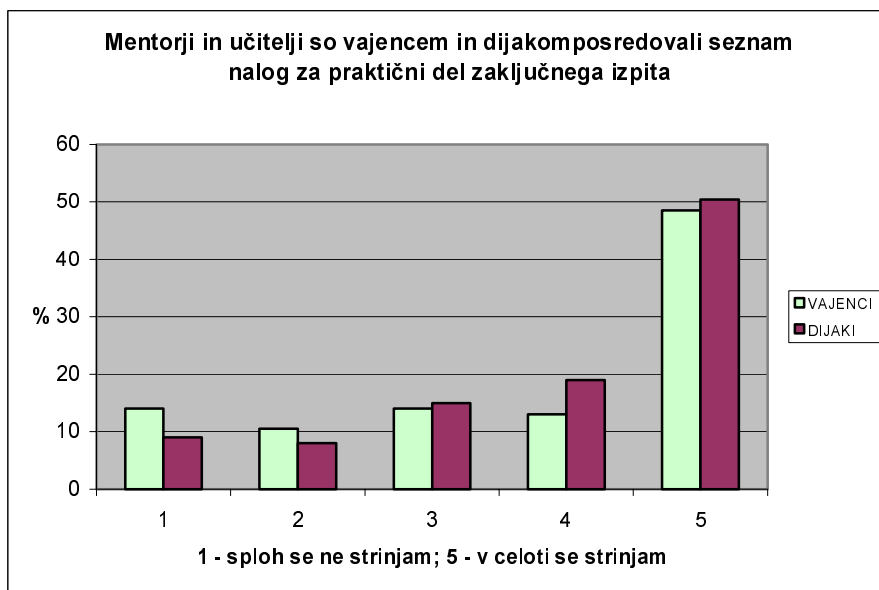
Vajenci in dijaki so ocenjevali, kako so potekale priprave na praktični del zaključnega izpita glede na postavke, ki smo jim jih predložili (ocena 1 je pomenila, da posamezne oblike priprav sploh ni bilo, ocena 5 pa, da je bila takšna oblika priprav najpogosteje uporabljena).

¹⁵ ($z = 2,01 > 1,96$)

Graf 22: Vajenci in dijaki so delali podobne naloge, kakor so predvidene za zaključni izpit¹⁶

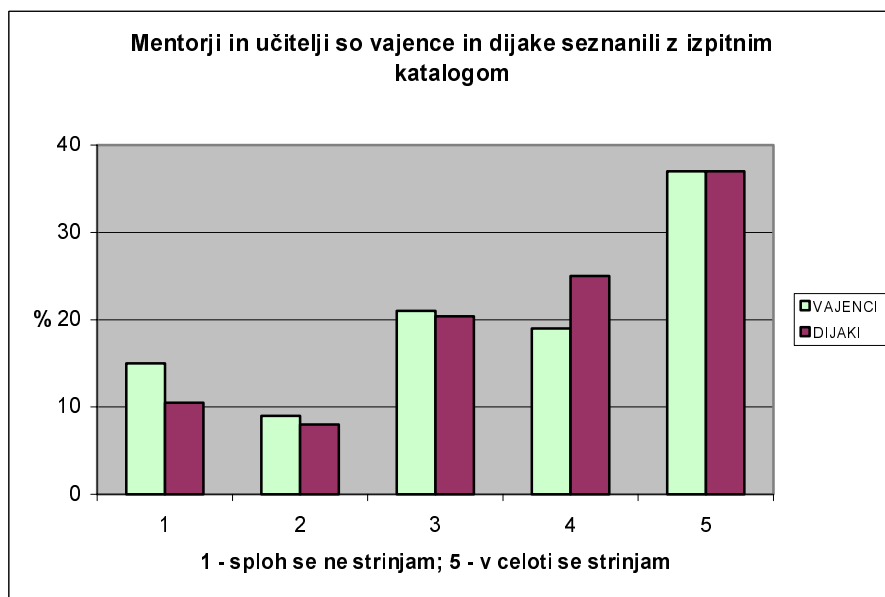
Graf 23: Mentorji in učitelji so vajencem in dijakom posredovali seznam nalog za praktični del zaključnega izpita¹⁷

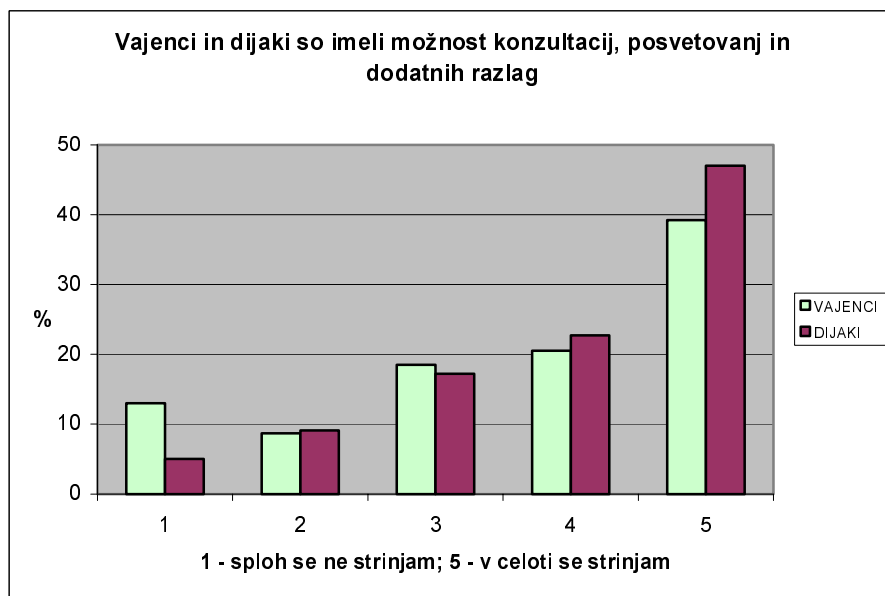
¹⁶ Vajenci in dijaki se statistično pomembno razlikujejo glede na ocene pri posamezni kategoriji ($2\uparrow = 130,98 > \chi^2$ ($\alpha = 0,000$)).

¹⁷ Vajenci in dijaki se statistično pomembno razlikujejo glede na ocene pri posamezni kategoriji ($2\uparrow = 44,05 > \chi^2$ ($\alpha = 0,000$)).

Graf 24: Mentorji in učitelji so vajence in dijake seznanili z izpitnim katalogom¹⁸

Graf 25: Vajenci in dijaki so imeli možnost konzultacij, posvetovanj in dodatnih razlag

Razlike pri odgovorih vajencev in dijakov kažejo na to, da se pripravam na zaključni izpit vajencev namenja manj časa kakor pripravam dijakov. Glede na organizacijo dela v šoli in glede na njeno poslanstvo je pripravam na zaključni izpit namenjenega več časa kakor v delovnem okolju.

¹⁸ Vajenci in dijaki se statistično pomembno razlikujejo glede na ocene pri posamezni kategoriji ($2\uparrow = 63,83 > \chi^2 (\alpha = 0,000)$).

4.2.4 Informiranje glede izvedbe praktičnega dela zaključnega izpita

Med priprave, vezane na izvedbo zaključnega izpita, smo uvrstili: seznanjenost s katalogom znanja in z naborom izpitnih nalog, seznanjenost z možnostjo individualnega izpitnega dela, z varstvom pri delu, s pravilnikom o zaključnih izpitih in z izpitnim redom in informiranje o kraju, datumu in poteku zaključnega izpita.

Informiranje vajencev

Vajenci so v anketnem vprašalniku odgovarjali na spodaj navedene postavke. Izbrali so lahko med več odgovori: da jih je s posamezno informacijo seznanila šola, delodajalec oziroma zbornica ali da so bili informirani z obeh strani.

– **Seznanjenost z možnostjo izbire individualnega izpitnega dela na zaključnem izpitu**

Od 239 vajencev, ki so na vprašanje odgovorili, je 17 takšnih, ki navajajo, da jih je s to informacijo seznanila tako zbornica oziroma delodajalec kakor tudi šola, 76 vajencev navaja, da jih je o tem seznanila zbornica oziroma delodajalec, 144 vajencev navaja, da jih je o tem seznanila šola, 2 vajenca pa navajata, da o tej možnosti nista bila seznanjena.

– **Seznanjenost z naborom nalog na praktičnem delu zaključnega izpita**

Od 238 vajencev, ki so na vprašanje odgovorili, je 15 takšnih, ki navajajo, da jih je s to informacijo seznanila tako zbornica oziroma delodajalec kakor tudi šola, 97 vajencev navaja, da jih je o tem seznanila zbornica oziroma delodajalec, 125 vajencev navaja, da jih je o tem seznanila šola, 1 vajenec pa navaja, da o tem ni bil seznanjen.

– **Seznanjenost s katalogom za praktični del zaključnega izpita**

Od 238 vajencev, ki so na vprašanje odgovorili, jih 15 navaja, da jih je s to informacijo seznanila tako zbornica oziroma delodajalec kakor tudi šola, 103 vajenci navajajo, da jih je o tem seznanila zbornica oziroma delodajalec, 98 vajencev navaja, da jih je o tem seznanila šola, 1 vajenec pa navaja, da o tem ni bil seznanjen.

– **Seznanjenost s krajem, datumom in potekom zaključnega izpita**

Od 264 vajencev, ki so na to vprašanje odgovorili, jih 26 navaja, da jih je s to informacijo seznanila tako zbornica oziroma delodajalec kakor tudi šola, 120 vajencev navaja, da jih je o tem seznanila zbornica oziroma delodajalec, 118 vajencev je o tem seznanila šola.

– **Seznanjenost s postopki o varnem delu**

Od 254 vajencev, ki so na vprašanje odgovorili, jih 29 navaja, da jih je s to informacijo seznanila tako zbornica oziroma delodajalec kakor tudi šola, 129 vajencev navaja, da jih je o tem seznanila zbornica oziroma delodajalec, 96 vajencev je o tem seznanila šola.

– **Seznanjenost s Pravilnikom o zaključnih izpitih**

Od 224 vajencev, ki so na vprašanje odgovorili, jih 23 navaja, da jih je s Pravilnikom o zaključnih izpitih seznanila tako zbornica oziroma delodajalec kakor tudi šola, 75 vajencev navaja, da jih je o tem seznanila zbornica oziroma delodajalec, 125 vajencev je o tem seznanila šola, 1 vajenec pa navaja, da s pravilnikom ni bil seznanjen.

94,4 odstotka vajencev meni, da so bili z vsemi informacijami seznanjeni pravočasno, 5,6 odstotka jih je nasprotnega mnenja. Ti (25 vajencev) so svoj odgovor utemeljili: 1 vajenec navaja, da je dobil informacije o datumu zaključnega izpita, ne pa tudi navodil o postopku izdelave zaključnega izdelka; nekaj vajencev ni dobilo informacije, kako se prijaviti na zaključni izpit, 5 vajencev ni pravočasno dobilo pošte, 1 vajenec je pogrešal informacijo, katera dela mora končati v delavnici pred zaključnim izpitom.

Zanimalo nas je tudi, kako se na zaključnih izpitih uresničuje **možnost vajencev, da izberejo individualno izpitno nalogo**. 89,2 odstotka članov izpitnih odborov navaja, da so bili vajenci seznanjeni z možnostjo izbire individualne izpitne naloge. Izvedba individualnega izpitnega dela je predvsem pogojena s krajem izvedbe in s specifiko poklica. Če se zaključni izpiti izvajajo v delovnem procesu oziroma na objektu, je praktično nemogoče izvesti enotno izpitno delo. Predvsem je treba ponovno preučiti, za katere nazive poklicne izobrazbe je smiselno, izpite izvajati v šoli, za katere pa v delovnem procesu ali na objektu. Seveda pa moramo dopustiti, da se ne glede na kraj in način izvedbe lahko vajenec sam odloči za individualno izpitno delo.

Informiranje članov izpitnih odborov

Od 111 članov izpitnih odborov jih 94,5 odstotka navaja, da so bili pravočasno obveščeni o izvedbi izpita. 89 odstotkov članov meni, da so bile informacije tudi vsebinsko ustrezne.

Pri oceni vsebinske ustreznosti informacij so najbolj izčrpni komentarji neposrednih spremljav, ki so jih opravili vodje strokovnih področij na Centru RS za poklicno izobraževanje (neposredna spremljava je bila opravljena na 23 šolah¹⁹). Predstavniki Centra RS za poklicno izobraževanje so 15-krat spremljali izvajanje individualne izpitne naloge in 20-krat zagovor izpitne naloge – če so spremljali izvajanje individualne izpitne naloge in zagovor izpitne naloge, so stališča združili v enem poročilu. Vodje področij so v 15 primerih ocenili, da so informacije o zaključnih izpitih za člane izpitnih odborov ustrezne, v 7 primerih so jih označili kot deloma ustrezne, v 1 primeru pa vodja področja tega ni mogel oceniti. Vodje področij podobno ocenjujejo tudi ustreznost informacij za šole in vajence. Ko so vodje strokovnih področij utemljevali stališče o vsebinski ustreznosti informacij, izstopa predvsem pripomba glede ustreznosti izpitnih nalog. Seznam izpitnih nalog iz izpitnega kataloga bi bilo treba vsaj na področju strojništva dodelati in posodobiti. Izpitne naloge bi bilo treba opremiti z natančnejšimi opisi nalog in dopolniti z opornimi točkami (tako so tudi konkretnije opredeljeni kriteriji ocenjevanja). Glede na takšen opis bi morala biti pripravljena tudi izpitna dokumentacija.

4.3 Izvedba praktičnega dela zaključnega izpita

Pri spremljavi izvedbe praktičnega dela zaključnega izpita nas je zanimalo:

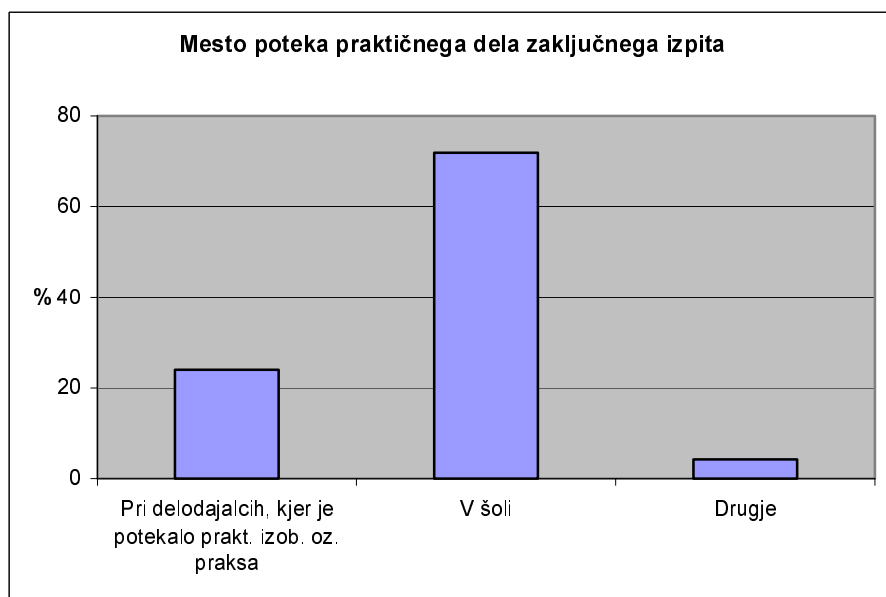
- ustreznost izbire mesta izdelave izpitnega dela pri praktičnem delu zaključnega izpita;
- ocena izpitnega kataloga za praktični del zaključnih izpitov;
- ocena ustreznosti vprašanj na zagovoru praktičnega dela zaključnega izpita;
- ocena izpitne dokumentacije;
- izpolnjevanje dnevnikov praktičnega izobraževanja;
- ali so zaključni izpiti potekali v skladu s Pravilnikom o zaključnih izpitih in v skladu z izpitnim redom.

4.3.1 Ustreznost izbire kraja praktičnega dela zaključnega izpita

Pri utemeljevanju potrebe po dualni organizaciji poklicnega izobraževanja je bil eden od temeljnih argumentov vključevanje vajencev v neposredni delovni proces, kjer poteka večina praktičnega izobraževanja v dualni organizaciji. **Zanimalo nas je, ali je bil tudi zaključni izpit organiziran pri delodajalcu. Od 111 članov izpitnih odborov jih 24 odstotkov navaja, da je bil zaključni izpit izveden pri delodajalcu, 71,9 odstotka članov je izvedlo zaključni izpit v šoli, 4,2 odstotka članov je izbralo postavko drugje.**

¹⁹ Neposredna spremljava je vključevala izvajanje zaključnih izpitov na šolah, ki izvajajo programe: mizar (na 3 šolah), avtomehanic (na 5 šolah), avtoklepar (na 2 šolah), klepar krovcev (na 1 šoli), inštalater strojnih inštalacij (na 2 šolah), orodjar (na 2 šolah), avtoličar (na 1 šoli), slikopleskar (na 1 šoli), pečar (na 1 šoli), zidar (na 1 šoli), tesar (na 1 šoli), električar energetik (na 2 šolah), šivilja – krojač (na 1 šoli).

Graf 26: Mesto poteka praktičnega dela zaključnega izpita

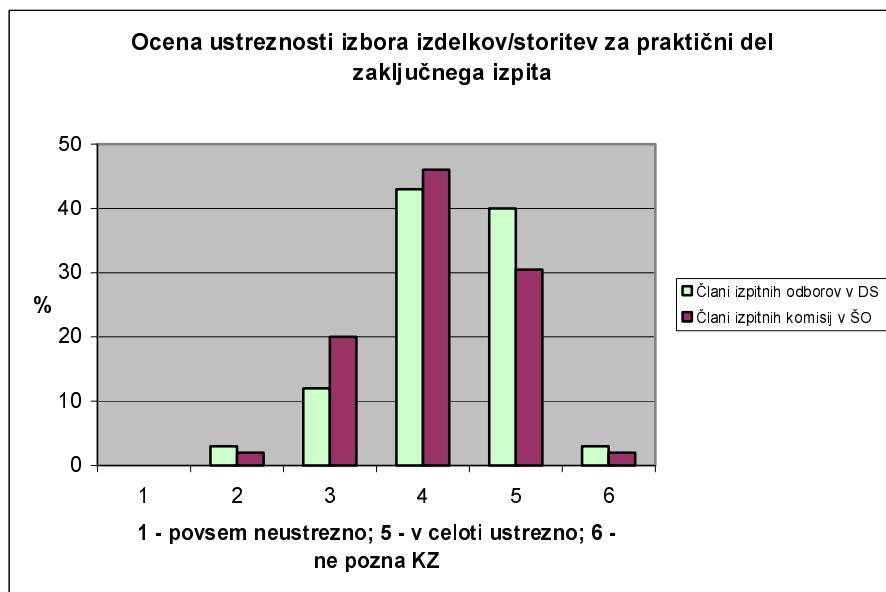

Ko smo člane izpitnih odborov vprašali, ali je bil kraj izvedbe praktičnega dela zaključnega izpita izbran ustrezno, je temu pritrnilo 95,5 odstotka članov, nasprotnega mnenja je bilo 4,5 odstotka članov izpitnih odborov. Vodje strokovnih področij na Centru RS za poklicno izobraževanje so opazovali 23 izvajanj zaključnih izpitov, od tega 13 pri delodajalcu, 8 v šoli in 2 drugje. V 20 primerih je bil kraj izbran ustrezno, v 3 pa ne.

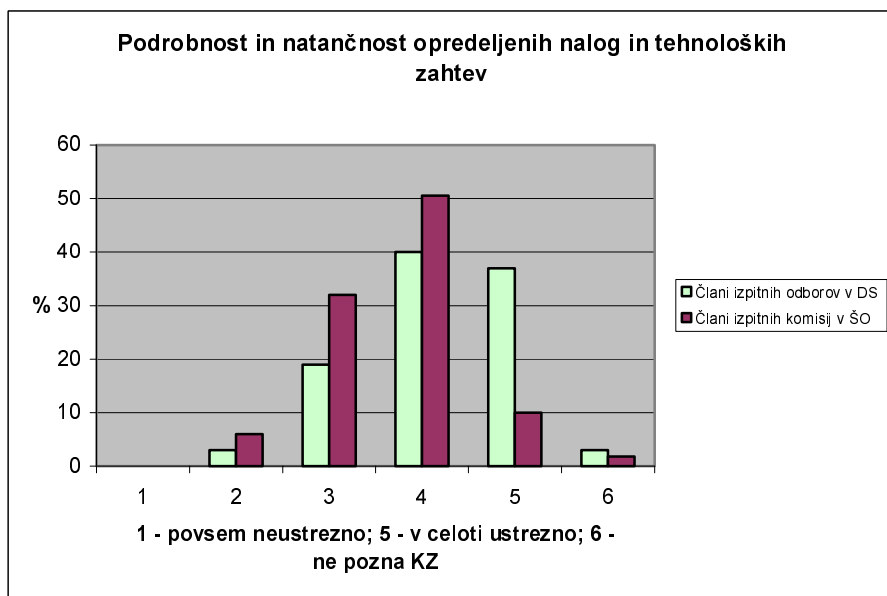
4.3.2 Ustreznost izpitnih katalogov za praktični del zaključnih izpitov

Člane izpitnih odborov v dualni organizaciji in člane izpitnih komisij v šolski organizaciji smo prosili za oceno izpitnih katalogov za praktični del zaključnega izpita.

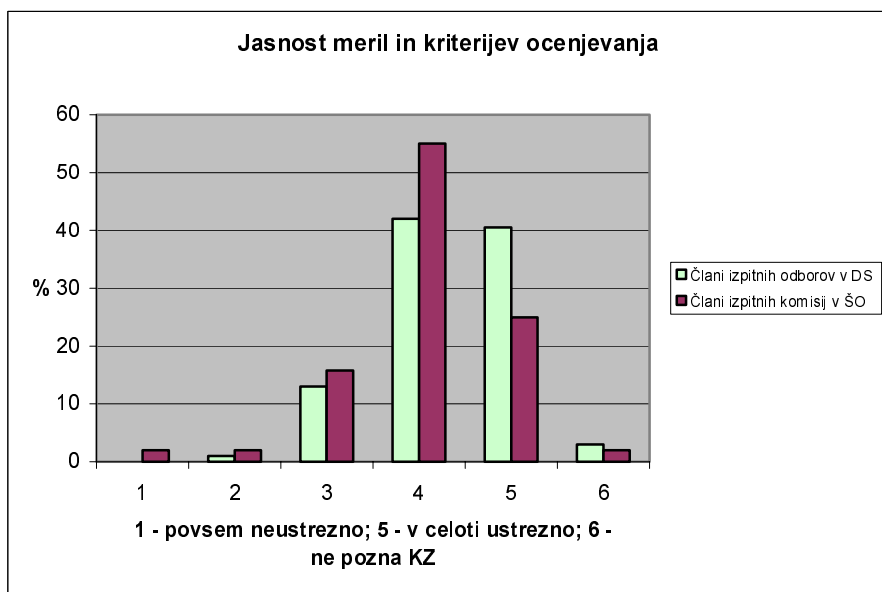
Graf 27: Ocena ustreznosti izbora izdelkov/storitev v izpitnih katalogih za praktični del zaključnega izpita

Graf 28: Ocena ustreznosti opredelitve izpitnih nalog in tehnoloških zahtev v izpitnih katalogih za praktični del zaključnega izpita

Graf 29: Ocena jasnosti meril in kriterijev ocenjevanja v izpitnih katalogih za praktični del zaključnega izpita

Primerjava ocen izpitnih odborov v dualni in v šolski organizaciji kaže na to, da so izdelki, izbrani za zaključne izpite, bolj ustrezni za dualno organizacijo.

4.3.3 Dnevnik praktičnega izobraževanja

Skupino vajencev in dijakov smo primerjali glede na to, kdaj so izdelovali dnevnik praktičnega izobraževanja.

Tabela 12: Odgovori vajencev na vprašanje »Kdaj si izdelal dnevnik praktičnega izobraževanja?«

	Kdaj si izdelal dnevnik praktičnega izobraževanja?				Skupaj
	Sproti za vsak izdelek	Enkrat na mesec	Enkrat na tri mesece	Na koncu šolskega leta	
Vajenci	235 52,5 %	125 27,9 %	29 6,5 %	59 13,2 %	448 100 %
Dijaki	156 63,9 %	55 22,5 %	16 6,1 %	18 7,4 %	244 100 %
Skupaj	391 56,4 %	180 26,0 %	45 6,5 %	77 11,1 %	693 100 %

Vajenci in dijaki se statistično pomembno razlikujejo glede na to, kdaj so izdelovali dnevnik praktičnega izobraževanja.²⁰ Kakor je razvidno iz tabele, se navedbe vajencev in dijakov najbolj razlikujejo pri odgovoru na vprašanje, ali so dnevnik praktičnega izobraževanja izdelali sproti za vsak izdelek. **52,5** odstotka vajencev navaja, da so dnevnik izdelali sproti za vsak izdelek. **Delež dijakov, ki na to vprašanje odgovarjajo pritrdilno, je za dobrih deset odstotkov večji in znaša 63,9** odstotka. Dokaj veliko razhajanje se je pokazalo tudi pri odgovoru na vprašanje, ali so vajenci oziroma dijaki izdelali dnevnik praktičnega izobraževanja na koncu šolskega leta. Da so izdelali dnevnik praktičnega izobraževanja na koncu šolskega leta, je navedlo 13,2 odstotka vajencev in 7,4 odstotka dijakov.

Izhajali smo iz predpostavke, da na to, kdaj vajenci oziroma dijaki izdelajo dnevnik praktičnega izobraževanja, vpliva predvsem, kdaj je mentor praktičnega izobraževanja v delovnem procesu oziroma učitelj praktičnega pouka pregledoval dnevnik praktičnega izobraževanja.

Tabela 13: Odgovori na vprašanje, kdaj je mentor oziroma učitelj praktičnega pouka pregledoval dnevnik praktičnega izobraževanja

	Kdaj je mentor pregledoval dnevnik prakt. izobraž.?				Skupaj
	Sproti za vsak izdelek	Enkrat na mesec	Enkrat na tri mesece	Na koncu šolskega leta	
Vajenci	141 31,5 %	132 29,5 %	29 6,5 %	145 32,4 %	447 100,0 %
Dijaki	160 66,1 %	47 19,4 %	19 7,9 %	16 6,6 %	242 100,0 %
Skupaj	301 43,7 %	179 26,0 %	48 12,3 %	161 23,4 %	689 100,0 %

Odgovori vajencev in dijakov se statistično pomembno razlikujejo;²¹ **66,1** odstotka dijakov navaja, da so učitelji praktičnega pouka povečini pregledovali dnevnik sproti za vsak izdelek. **Delež vajencev, ki so dali odgovor, da jim je mentor izobraževanja v delovnem procesu pregledoval dnevnik sproti, je manjši: samo slaba tretjina – 31,5** odstotka. Razlike so tudi v odstotku tistih mentorjev oziroma učiteljev praktičnega pouka, ki so dnevnik pregledovali enkrat na mesec (pri vajencih je takšnih 29,5 odstotka, pri dijakih pa 19,4 odstotka). Tudi na koncu šolskega leta je razlika

²⁰ Izračunana vrednost χ^2 (10,18) je statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,05$.

²¹ ($\chi^2 = 94,37 > \alpha = 0,001$; g = 3)

med mentorji vajencev in učitelji dijakov precejšnja (32,4 odstotka pri vajencih, 6,6 odstotka pri dijakih).

Ko smo pri dijakih ugotavljali, kako vpliva pregledovanje dnevnikov na to, kdaj dijaki izpolnjujejo dnevnik praktičnega izobraževanja, smo ugotovili dokaj visoko povezanost.²²

Tabela 14 (V tabeli so podatki za tiste dijake, ki so na to vprašanje odgovorili.)

Kdaj je učitelj praktičnega pouka pregledoval dnevnik	Kdaj si izdelal dnevnik praktičnega izobraževanja?				Skupaj
	Sproti za vsak izdelek	Enkrat na mesec	Enkrat na tri mesece	Na koncu šolskega leta	
Sproti za vsak izdelek	124 77,5 %	26 16,3 %	3 1,9 %	7 4,4 %	160 100,0 %
Enkrat na mesec	23 48,9 %	20 42,6 %	2 4,3 %	2 4,3 %	47 100,0 %
Enkrat na tri mesece	4 21,1 %	4 21,1 %	10 52,6 %	1 5,3 %	19 100,0 %
Na koncu šol. leta	4 25,0 %	4 25,0 %	0,0 %	8 50,0 %	16 100,0 %
Skupaj	155 64,0 %	54 22,3 %	15 6,2 %	18 7,4 %	242 100,0 %

Rezultati potrjujejo predpostavko, da dijaki in vajenci izpolnjujejo dnevnikove povečini v skladu s tem, kdaj jih učitelji praktičnega pouka in mentorji pregledujejo. To velja predvsem za tiste dijake, ki jim učitelji praktičnega pouka dnevnikove pregledujejo sproti (77,5 %), zato so jih tudi sproti izdelovali. Takšnih, ki so jim učitelji dnevnikove pregledovali enkrat na mesec (42,6 %), je bilo 20. Enkrat na tri mesece je dnevnikove pregledovalo 52,6 odstotka učiteljev, 8 dijakom pa so mentorji pregledali dnevnikove na koncu šolskega leta, zato so jih tudi izdelali šele takrat.²³

4.3.4 Zagovor praktičnega dela zaključnega izpita

Dijake in vajence smo spraševali tudi po tem, kakšna vrsta vprašanj je prevladovala na izpitu. Ponudili smo jim petstopenjsko lestvico (1 – takšnih vprašanj sploh ni bilo na izpitu, 5 – takšna vprašanja so bila zelo pogosta), ki smo jo obravnavali kot numerično spremenljivko, da bi lažje primerjali skupine med seboj.

²² (Kontingentni koeficient za vzorčne podatke je znašal 0,61.)

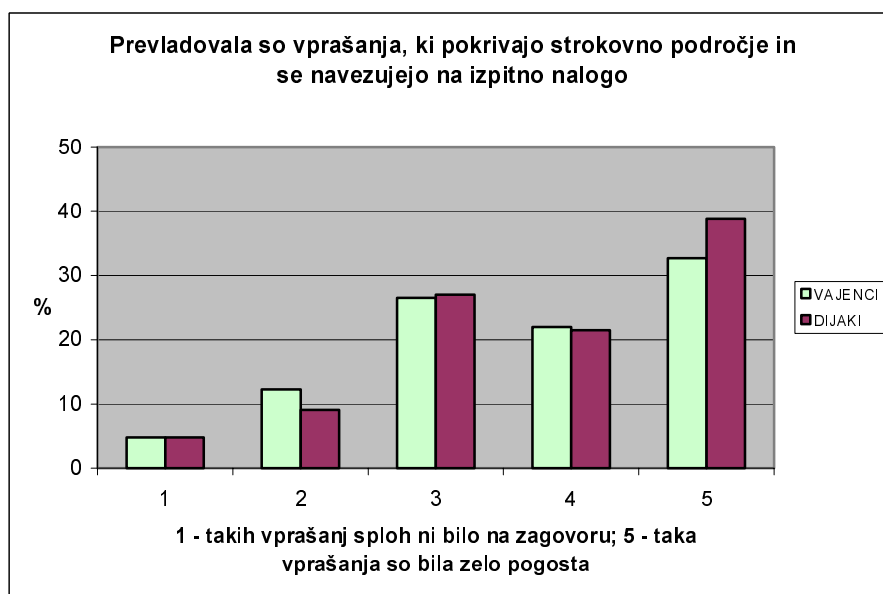
²³ V zgornji tabeli niso bili izpolnjeni pogoji za uporabo χ^2 preizkusa, zato smo uporabili nadomestni, Kullbackov preizkus, ki je pokazal, da je vrednost $2I(82,47)$ statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,00$, to pa pomeni, da hipotezo neodvisnosti lahko zavrremo in sprejmemo alternativno hipotezo, ki pravi, da sta v osnovni množici spremenljivki odvisni.

Graf 30: Vrsta vprašanj na zagovoru praktičnega dela zaključnega izpita

Pri odgovoru, da so pri praktičnem delu zaključnega izpita prevladovala širše zastavljena vprašanja, ki pokrivajo strokovno področje in ne zadevajo nalog, se odgovori dijakov in vajencev statistično pomembno razlikujejo.²⁴

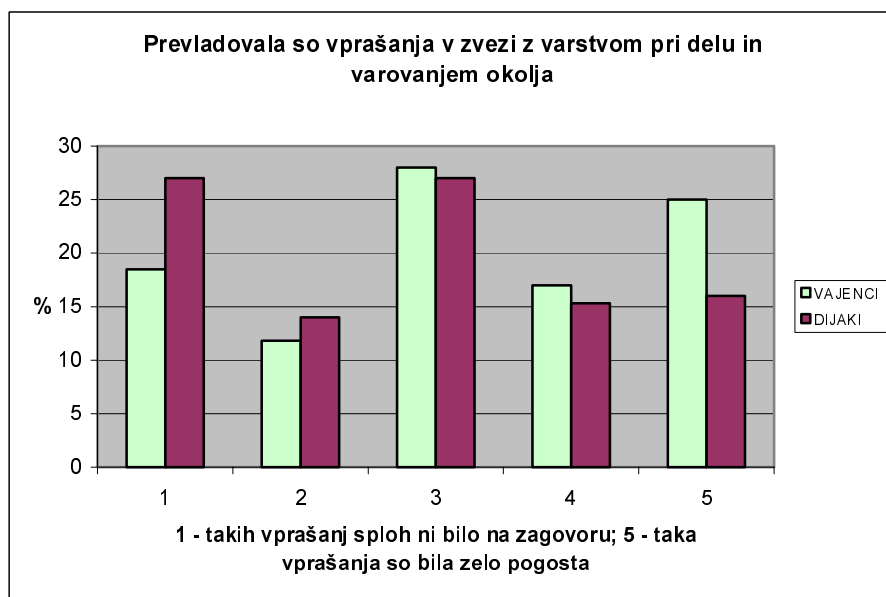
Graf 31: Vrsta vprašanj na zagovoru praktičnega dela zaključnega izpita

Drugo vprašanje, pri katerem so morali vajenci in dijaki oceniti pogostost te vrste vprašanj, je bil, ali so prevladovala »vprašanja, ki pokrivajo strokovno področje in se navezujejo na konkretno izpitno nalogo«. Med odgovori vajencev in dijakov ni večjih odstopanj. Tudi večina članov izpitnih odborov v dualni organizaciji (97,2 %) in članov izpitnih komisij v šolski organizaciji (94,6 %) je odgovorila, da so vprašanja na zagovoru praktičnega dela zaključnega izpita zadevala izpitno delo, izdelek.

²⁴ Dijaki so v povprečju zbrali 3,07 točke, vajenci pa 2,80 točke. T-test za neodvisne vzorce je pokazal, da je razlika aritmetičnih sredin odgovorov dijakov in vajencev statistično pomembna (tveganje za zavrnitev ničelne hipoteze je 0,01 %).

Graf 32: Vrsta vprašanj na zagovoru praktičnega dela zaključnega izpita

Pri vprašanju, ali so nastopala na zagovoru praktičnega dela zaključnega izpita tudi vprašanja v zvezi z varstvom pri delu in z varovanjem okolja, smo na podlagi rezultatov t-testa dokazali, da se povprečji obeh skupin statistično pomembno razlikujeta.²⁵ Dijaki so bili torej v manjši meri deležni vprašanj v zvezi z varstvom pri delu in z varovanjem okolja kakor vajenci. Pri teh je bila ta vrsta vprašanj pogostejša.

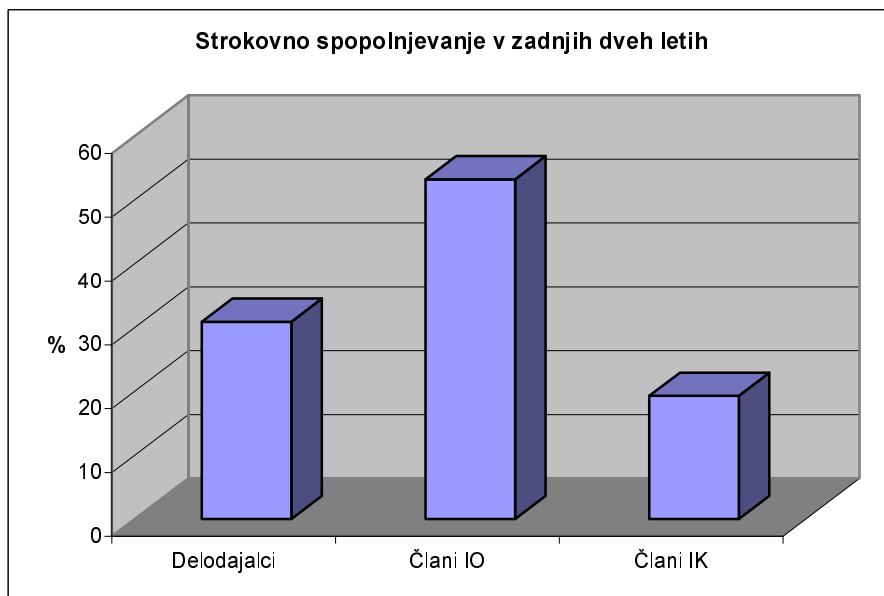
²⁵ Pri vajencih je povprečje 3,18, pri dijakih pa 2,79; tveganje za zavrnitev ničelne hipoteze je 0,001 %.

4.4 Strokovno spopolnjevanje

Delodajalcem, članom izpitnih odborov v dualni organizaciji in članom izpitnih komisij v šolski organizaciji smo zastavili vprašanje, **ali so se v zadnjih dveh letih udeležili strokovnega spopolnjevanja, ki je bilo povezano s pripravo in izvedbo zaključnih izpitov. Temu je pritrnilo:**

- 30,9 odstotka delodajalcev;
- 53,2 odstotka članov izpitnih odborov v dualni organizaciji;
- 19,3 odstotka članov izpitnih komisij v šolski organizaciji.

Graf 33: Odstotek delodajalcev, članov izpitnih odborov v dualni organizaciji in članov izpitnih komisij v šolski organizaciji, ki so se je v zadnjih dveh letih udeležili strokovnega ispolnjevanja v zvezi z izvedbo zaključnih izpitov

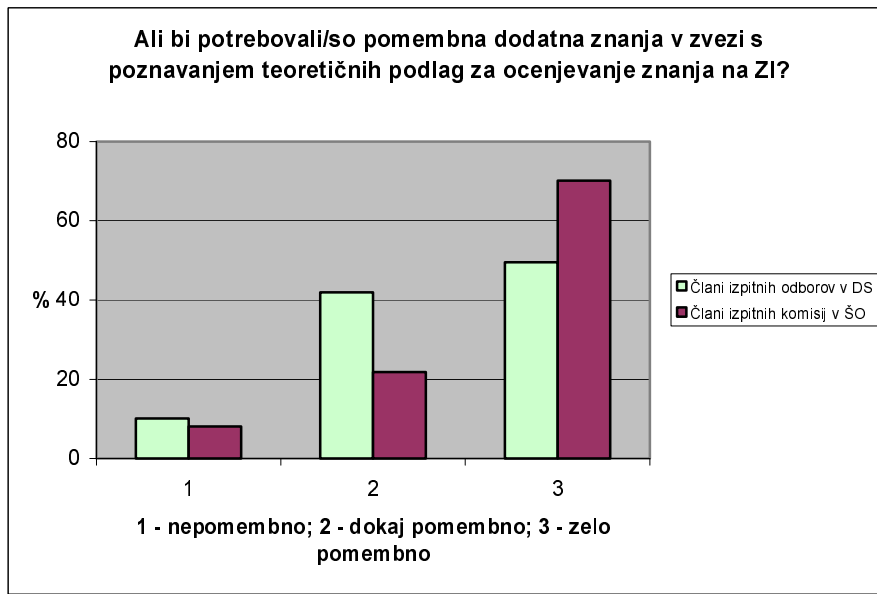

Za kakovostno izvedbo zaključnih izpitov bi potrebovalo dodatno znanje:

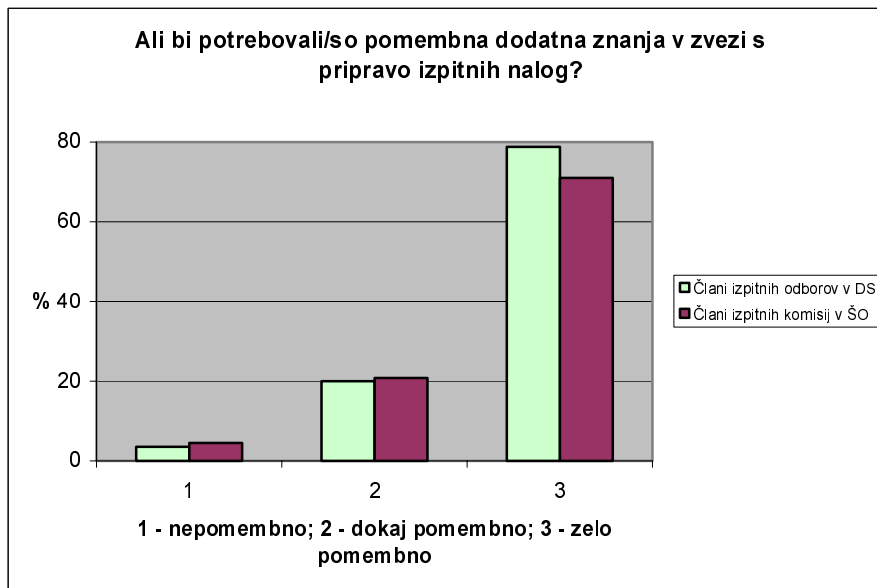
- 47,8 odstotka delodajalcev;
- 47,6 odstotka članov izpitnih odborov v dualni organizaciji;
- 45,6 odstotka članov izpitnih komisij v šolski organizaciji.

Znanje, ki bi ga delodajalci, člani izpitnih odborov v dualni organizaciji in člani izpitnih komisij v šolski organizaciji potrebovali:

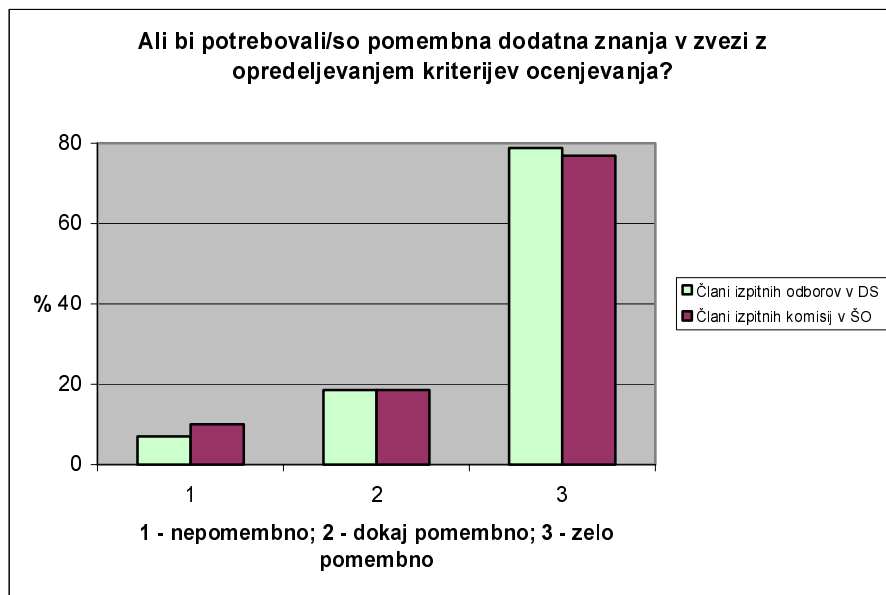
Graf 34: Poznavanje teoretičnih podlag, na katerih je opredeljeno ocenjevanje znanja na zaključnem izpitu

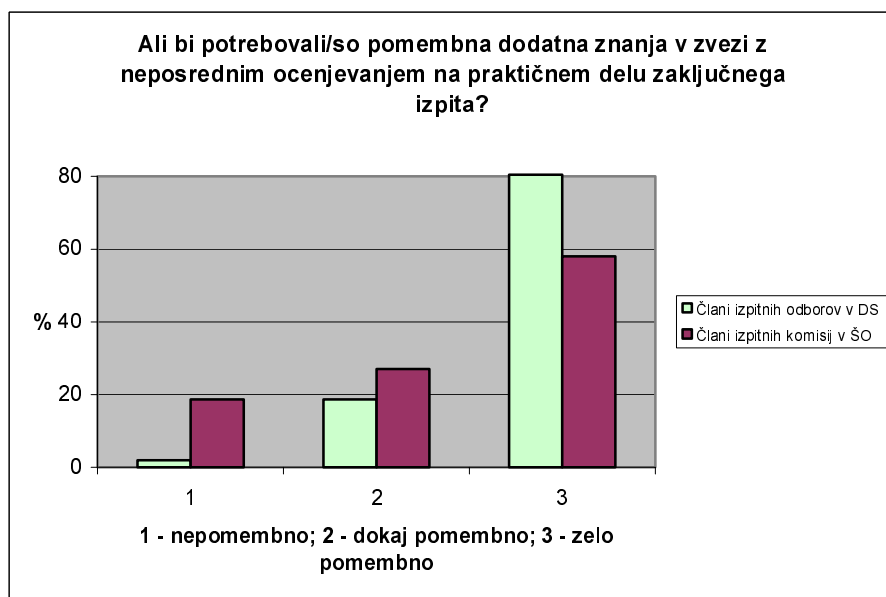
Graf 35: Priprava izpitnih nalog

Graf 36: Opredeljevanje kriterijev ocenjevanja

Graf 37: Neposredno ocenjevanje na praktičnem delu zaključnega izpita

Če smiselno združimo kategorije (1 – nepomembno, 2 – malo pomembno, 4 – pomembno in 5 – zelo pomembno) in opravimo Kullbackov preizkus preverjanja hipoteze neodvisnosti, ugotovimo, da se skupini glede ocene pomembnosti znanja v zvezi z neposrednim ocenjevanjem pri praktičnem delu zaključnega izpita statistično pomembno razlikujeta.²⁶ Več članov izpitnih odborov v dualni organizaciji kakor članov izpitnih komisij v šolski organizaciji ocenjuje, da bi potrebovali dodatno znanje za neposredno ocenjevanje praktičnega dela zaključnega izpita.

²⁶ ($2\uparrow = 6,73 > \chi^2 (\alpha = 0,05)$)

Graf 38: Priprava vprašanj za utemeljevanje izdelave izpitnega dela s strokovno teorijo

Če smiselno družimo kategorije (1 – nepomembno, 2 – malo pomembno, 4 – pomembno in 5 – zelo pomembno) in opravimo Kullbackov preizkus preverjanja hipoteze neodvisnosti, ugotovimo, da se skupini glede ocene pomembnosti znanja v zvezi s pripravo vprašanj za utemeljevanje izdelave izpitnega dela s strokovno teorijo statistično pomembno razlikujeta.²⁷ Več članov izpitnih odborov v dualni organizaciji kakor članov izpitnih komisij v šolski organizaciji ocenjuje, da bi potrebovali dodatno znanje v zvezi z pripravo vprašanj, s katerimi bi vajenci teoretično utemeljili praktični izdelek.

²⁷ ($2\uparrow = 6,72 > \chi^2 (\alpha = 0,05)$)

5. UGOTOVITVE

5.1 Razpisana učna mesta in sklenjene učne pogodbe

Kljub pričakovanjem vseh partnerjev v poklicnem izobraževanju dejanski vpis v izobraževalne programe (glej tabeli 1 in 2), ki potekajo v dualni organizaciji, ne narašča, ampak upada že nekaj let. To lahko pripišemo upadu generacij osnovnošolcev, vzporedni konkurenčni šolski obliki, izvajanju novega izobraževalnega programa avtoserviser in samo delno realiziranim zahtevam za spodbujanje delodajalcev za sklepanje učnih pogodb ter vedenju o tem, da so prav ti poklicni nazivi tisti, ki vodijo v takojšnjo zaposlitev. Manjši vpis zadnja leta pa kaže tudi na težave šol pri oblikovanju oddelkov z majhnim številom dijakov v šolski obliki in s hkrati majhnim številom vajencev, predvsem za nekatere nazive poklicne izobrazbe. Skupni model izobraževanja v strojništvu in gradbeništvu je resda odpravil nekaj težav, še vedno pa zaradi majhnega števila vpisanih ni mogoče povsod združiti vajencev in dijakov v istem izobraževalnem programu.

5.2 Uspeh vajencev in dijakov v zadnjem letniku poklicnega izobraževanja in pri zaključnem izpitu

Ugotavljamo, da so bili pri končevanju 3. letnika poklicnega izobraževanja vajenci uspešnejši od dijakov. Tako je iz tabele 3 razvidna razlika v osipu med vajenci in dijaki na koncu 3. letnika poklicnega izobraževanja: osip vajencev znaša 7,2 odstotka, osip dijakov pa 11,9 odstotka.

Tabela 4 prikazuje delež vajencev in dijakov, ki so pristopili k zaključnemu izpitu v spomladanskem izpitnem roku; pri opravljanju zaključnega izpita v spomladanskem izpitnem roku je osip vajencev 11,6 odstotka, osip dijakov pa 16,6 odstotka. Ko pa merimo osip vajencev in dijakov pri zaključnem izpitu v spomladanskem izpitnem roku glede na število vpisanih v 3. letnik poklicnega izobraževanja, znaša osip vajencev 20,8 odstotka, osip dijakov pa 32,5 odstotka.

Primerjava končnega uspeha vajencev in dijakov (v tabelah 6, 7 in 8) pri posameznem delu zaključnega izpita v spomladanskem in jesenskem izpitnem roku ne kaže bistvenih razlik. Vendar je treba izpostaviti odstopanje v doseženem uspehu (oceni) pri strokovnoteoretičnem predmetu; vajenci so dosegali boljše ocene od dijakov. Podatek je pomemben, saj je bil v preteklih letih strokovnoteoretični predmet tisti, ki je bil za vajence (poleg slovenskega jezika) večja težava. Tudi pri praktičnem delu zaključnega izpita se vajenci in dijaki razlikujejo v doseženem uspehu. Bistveno večji delež vajencev je pri praktičnem delu zaključnega izpita dosegel prav dober uspeh, obenem je dvakrat več dijakov doseglo zadosten uspeh. K boljšemu uspehu vajencev verjetno prispevajo tudi večji delež praktičnega izobraževanja v delovnem okolju in prednosti, ki jih to okolje daje.

V tabeli 5 je prikazan uspeh vajencev in dijakov pri zaključnem izpitu v spomladanskem in jesenskem izpitnem roku. Med uspehom vajencev in uspehom dijakov, ki so pristopili k zaključnemu izpitu, ni razlike, osip vajencev in osip dijakov znašata enako: 5,1 odstotka.

Glede na število vpisanih vajencev v zadnji letnik poklicnega izobraževanja znaša osip vajencev 11,9 odstotka. Ob upoštevanju števila vpisanih dijakov v zadnji letnik poklicnega izobraževanja pa je osip dijakov pri zaključnem izpitu 16 odstotkov. Ko upoštevamo rezultate zaključnih izpitov v obeh izpitnih rokih, ugotavljamo, da so se razlike med uspehom vajencev in uspehom dijakov v primerjavi s spomladanskim izpitnim rokom zmanjšale, še vedno pa so vajenci uspešnejši od dijakov. Ko pa primerjamo podatke o osipu za vpisano generacijo vajencev in za nekaj prejšnjih generacij (poročila iz preteklih let), ugotavljamo, da je osip vajencev bistveno nižji kakor prejšnja leta.

5.3 Stališča delodajalcev o dualni organizaciji poklicnega izobraževanja in o njihovi vlogi v njej

Ugotavljamo, da se delodajalci zavedajo pomena kadrovanja z neposrednim izobraževanjem (glej grafa 7 in 8), v katerem spoznajo vajenca, njegovo znanje in spretnosti ter motivacijo za delo in učenje. To je lahko razlog za poznejšo zaposlitev. Da bi ohranili pripravljenost delodajalcev za sodelovanje v celotnem poklicnem izobraževanju v prihodnje, je treba prisluhniti njihovim opozorilom, ki se letos ne slišijo prvič. Opozorila delodajalcev so že zajeta v delovnem gradivu osnutka zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju, ki je v pripravi (izenačitev statusa vajenca in dijaka, ukinitve zavarovalne dobe vajenca, izplačilo nagrade samo med praktičnim izobraževanjem idr.). Delovna skupina, ki zakon pripravlja, predlaga med drugim sistemsko rešitev za spodbujanje delodajalcev za izobraževanje, in to posebne sklade oziroma druge ustrezne rešitve, kakor so na primer davčne olajšave.

Kakor je razvidno iz odgovorov delodajalcev (glej tabelo 9 in graf 10), je sodelovanje med delodajalci in zbornico ter delodajalci in šolo dobro. Predpostavljamo, da so k temu prispevali zaposleni na zbornicah, sistemizacija koordinatorja za praktično izobraževanje in upad generacij, ki šole sili v tesnejši stik z lokalnimi partnerji. Glede na to, da novi programi in programi v tako imenovanih skupnih modelih prenašajo velik del praktičnega izobraževanja v delovni proces, je treba sodelovanje socialnih partnerjev še okrepiti. V prihodnje je zato treba najti dodatne vzvode, da bi delodajalce motivirali, naj razpišejo več učnih mest. Z večjo motivacijo delodajalcev bi dosegli odpiranje večjega števila učnih mest in dvig kvalitete izobraževanja, ki se izvaja v delovnem procesu. Na koncu pa ne smemo pozabiti na minimalne materialne in kadrovske standarde, ki jih mora vsak delodajalec izpolnjevati, če želi izobraževati. Rezultati projekta MOFAS kažejo na to, kako pomembno je povezovanje šol, delodajalcev in zbornic na lokalni oziroma regionalni ravni, ki je ključno mesto za izboljšanje njihovega sodelovanja.

5.4 Stališča vajencev in dijakov o izbiri izobraževalnega programa in poklicnega naziva, o dostopnosti informacij o poklicnem izobraževanju in o ustreznosti poklicnega svetovanja

Ugotavljamo, da je približno 80 odstotkov vajencev in dijakov zadovoljnih z izobraževalnim programom, v katerega so bili vpisani. Tabela 10 prikazuje, da bi se vajenci, ki so zadovoljni z izbiro izobraževanja po dualni organizaciji za posamezni naziv poklicne izobrazbe, večinoma (83,6 %) ponovno vpisali v isti izobraževalni program po dualni organizaciji, in vajenci, ki niso zadovoljni z izbiro izobraževalnega programa, bi se odločili za izobraževanje za drug poklic. Očitno so naporu tistih partnerjev (Obrtna zbornica Slovenije, Gospodarska zbornica Slovenije, Zavod RS za poklicno za zaposlovanje – CIPSi, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Center RS za poklicno izobraževanje, Ministrstvo za šolstvo in šport in drugi), ki informirajo mlade o možnosti poklicnega izobraževanja in zaposlovanja, že obrodili nekatere sadove. Kljub temu da so tako vajenci kakor dijaki v večini zadovoljni s svojimi odločitvami, ne moremo mimo dejstva, da lahko poteka (poklicna) socializacija le v povezavi z neposrednim delovnim okoljem, zato se novi programi in nove zakonske rešitve nagibajo k večji povezanosti šole in delodajalcev in k pridobivanju vsaj dela znanja v neposrednem delovnem okolju. Pozitivno je, da v novi zakonodaji in izobraževalnih programih ohranjamo ustrezne rešitve dualne in šolske ureditve. Več poudarka pa bo treba nameniti sistemski rešitvi poklicne orientacije in svetovanja tako staršem kakor mladim, da se bodo dobro informirani učenci lažje odločili za individualno učno pogodbo, za znanega delodajalca in za večjo možnost poznejše zaposlitve.

Na podlagi rezultatov (grafa 15 in 16) ugotavljamo, da na odločitev mladih za izbiro izobraževalnega programa poklicnega izobraževanja v veliki meri vplivajo informacije, ki jih dobijo v osnovni šoli in pozneje na informativnem dnevu na že izbrani srednji šoli – približno polovica vajencev je navedla obe postavki. Le 14,9 odstotka vajencev je navedlo, da je informacije o programu in šoli, ki izvaja izobraževalni program, dobilo po TV, radiu ali v tiskanih medijih. Po drugi strani pa kažejo odgovori

vajencev, da so imeli na izbiro izobraževalnega programa največji vpliv starši (58,8 %) in prijatelji (32,8 %).

Odgovori vajencev kažejo na to, da je treba zagotoviti več informiranja o poklicnem izobraževanju v medijih na nacionalni in regionalni ravni (TV, radio, tiskani in elektronski mediji) in da je treba v promocijo poklicnega izobraževanja dejavno vključiti veliko ciljno skupino – starše. Tudi izkušnje dveletnega izvajanja projekta »Nacionalni projekt regijske promocije poklicnega in strokovnega izobraževanja«, ki se je izvajal v šolskih letih 2002/2003 in 2003/2004, kažejo na to, da je vloga sodobnih medijev pri informiranju mladih, staršev in druge strokovne javnosti izjemnega pomena. Eden od sklepov projekta je bil, da se okrepi informiranje s sodobnimi množičnimi mediji (TV, elektronski in tiskani mediji, radio). Z njimi bomo dosegli različne ciljne skupine: starše, mlade, pedagoške delavce na šolah ter širše lokalno okolje in partnerje.

5.5 Prehod vajencev in dijakov med sfero izobraževanja in sfero dela

Graf 9 prikazuje stališča delodajalcev o tem, ali bodo vajence zaposlili: 26,1 odstotka delodajalcev namerava zaposliti vajence, s katerimi so imeli sklenjeno učno pogodbo, 53,6 odstotka delodajalcev namerava zaposliti vajence, vendar ne vseh, s katerimi so imeli sklenjeno učno pogodbo, 4,3 odstotka delodajalcev nima potrebe po dodatnem kadru, 24,6 odstotka delodajalcev vajencev ne bo zaposlilo, ker bodo ti nadaljevali izobraževanje.

Iz grafa 12 je razvidno, da se med 449 vajenci namerava takoj po šolanju zaposliti 38,3 odstotka vajencev (od tega 24,9 odstotka pri delodajalcu, s katerim so imeli sklenjeno učno pogodbo, 13,4 odstotka pa drugje). Med 247 dijaki je ta odstotek bistveno nižji: zaposliti se jih namerava le 16,2 odstotka. Očitno je, da se bo zaradi neposrednega stika z delodajalcem med izobraževanjem zaposlil večji delež vajencev kakor dijakov. Hkrati pa ugotavljamo, da tudi visok delež vajencev načrtuje nadaljevanje izobraževanja, ne pa vstopa v zaposlitev; to kaže na dejstvo, da se tako vajenci kakor dijaki zavedajo pomena pridobljene izobrazbe. Pri tem pa mladi pogosto pozabijo na možnost zaposlitve in izobraževanja ob delu – druge poti vertikalne prehodnosti in možnosti napredovanja v sistemu poklicnega izobraževanja so očitno mladim in staršem premalo znane. Delodajalci v obrti prek svojih skladov za izobraževanje zaposlenih podpirajo prav ta način pridobivanja novega znanja in kompetenc. Težnja, da se mladi ne odločajo za negotovi trg delovne sile in ostajajo v izobraževanju, je navzoč v vseh članicah EU in Slovenija ni izjema. Za delodajalce, ki sklepajo učne pogodbe, kratkoročno to ni najbolj ugodno, čeprav bo dolgoročno zagotovo bolj izobražena in usposobljena delovna sila lažje kos hitrim spremembam tehnologije in kot posledica tega spremembam na trgu delovne sile.

5.6 Štipendiranje vajencev in dijakov

Rezultati, prikazani v grafu 13, kažejo na upadanje števila kadrovske študijske štipendije, to beležimo že desetletje. Ker je kadrovske študijske štipendiranje tudi pomemben element pri odločanju mladih za poklicno izobraževanje, je Obrtna zbornica Slovenije predlagala Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve, da delodajalce spodbudi s formiranjem posebnih skladov za študijske štipendiranje, in to tako, da del sredstev prispeva država, del pa delodajalci. Večje število prejemnikov kadrovske študijske štipendije med dijaki pa morda kaže na to, da delodajalci, ki so zavezani vajencu izplačevati nagrado celo leto in ne samo takrat, ko je vajenec na praktičnem izobraževanju, ne vidijo dodatne potrebe še po kadrovske študijske štipendiranju. Delež kadrovske študijske štipendije odseva splošno sliko pri študijske študijske štipendiranju v Sloveniji, vendar je v poklicnem izobraževanju še posebno nizek. Da bi se stanje izboljšalo, bo Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve kot nosilno ministrstvo pripravilo prvi sistemski Zakon o študijske študijske štipendiranju in ga predložilo Vladi RS v obravnavo in v sprejem Državnemu zboru RS. Temeljni namen tega zakona bo, povezati funkcijo dviga izobrazbene ravni s funkcijo boljše zaposljivosti prejemnikov študijske študijske štipendije.

5.7 Izplačevanje nagrad vajencem

Ugotavljamo, da so kljub nekaterim odstopanjem približno tri četrtine vajencev redno prejemale nagrado. Delež vajencev, ki so prejeli nagrado, je glede na prejšnja leta višji; to kaže na dejstvo, da delodajalci v večji meri izpolnjujejo določila učne pogodbe, obenem pa je to lahko rezultat svetovanja in informiranja, ki ga opravljata zbornici. Da bi v prihodnje zmanjšali delež vajencev, ki ne prejema nagrade v celoti ali jo prejema neredno, bo treba svetovanje in informiranje zbornic še okrepiti.

5.8 Upoštevanje katalogov znanja in izpitnih katalogov za praktično izobraževanje pri načrtovanju praktičnega izobraževanja v delovnem procesu

Kakor kažejo rezultati v tabeli 11, je katalog znanja za praktični del zaključnega izpita izhodišče za načrtovanje praktičnega izobraževanja v delovnem procesu samo 38,1 odstotka delodajalcev, 50,8 odstotka delodajalcev včasih izhaja iz kataloga znanj, 11,1 odstotka delodajalcev pri načrtovanju praktičnega izobraževanja ne upošteva izpitnega kataloga. Prav tako je zaskrbljujoč podatek o 59,1 odstotka delodajalcev, ki navajajo (glej graf 17), da so v času praktičnega izobraževanja predelali vse vsebine in uresničili vse navedene cilje, opredeljene v katalogu znanja in v izpitnem katalogu za praktični del zaključnega izpita. Delodajalci, ki niso izpolnili vseh ciljev, to utemeljujejo z odgovori, da niso imeli dovolj časa ali da v delavnicah nimajo možnosti za opravljanje vseh nalog iz izpitnega kataloga. Glede ustreznosti delovnega okolja za izobraževanje je treba pojasniti, da se učno mesto verificira tudi, kadar podjetje oziroma obratovalnica ne razpolaga z vso potrebno specialno opremo; tisti del nalog, ki so vezane na specialno opremo, se po dogovoru izvede v šoli, v medpodjetniškem centru ali pri delodajalcu, ki to opremo ima. To je navedeno tudi v zapisniku o verifikaciji.

Ključni problem tega, da delodajalci ne uresničijo vseh ciljev, je tudi v pomanjkanju konkretnih usmeritev za izvedbo praktičnega izobraževanja v delovnem okolju, kakor je opredeljeno v izpitnem katalogu. Po naši ugotovitvi je priprava izvedbenega načrta za praktično izobraževanje v delovnem procesu bistvenega pomena, da bi delodajalci lahko sledili in uresničili vse cilje, opredeljene v izpitnem katalogu. Ob tem ne moremo mimo dejstva, da je delodajalce zaradi opravljanja osnovne gospodarske dejavnosti težko pritegniti k resda dobro zasnovanim, vendar kompleksnim načinom usposabljanja in informiranja, ki jih organizirajo strokovne institucije in šole. Glede na to, da sodobni koncepti praktičnega izobraževanja v novih in prenovljenih, modularno zgrajenih izobraževalnih programih zahtevajo veliko vpletenost delodajalcev v procese načrtovanja, priprave in izvedbe, je še toliko bolj utemeljena zahteva po sistemsko urejenem spodbujanju delodajalcev, naj bo njihova vloga aktivna. Da bi dvignili kakovost praktičnega izobraževanja, tudi ni smotno, od vsakega delodajalca zahtevati opremljenost s specialnimi napravami, ki pomenijo velike investicije. Bolj smiselno je, sistemsko in pravnoformalno zagotoviti možnosti prehajanja vajencev med delodajalci, šolo in medpodjetniškim centrom. Te izkušnje iz dualne organizacije so prav tako vgrajene v osnutek nove zakonodaje.

5.9 Priprave na zaključni izpit

Ugotavljamo razliko v stališčih vajencev in dijakov o tem, ali je bilo pripravam na zaključni izpit namenjenega dovolj časa (glej grafe 21–24). V primerjavi z dijaki se je manjši delež vajencev (74,5 %) strinjal z odgovorom, »da je bilo namenjenega dovolj časa pripravam na praktični del zaključnega izpita«, delež dijakov je bil višji (81,0 %). Če glede na organizacijo dela v šoli in glede na njeno poslanstvo je pripravam na zaključni izpit tu namenjenega več časa kakor v delovnem okolju. Vendar je treba razmisliti, kako pri pripravi vajencev na zaključne izpite povezati šolo in delodajalca. V šoli je namreč možno zagotoviti vajencem in dijakom več časa za pripravo izpitne dokumentacije in zagotoviti podporo učiteljev strokovnoteoretičnih predmetov. S pripravo ustreznega izvedbenega načrta praktičnega izobraževanja v delovnem okolju bi lahko delodajalce zavezali, da bi vajenci opravili vse naloge iz nabora za zaključni izpit. Ustrezna priprava izvedbenega načrta praktičnega izobraževanja pa bi tesneje povezala tudi delodajalca in učitelja praktičnega pouka.

5.10 Izzpitna dokumentacija

Pri oceni vsebinske ustreznosti dokumentacije o zaključnih izpitih so najbolj izčrpni komentarji neposrednih spremljav, ki so jih opravili vodje strokovnih področij na Centru RS za poklicno izobraževanje. Vodje področij so v 15 primerih ocenili, da je izpitna dokumentacija ustrežna, v 7 primerih deloma ustrežna, v 1 primeru pa vodja področja tega ni mogel oceniti. Ko so vodje strokovnih področij utemeljevali stališče o vsebinski ustreznosti izpitne dokumentacije, izstopa predvsem pripomba glede ustreznosti izpitnih nalog. Seznam izpitnih nalog iz izpitnega kataloga bi bilo treba vsaj na področju strojništva dodelati in posodobiti. Izzpitne naloge bi bilo treba opremiti z natančnejšimi opisi nalog in dopolniti z opornimi točkami (tako bi bili tudi konkretnije opredeljeni kriteriji ocenjevanja). V skladu s tem bi morala biti pripravljena tudi izpitna dokumentacija.

5.11 Dnevniki praktičnega izobraževanja

Problematika dnevnikov praktičnega izobraževanja je znana že iz poročil o spremljanju iz preteklih let: vajenci dnevnikov praktičnega izobraževanja ne izpolnjujejo sproti, dnevniki so pomanjkljivo izpolnjeni, tehnične risbe nedodelane ... Letos smo pri sestavljanju vprašalnikov izhajali iz predpostavke, da na to, kdaj vajenci oziroma dijaki izdelajo dnevnik praktičnega izobraževanja, vpliva predvsem, kdaj mentor praktičnega izobraževanja v delovnem procesu oziroma učitelj praktičnega pouka pregleduje dnevnike praktičnega izobraževanja. Rezultati potrjujejo predpostavko (tabele 12–14), da dijaki in vajenci izpolnjujejo dnevnike povečini v skladu s tem, kdaj jih učitelji praktičnega pouka oziroma mentorji pregledujejo. 235 oziroma 52,5 odstotka vajencev je navedlo, da dnevnik praktičnega izobraževanja izpolnjujejo sproti in 141 vajencev oziroma 31,5 odstotka vajencev poroča, da jim je mentor praktičnega izobraževanja v delovnem procesu pregledoval dnevnik sproti. 77,5 odstotka vajencev, ki jim je mentor pregledoval dnevnik sproti, je tudi izdelalo dnevnik praktičnega izobraževanja sproti.

Ugotavljamo, da se dnevnikom praktičnega izobraževanja še vedno namenja premajhna pozornost. Zbornici morata v vseh komunikacijah z delodajalci (v pisnih stikih, na strokovnih srečanjih in seminarjih) opozarjati na pomen dnevnika praktičnega izobraževanja pri izvajanju nalog iz izpitnega kataloga. Čeprav se je dnevnik v preteklih letih že posodobil, sta ponovni pregled in posodobitev potrebna. Razmisliti pa je treba tudi, kako v novih in prenovljenih programih umestiti dnevnik praktičnega izobraževanja v izvedbeni načrt praktičnega izobraževanja v delovnem okolju oziroma v izvedbeni kurikulum in s tem delodajalce in učitelje zavezati k rednejšemu spremljanju dnevnika praktičnega izobraževanja.

5.12 Individualna in skupinska izpitna naloga pri praktičnem delu zaključnega izpita

Ugotavljamo, da je možnost vajencev glede izbire individualne oziroma skupinske naloge pogojena s krajem izvedbe zaključnega izpita in s specifiko izobraževalnega programa za posamezni poklicni naziv. Poudariti je treba: če se na primer zaključni izpiti izvajajo v delovnem procesu oziroma na objektu, je praktično zelo težko izvesti enotno izpitno delo. Ob upoštevanju izkušenj iz preteklih let bi bilo treba ponovno preučiti, za katere nazive poklicne izobrazbe je smiselno izpite izvajati v šoli, za katere pa v delovnem procesu ali na objektu. Seveda pa moramo dopustiti, da se ne glede na kraj in način izvedbe vajenec lahko sam odloči za individualno izpitno delo.

5.13 Varstvo pri delu in varovanje okolja

Kakor kaže, se vsebine varstva pri delu in varovanja okolja laže in uspešneje povezujejo z neposrednim delovnim okoljem. Nedosledno spoštovanje predpisov s področja varstva pri delu v neposrednem delovnem okolju se je v preteklih letih pogosto navajalo v poročilih Državne izpitne komisije za praktični del zaključnega izpita. V letošnji spremljavi ugotavljamo, da so opozorila večinoma dosegla namen. Pri pripravi izobraževalnih programov in izvedbenega kurikuluma pa je smiselno, predvideti

situacije, v katerih bi vajenci in dijaki povezali pridobljeno teoretično znanje s področja varstva pri delu in varovanja okolja v šoli z ravnanjem v neposrednem delovnem okolju.

5.14 Strokovno spopolnjevanje članov izpitnih odborov

Iz odgovorov o strokovnem ispopolnjevanju članov izpitnih odborov (grafi 32–37) povzemamo, da je treba nameniti več pozornosti temam: teoretične podlage za ocenjevanje znanja, priprava izpitnih nalog in kriterijev znanja, priprava vprašanj za povezovanje teorije in prakse ... Člane izpitnih odborov obe zbornici vsako leto v sodelovanju s Centrom RS za poklicno izobraževanje seznanjata z njihovo vlogo in nalogami in z izvedbo zaključnega izpita, a je smiselno, k temu dodati še dodatno znanje, ki ga navajajo člani izpitnih odborov.

5.15 Financiranje izvajanja zaključnih izpitov

Kakor vsa pretekla leta sta zbornici nosili pretežni del stroškov za pripravo, informiranje in izvedbo praktičnega dela zaključnih izpitov. Finančna sredstva za pokrivanje dela stroškov, povezanih z izvedbo praktičnega dela zaključnega izpita v dualni organizaciji, pa je prispevalo tudi Ministrstvo za šolstvo in šport. Načrtovane normativne spremembe na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja bi morale nastajati tudi ob spoznanju, da pomenijo načrtovanje, priprava in izvajanje zaključnih izpitov obsežen organizacijski, logistični in finančni zalogaj.

5.16 Sodelovanje sindikatov

Vloga in sodelovanje sindikatov pri izvajanju dualne organizacije poklicnega izobraževanja ter njihovo sodelovanje v izpitnih odborih in pri spremljanju zaključnih izpitov, kakor je predvideno v zakonodaji, bodo veliko večji takrat, ko bo urejeno sofinanciranje njihovih aktivnosti.

5.17 Komisija za ugovore pri Državni izpitni komisiji za izvedbo praktičnega dela zaključnega izpita v dualni organizaciji

Komisija za ugovore pri DIK je prejela v zakonskem roku dva ugovora. Na podlagi dokumentacije in drugih dokazil in poročil je ugotovila, da je bil v obeh primerih ugovor upravičen. Ugotovljeno je bilo, da je bila dokumentacija v zvezi s potekom praktičnega dela zaključnega izpita pomanjkljiva in da je bil kršen tretji odstavek 31. člena Pravilnika o zaključnih izpitih v nižjem in srednjem poklicnem izobraževanju. Na podlagi izpitne dokumentacije je komisija za ugovore določila novo oceno praktičnega dela zaključnega izpita.

6. PREDLOGI DRŽAVNE IZPITNE KOMISIJE ZA IZVEDBO PRAKTIČNEGA DELA ZAKLJUČNEGA IZPITA V DUALNI ORGANIZACIJI

6.1 PREDLOG: Spodbude za aktivnejšo vpetost delodajalcev v poklicnem izobraževanju

Ugotavljamo, da število delodajalcev, ki razpisujejo učna mesta, pada. Glede na to, da novi in prenovljeni programi predvidevajo tesnejšo povezavo poklicnega izobraževanja z delovnim okoljem, je treba nadaljevati aktivnosti za sistemsko urejeno stimuliranje delodajalcev in za njihovo pripravljenost za izvajanje izobraževanja v delovnem procesu, zlasti z informiranjem o novostih v poklicnem izobraževanju in o njihovi bogati programski ponudbi ter o medsebojni povezanosti šolske in delovne sfere.

6.2 PREDLOG: Promocija poklicnega izobraževanja na različnih ravneh

Ker je za učinkovito in kakovostno poklicno izobraževanje bistvenega pomena sodelovanje med delovno in izobraževalno sfero (število razpisanih učnih mest in sklenjenih učnih pogodb pa upada že nekaj let), je treba tako na nacionalni kakor na regionalni ravni okrepiti izvajanje različnih aktivnosti, ki bodo delodajalce, starše in prihodnje dijake seznanjali s prednostmi poklicnega izobraževanja. Te aktivnosti morajo izpostaviti predvsem prednosti izobraževanja z neposrednim stikom mladih z delovno sfero, posledica tega pa so tudi večje možnosti za poznejšo zaposlitev. Da je treba spodbujati poklicno izobraževanje v neposrednem delovnem okolju, kažejo tudi rezultati spremljanja: 84 odstotkov vajencev je zadovoljnih z odločitvijo za vpis v dualno organizacijo; vajenci so pri praktičnem delu zaključnega izpita uspešnejši od dijakov ipd.

Ugotavljamo, da je pri predstavitvi in promociji poklicnega izobraževanja treba še bolj dejavno vključiti veliko ciljno skupino – starše. Najti je treba ustrezne kanale za seznanjanje z vsebino, načini in možnostmi izobraževanja za posamezni poklicni naziv. Z ustreznim informiranjem je treba staršem in učencem predstaviti pestro paleto poklicev in njihovo tesno povezanost s poznejšo zaposljivostjo in z možnostjo nadaljnjega izobraževanja. Odgovori vajencev pa kažejo tudi na to, da je treba veliko več informiranja v medijih na nacionalni in regionalni ravni (TV, radio, tiskani in elektronski mediji). Gotovo pa bi več informiranja svetovalnih delavcev pomenilo posredno tudi boljše informiranje staršev.

Treba je oblikovati takšno štipendijsko politiko, ki podpira izobraževanje za zaposljivost.

6.3 PREDLOG: Spodbujanje aktivnega sodelovanja vseh partnerjev v poklicnem izobraževanju

Rezultati spremljanja kažejo, da je sodelovanje partnerjev pri načrtovanju, organizaciji in izvedbi poklicnega izobraževanja v dualni organizaciji zadovoljivo. Vendar je v težnji po kakovosti poklicnega izobraževanja treba iskati nove načine sodelovanja med partnerji na nacionalni in regionalni ravni, zlasti pa spodbujati tesnejše sodelovanje med šolo in delodajalcem.

6.4 PREDLOG: Skrb za izpolnjevanje določil učne pogodbe

Glede na rezultate spremljanja ugotavljamo, da je treba nameniti posebno pozornost temu, kako delodajalci izpolnjujejo določila iz učne pogodbe.

6.5 PREDLOG: Izvedba praktičnega izobraževanja v delovnem procesu

Treba je spodbujati načrtovanje in izvajanje aktivnosti partnerjev pri izvedbi praktičnega dela izobraževanja v delovnem procesu in pripraviti vzorec izvedbenega načrta za praktični del izobraževanja.

6.6 PREDLOG: Individualna in skupinska naloga pri praktičnem delu zaključnega izpita

Ponovno je treba preučiti razloge in odločitve za izdelavo individualnega in skupinskega dela.

6.7 PREDLOG: Izpitna dokumentacija

Treba je začeti aktivnosti za pripravo oziroma posodobitev dokumentacije, ki zadeva praktični del zaključnega izpita.

6.8 PREDLOG: Strokovno spopolnjevanje

Treba je nadaljevati strokovno spopolnjevanje tako delodajalcev kakor učiteljev, zlasti na področju nove kulture ocenjevanja, ki se uveljavlja z novimi in prenovljenimi programi.

7. PRILOGE

7.1 Sestava Državne izpitne komisije za praktični del zaključnega izpita v dualni organizaciji

V skladu z 20. členom Pravilnika o zaključnih izpitih v nižjem in srednjem poklicnem izobraževanju za izvajanje praktičnega dela zaključnih izpitov v dualni organizaciji imenuje minister na predlog zbornic in reprezentativnih sindikatov za dve leti devetčlansko Državno izpitno komisijo.

Sestava Državne komisije za izvedbo praktičnega dela zaključnega izpita v dualni organizaciji:

1. mag. Janja Meglič, predsednica (Obrtna zbornica Slovenije),
2. Janez Dekleva, namestnik predsednice (Gospodarska zbornica Slovenije),
3. Irena Kuntarič Hribar (Gospodarska zbornica Slovenije),
4. Mitja Korunovski (Obrtna zbornica Slovenije),
5. mag. Irena Bahovec (Ministrstvo za šolstvo in šport),
6. Peter Burjek (Sindikat vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture Slovenije),
7. Karmen Leban (Zveza svobodnih sindikatov Slovenije),
8. Tina Klarič (Center RS za poklicno izobraževanje),
9. Gorazd Jenko (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve).

7.2 Seznam šol, ki so izvajale izobraževalne programe v dualni organizaciji poklicnega izobraževanja, in sestava izpitnih odborov

Šola	Naslov	Poklic	GZS			OZS			SINDIKATI		ŠOLE
			predsednik/naměstnik	predsednik/naměstnik	predsednik/naměstnik	predsednik/naměstnik	predsednik/naměstnik	član	člani		
Šolski center Ptuj - Poklicna in tehniška strojna šola	Volkmerjeva 19, Ptuj	Avtomehanik	France Najdič	Peter Lobe	Dominko Anton	Hvalec Marjan				Stjepan Borkovič, Nikodem Žuraj, Zlatko Štumbergar	
		klepar - krovec	Leonard Joska	France Najdič	Tisaj Valentin	Kokal Martin				Alojz Kosec	
		Avtoklepar	Peter Lobe	Leonard Joska	Turnšek Alojz	Petrovič Roman				Daniel Veršič, Anton Korez	
Srednja strojna šola Maribor	Smetanova 18, Maribor	Avtomehanik	Peter Lobe	Milena Vidmar	Kolmanič Jože	Kšela Boris				Bogomir Erhatač, Ciril Krajnc, Peter Zinauer	
		Avtoklepar	Peter Lobe	Milena Vidmar	Sernko Jože	Kolmanič Jože				Alojz Zorman	
		Avtoličar								Srečko Premzel, koordinator IO Srečko Vidovič	
Šolski center Novo mesto - Poklicna in tehniška strojna šola*	Šegova 112, Novo mesto	avtomehanik	Božo Kočevar	France Najdič	Krmeļ Marjan	Marn Marjan			Jože Tomše		
Srednja strokovna in poklicna šola Celje	Ljubljanska cesta 17, Celje	avtomehanik	Franc Weber	Peter Lobe	Tuhtar Zvone	Marn Marjan			Nevenka Knapič	Brigita Novačan	
		frizer			Banko Helena	Čretnik Božena				Maks Pišotek	
Srednja strokovna in poklicna šola Bežigrad	Ptujska 6, Ljubljana	avtomehanik	France Najdič	Peter Lobe	Mesojedec Ludvik	Marn Marjan				Marko Gale, Bogomir Petrovec	
Srednja šola Domžale	Cesta talcev 12, Domžale	Avtomehanik	France Najdič	Peter Lobe	Marn Marjan	Mesojedec Ludvik			Karmen Leban	Marjan Šarc	
		Avtoklepar	France Najdič	Peter Lobe	Luštrek Tomaž	Marn Marjan			Karmen Leban	Andrej Pezdirc	
		inst.str.inst.	Peter Lobe	Pavel Kaiba	Levačič Franc	Petek Vinko			Karmen Leban	Zdravko Kremzer	
Šola za strojništvo Škofja Loka	Podlubnik 1b, Škofja Loka	Avtomehanik	France Najdič	Peter Lobe	Frelih Milian	Lušina Franci				Miha Oman	
		Avtoklepar	Pavel Kaiba	France Najdič	Luštrek Tomaž	Marn Marjan				Tadej Zaman	
		orodjar	Srečko Forte	Pavel Kaiba	Sabotin Franc					Gabrijel Pipan	
		inst.str.inst.	Peter Lobe	Srečko Forte	Levačič Franc	Petek Vinko				Vinko Jenko	
Srednja trgovska šola Ljubljana	Pojlanska c. 28/a, Ljubljana	prodajalec	Franci Meglič	Anton Podobnik, Skrt Andrej					Stane Drobnič	Marija Bezak	

Šolski center Ljubljana -Srednja lesarska šola Ljubljana	Askerčeva 1, Ljubljana	mizar	Franc Mklavc	Peter Gutnik	Šajnovič Mojca	Ovca Jože	Marjan Ferčec	Stana Lemut, Viktor Piršič, Marjan Dovžan, Ivan Arnič, Marjan Grah, Branko Benda, Franc Virant, Janez Šmelcer, Miro Uršič, Hubert Požarnik, Aleš Likar, Vinko Ložar
Srednja lesarska šola Maribor	Lesarska 2, Maribor	mizar	Franc Mklavc	Peter Gutnik	Cifrek Fabijan	Almira Hakl	Danilo Vedlin	Robert Košar, Anton Čuček, Milan Sagadin, Oto Reš, Tomaž Javornik, Miro Krambejger
Srednja lesarska šola Škofja Loka	Krdičeva ul. 24, Škofja Loka	mizar	Franc Mklavc	Peter Gutnik	Šajnovič Mojca	Smolnikar Marjan	Marjan Ferčec	Alojz Vidmar, Bojan Prezelj, Jože Gregorc, Marko Legat
Srednja šola Sevnica	Savska 2, Sevnica	mizar	Franc Vavtar	Franc Mklavc	Ovca Jože	Mojstrovic Dušan		Janez Čepin, Bojan Rau, Franc Ameršek
Srednja gradbena šola Maribor	Smetanova 35, Maribor	pečar-keramik	Mihael Lukanc	Štefan Žemva	Špek Vilibald	Janžek Alfred	Oskar Komac	Emil Repnik
		silkopleskar	Štefan Žemva	Mihael Lukanc	Janžek Alfred	Špek Vilibald	Oskar Komac	Marjan Lubej
		tesar						Peter Dvoršak, koord. IO Ciril Ambrož
Šolski center Celje - Poklicna in tehniška strojna šola	Pot na Lavo 22, Celje	orodjar	Matija Bizjak	Peter Lobe	Sabotin Franc		Nevenka Knapčič	Marjan Jamnišek, Roman Zupanc, Milan Starc
		zlatar	Pavel Kaiba	Matija Bizjak	Kosi Marjan	Kočevar Jure	Nevenka Knapčič	Bojan Zdovc, koordinator IO Martin Derstvenšek
Srednja šola za gostinstvo in turizem v Ljubljani	Preglov trg 9, Ljubljana	kuhar, natakar	Srečko Koklič	Natalija Končina	Mogu Majda	Vidovič Marjan	Karmen Leban	Jure Munda, Andrej Molik in Boštjan Novak (kuhar); Ludvik Fekonja (natakar)
Srednja šola za gostinstvo in turizem Maribor	Mladinska 14 A, Maribor	kuhar, natakar	Srečko Koklič	Natalija Končina	Mogu Majda	Vidovič Marjan	Djurica Bogdanov	Darinka Zorko, Maksimilijan Poljanec, Konrad Purgar (kuhar) Tomaž Kranjc, Breda Jurko (strezba)
Kmetijska in gospodinjstva šola Šentjur	Cesta na kmetijsko šolo 9, Šentjur	slašičar konditor	Stanislava Gorenc	Mateja Platovšek	Lenček Miha	Brglez Roman	Metka Grud	Elizabeta Paska in Natalija Trček Kovše (slašičar)
		pek	Stanislava Gorenc	Mateja Platovšek	Brglez Roman	Piskač Robert		Jana Kropec in Natalija Trček Kovše (pek)
Živilska šola Maribor	Park mladih 3, Maribor	pek	Stanislava Gorenc	Mateja Platovšek	Brglez Roman	Piskač Robert	Franc Murkovič	Karmen Jurčević
		mesar	Štefan Balazič	Stanislava Gorenc	Javornik Franc		Marjan Borovnik	Viktor Postružnik in Marjan Onič
Vrtnarska šola Celje	Ljubljanska cesta 17, Celje	vrtnar			Seiškar Janez	Rojko Zvonka	Karmen Bajec	Drago Jančič, Sergej Kos, Veronika Cvetko

Srednja šola Muta	Koroška cesta 53, Muta	šivilja/krojač	Magda Bertalanč	Jadranka Marasovič				Kristina Navotnik, Nataša Knuplež
Srednja elektro-računalniška šola Maribor	Smetanova ul. 6, Maribor	elektrikar-energetik	Jože Bertalanč	Leon Joska	Stajan Anton	Najdek Peter		Jože Špenga
Srednja Tekstilna šola Maribor	Park Mladih 8	frizer			Tavčar Sonja	Balan Nada		Marjia Pinter
Srednja Frizerska šola Ljubljana	Litostrojska 53	frizer			Sojler Mitja	Čelesnik Nada		Milena Gradolnik
Srednja poklicna in tehniška šola Murska Sobota	Šolsko naselje 12	zidar, tesar	Štefan Žemva	Mihael Lukanc	Žvorc Alojz	Rogan Marija		Ljerkia Radovanovič
Poklicna tehniška gradbena šola Celje	Pot na Lavo 22, Celje	mizar	Franc Miklavc	Peter Gutnik	Grah Ciril	Rogan Marija		Franc Korpič
Srednja šola za gostinstvo in turizem Novo Mesto	Ulica talcev 3, Novo mesto	tesar, zidar	Mihael Lukanc	Štefan Žemva	Reberšak Milan	Vučajnk Vinko	Oskar Komac	Srečko Draksler (zidar), Karli Kermer (tesar)
Srednja strojna in poslovna šola Maribor	Zolajeva ul. 12a, Maribor	kuhar, natakar	Srečko Koklič	Natalija Končina	Mogu majda	Vidovič Marjan	Jože Tomše	Marjeta Dolinar in Elizabeta Verščaj (kuhar), Niko veselič in Zorica Todič (natakar)
		inst.str.inst.	Peter Lobe	Leon Joska	Levačič Franc	Petek Vinko		Marjan Žugman, Marjan Kampuš

* v š.l. 2004/2005 ne bodo izvajali zaključnih izpitov v dualni organizaciji